

Van: 5.1.2e
Aan: 5.1.2e
Cc: 5.1.2e
Onderwerp: RE: bestaand gebruik
Datum: donderdag 26 februari 2026 11:36:39
Bijlagen: [image001.jpg](#)

Hi,

Deze lijn uit de uitspraak gaat over salderen en is (helaas) achterhaald vanwege de 18 december 2024 uitspraken van de Afdeling.

Groet, 5.1.2e

M +31 6 5.1.2e
T +31 23 5.1.2e

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Verzonden: donderdag 26 februari 2026 08:22
Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl>
CC: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Onderwerp: FW: bestaand gebruik

5.1.2e, ik vind het echt heel vervelend om je hiermee lastig te vallen, maar mag ik ervan uitgaan dat de uitspraak die 5.1.2e hieronder aanhaalt inmiddels is 'overruled' door uitspraken van later datum oid?

5.1.2e
5.1.2e – Sector GLK

M: +316 5.1.2e
Houtplein 33 2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl
5.1.2e @noord-holland.nl

Aanwezig: maandag tot en met donderdag

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Verzonden: woensdag 25 februari 2026 13:53
Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Onderwerp: bestaand gebruik

In het geval dat niet eerder een natuurvergunning is verleend, kunnen significante gevolgen worden uitgesloten voor zover de wijzigingen van een activiteit niet leiden tot andere of grotere negatieve gevolgen voor het Natura

2000-gebied ten opzichte van de situatie waarvoor ten tijde van de relevante referentiedatum voor het betrokken Natura 2000-gebied toestemming bestond (ABRvS 18 juli 2018, [ECLI:NL:RVS:2018:2449](#) (*Vliegbasis Woensdrecht*)).

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Directie beleid, sector Water, bodem, landbouw

Provincie Noord-Holland

06-5.1.2e

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 13 januari 2026 11:41
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: eerdere notities voor GS juridische context gewasbeschermingsmiddelen
Bijlagen: juridisch memo gbm en n2000.pdf; nader juridisch memo gbm.pdf; Handout GS Mijzerdijk .pdf

Categorieën: RES

Beste allen,

Dit zijn de eerdere juridische memo's die aan GS gestuurd, de andere GS leden hebben deze informatie dus al (verstuurd/besproken voordat Anouk GS lid is geworden).

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e
5.1.2e
Sector Juridische Zaken

T: +31235 5.1.2e
M: +316 5.1.2e
Houtplein 33 2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

5.1.2e@noord-holland.nl

AanGS Gezamenlijke Staf

Kopie aan

Bijlagen:

Betreft: Rechtspraak Gewasbeschermingsmiddelen en N2000 gebieden

Uw contactpersoon

5.1.2e

CZ/JZ

5.1.2e OD NHN

Telefoonnummer +3123 5.1.2e

5.1.2e noord-holland.nl

Memo

6 juni 2025

1|6

Samenvatting

Door recente jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot Natura 2000-gebieden dreigt een groot knelpunt voor de toepassing van deze middelen. Voor de toepassing van deze middelen geldt echter als wettelijk criterium dat moet worden aangetoond dat significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten. Er ontbreekt op dit moment wetenschappelijk onderzoek om dit aan te tonen. Dit betekent dat er geen omgevingsvergunningen voor een Natura 2000-activiteit kunnen worden verleend en dat handhavingsverzoeken van belangengroepen niet kunnen worden afgewezen. Zonder gedegen onderzoek moet het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen worden beëindigd, bijvoorbeeld door te telen zonder gebruik van deze middelen. Bij verschillende provincies is al sprake van grote aantallen handhavingsverzoeken. Om deze handhavingsverzoeken goed onderbouwd te kunnen afwijzen, is het noodzakelijk dat dit onderzoek wordt opgezet en dat er een beleidskader komt voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen.

In deze notitie wordt (onder 'bredere context') ook nog kort ingegaan op het in te zetten instrumentarium vanuit het belang van een gezonde leefomgeving en de provinciale zorg voor waterkwaliteit.

Toelichting

De uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak (verder: de Afdeling) van 2 april 2025¹ betreft een handhavingsverzoek van Milieudefensie over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen bij lelieteelt in relatie tot Natura 2000-gebieden. Gewasbeschermingsmiddelen worden breed toegepast in met name de agrarische sector (niet alleen sierteelt). Verzocht was om te handhaven op het ontbreken van een

¹ ABRS 2 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1428

omgevingsvergunning voor een Natura 2000 activiteit². Gedeputeerde Staten zijn bevoegd gezag voor de vergunningverlening en handhaving van deze activiteiten. Een vergunning is alleen dan niet vereist als op voorhand kan worden aangetoond dat significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten, in die zin dat daar op basis van objectieve gegevens redelijkerwijs geen twijfel over kan bestaan. Uit de uitspraak volgt dat in het betreffende geval aan dit criterium niet wordt voldaan en dat het handhavingsverzoek dus niet kan worden afgewezen. Deze uitspraak is voor de hele agrarische sector van belang, omdat het verweer dat de betreffende werkzame stof in Nederland is toegelaten door het Ctgb³ door de Afdeling als niet voldoende wordt beoordeeld om effecten op Natura 2000-gebieden uit te sluiten. Ook het hanteren van een afstandsmaat waarbuiten effecten kunnen worden uitgesloten (in deze zaak 250 m) blijkt niet houdbaar, omdat hiervoor ook een wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt.

Deze uitspraak betekent dat voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen een voortoets zal moeten worden uitgevoerd waaruit volgt dat significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten. Indien gevolgen niet op voorhand kunnen worden uitgesloten is een passende beoordeling en een aanvraag van een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit nodig. Die omgevingsvergunning kan alleen worden verleend als uit de passende beoordeling blijkt dat het project niet leidt tot significante effecten op Natura 2000-gebieden.

Als wél sprake is van significante effecten op N2000, dan is vergunningverlening alleen mogelijk bij dwingende redenen van groot openbaar belang (menselijke gezondheid, openbare veiligheid of gunstige effecten voor het milieu). Hiervan zal bij de meeste toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen niet snel sprake zijn. Bovendien mogen er dan geen reële alternatieven zijn voor deze wijze van gewasbescherming en moet er natuurcompensatie plaatsvinden⁴. Indien sprake is van effecten op prioritaire habitats of soorten, is bovendien toestemming van de Europese Commissie nodig.

---

² Ten tijde van het indienen van het handhavingsverzoek was dit nog een natuurvergunning, een vergunning op grond van de oude Wet natuurbescherming. Omdat dit voor deze notitie niet relevant is, is uitgegaan van het huidige wettelijke kader: de Omgevingswet.

³ College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, zoals bedoeld in de [Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden](#). Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) beoordeelt of gewasbeschermingsmiddelen en biociden veilig zijn voor mens, dier en milieu voordat ze worden verkocht. Het Ctgb is een tariefgestuurd Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO).

⁴ Deze criteria worden tezamen ook wel afgekort als ADC: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compensatie.

Het is voor een individuele aanvrager praktisch onmogelijk om voortoets, passende beoordeling en/of aanvraag op te stellen omdat de onderzoeklast hiervoor zeer omvangrijk en daardoor niet uitvoerbaar is. Inzicht ontbreekt over de effecten op de diverse habitattypen in Natura 2000-gebieden van de vele toegelaten stoffen, hoe deze stof zich verspreidt richting N2000 -gebieden en of en hoe deze stoffen daar worden afgebroken. Bovendien worden gewasbeschermingsmiddelen vaak in combinaties (cocktails) toegepast en gedragen de stoffen zich in deze cocktails mogelijk anders. Door deze gebrekkige kennis, zijn er ook geen wetenschappelijke inzichten over afstanden tussen Natura 2000 en de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen waarbuiten effecten kunnen worden uitgesloten.

Als agrarische gronden al voor de aanwijzing van een Natura 2000 gebied in gebruik zijn, kan sprake zijn van voortgezet gebruik. Dit betekent dat activiteiten die al plaatsvonden voor de aanwijzing in beginsel kunnen worden voortgezet zonder vergunning. Hiervoor moet sprake zijn van één-en-hetzelfde gebruik: continuïteit en exacte overeenstemming.^{5.1.2i}

5.1.2i

Belangengroepen zoals natuurorganisaties kunnen handhavingsverzoeken indienen indien de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen plaatsvindt zonder de hiervoor omschreven Natura 2000 toets of toestemming.^{5.1.2i}

5.1.2i

Het is dringend nodig dat er alsnog objectieve wetenschappelijke inzichten komen over de effecten van de diverse gewasbeschermingsmiddelen (inclusief combinaties) op de diverse

⁵ 5.1.2i

5.1.2i

habitattypen in Natura 2000- gebieden. Door de veelheid aan gebruikte middelen⁶ zal dit onderzoek zeer uitgebreid zijn. Het is duidelijk dat dit een heel breed onderzoek is en dat het onderzoek om die reden nog steeds niet is uitgevoerd en ook niet op korte termijn gereed zal zijn.

5.1.2i

Rollen diverse partijen en belang GS

De vraag kan worden gesteld onder wiens verantwoordelijkheid dit onderzoek moet worden uitgevoerd en wie dit moet financieren. Het lijkt te omvangrijk om dit te vragen van de individuele ondernemers. Zij zijn als gebruiker van de middelen wel verantwoordelijk om de daarvoor geldende wetgeving na te leven, wellicht dat belangengroepen als LTO daarom nog een rol kunnen spelen. Het lijkt logisch dat de betreffende producenten van de middelen ook verantwoordelijkheid moeten nemen. Het Rijk heeft een duidelijke rol als verantwoordelijke voor de implementatie van desbetreffende EU-richtlijnen en als systeemverantwoordelijke voor het wettelijk stelsel.

De provincies zijn aangewezen als bevoegd gezag voor een groot deel van de N2000 gebieden en hebben daarmee een belang dat dit onderzoek er komt. Zonder dergelijk onderzoek hebben de GS-en van de provincies geen goed beeld van de effecten van de gewasbeschermingsmiddelen op de Natura 2000-gebieden waarvoor zij een wettelijke taak hebben bij de instandhouding van N2000 gebieden (art. 2.18 Ow), zodat zij ook geen adequate besluiten kunnen nemen over omgevingsvergunningen en handhavingsverzoeken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen

Handhavingsverzoeken natuur

Een aantal provincies heeft al te maken met handhavingsverzoeken tegen de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen en Natura 2000. Het gaat in ieder geval om de provincies Drenthe, Friesland, Gelderland, Limburg en Overijssel.

⁶ Toegelaten gewasbeschermingsmiddelen in Nederland:

1.031 (www.ctqb.nl)

⁷ 5.1.2i

Bredere context

De toepassing van gewasbeschermingsmiddelen wordt niet alleen vanuit mogelijke natuureffecten verjuridiseerd. Ook mogelijke effecten op waterkwaliteit en de gezonde leefomgeving leiden tot juridische procedures en politiek/bestuurlijke vraag naar meer regulering. In recente privaatrechtelijke procedures hebben omwonenden zich gericht op lelietelers op basis van onrechtmatige daad vanwege potentieel groot risico voor de gezondheid van omwonenden. Een bekende zaak is die waar een lelieteler in kort geding door de Rechtbank⁸ een verbod kreeg opgelegd om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken. Dit verbod is later door het Gerechtshof⁹ beperkt, waarbij toestemming is gegeven een beperkt aantal gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken.

Ook op bestuursorganen wordt door omwonenden een beroep gedaan om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te reguleren. Hierbij wordt een beroep gedaan op het voorzorgbeginsel. Het voorzorgsbeginsel verplicht bedrijven en overheden om maatregelen te nemen als er gegronde redenen zijn dat activiteiten negatieve gevolgen kunnen hebben voor het milieu of de gezondheid, terwijl sprake is van de situatie dat er (nog) geen gedetailleerd wetenschappelijk bewijs is over oorzaak en gevolg. Voordat maatregelen genomen worden, wordt afgewogen of die maatregelen nodig en proportioneel zijn uit oogpunt van voorzorg.

Juridisch verschil tussen de bescherming van Natura 2000 en van de gezonde leefomgeving is het strikte criterium voor Natura 2000 (aantonen dat significante gevolgen kunnen worden uitgesloten), dat geen ruimte biedt voor belangenafwegingen. Bij toepassing van het voorzorgsbeginsel in het kader van gezondheid is er wel ruimte voor een belangenafweging (proportionaliteit tussen kans, risico en effect van/op gezondheidsschade versus economisch belang).

Ook ten aanzien van waterkwaliteit heeft de provincie taken. Op grond van artikel 2.18, eerste lid, onder c, Omgevingswet heeft de provincie de taak de kwaliteit van het grondwater te beschermen. Ter uitvoering van deze taak zijn in de omgevingsverordening regels opgenomen voor het beschermen van de kwaliteit van het grondwater. Dit met het oog op de waterwinning in bij de omgevingsverordening aangewezen gebieden. In artikel 4.55 Omgevingsverordening NH2022 is een verbod met vergunningplicht op milieubelastende activiteiten (waaronder telen van gewassen in de openlucht en veehouderij) opgenomen voor de waterwingebieden. Onderzocht kan worden of dit nader gespecificeerd

---

⁸ Rb Noord-Nederland 12 juni 2023, <https://deelplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBNNE:2023:2333>

⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 10 juli 2023, <https://deelplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHARL:2023:5742>

moet worden ten aanzien van de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen.

Om een goede belangenafweging te kunnen maken over provinciale regulering van gewasbeschermingsmiddelen vanuit het belang van gezonde leefomgeving is het nodig dat de provincie beleid ontwikkelt. In beginsel bevat de Omgevingswet voldoende instrumenten om dit beleid te implementeren. Hierbij geldt wel dat de provincie moet motiveren dat de overheidsinterventie niet op gemeentelijk niveau kan plaatsvinden (subsidiariteitsbeginsel)¹⁰. Gedacht kan worden aan direct werkende regels en/of instructieregels in de Omgevingsverordening NH2022, bijvoorbeeld over het opnemen van spuitvrije zones of het opnemen van een vergunningsplicht.

5.1.2i

---

¹⁰ [Art. 2.3, tweede lid, Omgevingswet](#)

Aan
GS/ Staven
Kopie aan

Bijlagen:

-

Uw contactpersoon

5.1.2e
CZ/JZ

Telefoonnummer +31235 5.1.2e
5.1.2e noord-holland.nl

Betreft: Nader memo jurisprudentie gewasbeschermingsmiddelen **Memo**

4 september 2025

1|10

In de gezamenlijke staf van 24 juni 2025 is gevraagd om een nadere juridische toelichting op de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 2 april 2025 over het natuurvergunningplichtig zijn van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (gbm's): Wat is de reikwijdte van deze uitspraak? En wat zijn de mogelijke gevolgen hiervan voor de provincie? Sindsdien (op 22 juli 2025) is er ook een civiele uitspraak van het Hof van Den Bosch, waarbij een teler tot 2028 is verboden om binnen een afstand van 250 m van woningen gewasbeschermingsmiddelen toe te passen.

Beide uitspraken worden hierna besproken.

Welke belangen en welke procedures?

Er wordt vanuit verschillende belangen, verschillende partijen en met verschillende procedures juridisch geageerd tegen gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dit leidt tot een complex beeld. Onderstaande matrix is bedoeld om hierin overzicht te bieden, waarbij op de ene as de aangevoerde mogelijk negatieve effecten zijn gezet en op de andere as het soort procedure. De twee procedures die in dit memo worden besproken zijn ingevuld. Van belang is dat beoordelingskaders per belang en per procedure verschillend zijn.

	Belang/ mogelijke negatieve effecten				
		1 Beschermd natuur (N2000)	2 Waterkwaliteit	3 Gezondheid	4 Milieu
Soorten procedures	A civielrechtelijke onrechtmatige daad procedures			<i>Omwonenden die procederen tegen ondernemers om een verbod op het gebruik van gbm's af te dwingen omdat gebruik onrechtmatig is gelet op hun gezondheidsbelang (zie uitspraak Hof in dit memo)</i>	
	B Bestuursrechtelijke handhaving	<i>Verzoek aan provincies om handhavend op te treden tegen gebruik van gbm's zonder natuurvergunning terwijl effecten op N2000 niet kunnen worden uitgesloten (zie uitspraak ABRvS in dit memo)</i>			
	C Bestuursrechtelijke toestemmingen (plannen, vergunningen)				

Bestuursrechtelijke handavingsprocedures over de effecten op beschermde natuur

Inhoud uitspraak

De uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak (verder: de Afdeling) van 2 april 2025¹ betreft een handavingsverzoek van Milieudefensie ingediend bij GS van Drenthe over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen bij Ielieteel in relatie tot Natura 2000-

¹ ABRvS 2 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1428, gepubliceerd op de [site van de Raad van State](#) en op [rechtspraak.nl](#)

gebieden. De uitspraak is gedaan in hoger beroep op een uitspraak van de Rechtbank Noord-Nederland van 18 juni 2021².

De Afdeling formuleert als rechtsregel dat indien niet op voorhand op grond van objectieve gegevens significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten en er wel aanwijzingen zijn dat deze effecten zich *kunnen* voordoen, voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een natuurvergunning³ (en een passende beoordeling) nodig zijn waaruit de zekerheid wordt verkregen dat het project niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden. Het is dan aan degene die de activiteit wil verrichten om, daaraan voorafgaand, te onderzoeken of significante gevolgen kunnen worden uitgesloten⁴.

Uit de uitspraak wordt bovendien duidelijk:

- dat een afstand van 250 m tussen de percelen en N2000 niet voldoende is om bij voorbaat significante effecten uit te sluiten. Deze afstand uit het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO) van het RIVM is niet wetenschappelijk onderbouwd maar onderdeel van de onderzoeksopzet. Bovendien betreft dit onderzoek niet de effecten op natuur⁵;
- dat uit het feit dat een gewasbeschermingsmiddel is toegelaten door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen (verder: Ctgb) niet volgt dat effecten op Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten. De beoordeling door het Ctgb dat een middel veilig is voor mens, dier en milieu is, zo overweegt de Afdeling, een andere beoordeling dan is vereist op grond van de Wet natuurbescherming. Het Ctgb beoordeelt niet de gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden⁶.

Als agrarische gronden al voor de aanwijzing van een Natura 2000-gebied in gebruik zijn, kan er sprake zijn van voortgezet vergunningvrij gebruik. Bij de rechtbank is in deze zaak hierop een beroep gedaan door GS van Drenthe. Dit is door partijen in hoger beroep niet meer ter discussie gesteld, zodat de Afdeling hier ook niet op ingaat.

De rechtbank formuleert als kader voor voortgezet vergunningvrij gebruik, dat het daarbij moet gaan om één enkele verrichting die zich kenmerkt door een gemeenschappelijk doel, continuïteit en volledige overeenstemming, met name wat betreft de plaatsen waar en de

---

² Rechtbank Noord-Nederland, 18 juni 2021, ECLI:NL:RBNNE:2021:2483, gepubliceerd op rechtspraak.nl

³ Formeel was dit onder de oude wetgeving een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming. Onder de Omgevingswet is dit een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit.

⁴ Rechtsoverweging 13.2 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

⁵ Rechtsoverweging 5.4 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

⁶ Rechtsoverweging 5.4 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

voorwaarden waaronder de activiteit wordt uitgevoerd⁷. In deze casus was sprake van de uitbreiding van het areaal van 1 naar 100 ha, zodat alleen daarom al geen sprake was van voortgezet vergunningvrij gebruik⁸.

Het is te verwachten dat de Afdeling een vergelijkbaar kader voor voortgezet gebruik bij gewasbeschermingsmiddelen zal hanteren, indien dit aan haar wordt voorgelegd. De rechtbank baseert zich namelijk op de EU Hof jurisprudentie over het project-begrip in het natuurbeschermingsrecht en het al eerder door de Afdeling geschetste beoordelingskader bij beweiden en bemesten.

Reikwijdte uitspraak

De reden achter het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, in deze casus het telen van lelies, speelt in de uitspraken nauwelijks een rol. Uiteraard draait het in deze casus wel om lelieteelt, maar uit de uitspraak kan niet worden afgeleid dat de uitspraak zich hiertoe ook beperkt. Sterker nog: Het gaat duidelijk om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de systematiek die vanuit de natuurregelgeving daarvoor geldt. Dit betekent dat de uitspraak relevant is voor elk gebruik van gewasbeschermingsmiddelen waarbij significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en er wel aanwijzingen zijn dat deze effecten zich kunnen voordoen.

De uitspraak betekent dat wanneer er voldoende aanwijzingen zijn dat effecten op Natura 2000-gebieden zich kunnen voordoen, het aan de betreffende initiatiefnemer is om aan te tonen dat deze effecten zijn uitgesloten. Wanneer sprake is van voldoende aanwijzingen is nog niet uitgekristalliseerd. In de uitspraak van de Afdeling zijn deze aanwijzingen aangenomen op basis van het standpunt van Milieudefensie dat uit diverse onderzoeken blijkt dat gewasbeschermingsmiddelen zich kunnen verspreiden tot op grote afstanden van de locatie waar deze worden toegepast. Concreet is in deze casus de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in vegetatiemonsters op een afstand van 4 km van de landbouwpercelen aangetoond⁹. Concreet worden stoffen met een fungicidewerking genoemd. Stoffen met fungicidewerking worden veel in de bloembollenteelt gebruikt¹⁰.

De door GS van Drenthe gehanteerde afstand van 250 m is niet wetenschappelijk onderbouwd¹¹. Het naar analogie gebruiken van de teeltvrije zones uit het Activiteitenbesluit is ook niet bruikbaar volgens de Afdeling, omdat deze teeltvrije zones bedoeld zijn om de drift van

---

⁷ Rechtsoverweging 3.4.2 in de Rb uitspraak (voetnoot 2)

⁸ Rechtsoverweging 3.4.3 in de Rb uitspraak (voetnoot 2)

⁹ Rechtsoverweging 5.1 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

¹⁰ Rechtsoverweging 5.3 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

¹¹ Rechtsoverweging 5.4 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te reduceren en niet zijn ingesteld om gevolgen op Natura 2000-gebieden uit te sluiten¹².

In de situaties dat er sprake is van voldoende aanwijzingen dat er effecten kunnen zijn, zal de initiatiefnemer ten behoeve van zijn aanvraag en passende beoordeling moeten aantonen dat het voorgenomen gebruik van de betreffende gewasbeschermingsmiddelen geen significante effecten heeft op het Natura 2000-gebied. Deze onderzoekslast is voor een individuele ondernemer op dit moment onuitvoerbaar.

Een beroep doen op 'voortgezet vergunningvrij gebruik' zal bij de door de rechtbank geformuleerde kader slechts zeer beperkt bruikbaar zijn om vergunningplicht te vermijden.

Mogelijke consequenties voor provincie Noord-Holland

Uit de uitspraak volgt dat voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit nodig is, indien er voldoende aanwijzingen zijn dat effecten op Natura 2000-gebieden mogelijk zijn. Derde-belanghebbenden, zoals omwonenden of natuurclubs, kunnen GS (de Omgevingsdienst NHN) verzoeken om handhavend op te treden tegen het zonder een dergelijke omgevingsvergunning toepassen van gewasbeschermingsmiddelen. De derde-belanghebbenden zal dan aannemelijk moeten maken dat er 'voldoende aanwijzingen' zijn dat effecten op de Natura 2000-gebieden mogelijk zijn. Dit is relatief makkelijk te doen, gelet op het beschikbare onderzoek dat in deze casus door Milieudefensie is overlegd. Bij gebruik dat in aard en intensiteit vergelijkbaar is met lelieteelt gaat het om meerdere kilometers vanaf het agrarisch perceel. Er is geen onderzoek beschikbaar dat aanknopingspunten biedt om effecten op Natura 2000-

---

¹² Rechtsoverweging 5.4 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

gebieden bij bepaalde afstanden of toepassingen bij voorbaat uit te sluiten. Zonder een dergelijk onderzoek zullen GS (OD NHN) een handhavingstraject moeten starten.

Bij handhaving kan beleid worden gehanteerd¹³, zie voor dit beleid bijvoorbeeld de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)¹⁴. Bij een dergelijke strategie wordt de overtreding qua ernst en urgentie ingeschaald, voor wat betreft gevolgen voor de fysieke leefomgeving¹⁵ en het type gedrag¹⁶. In deze zaak hebben GS van Drenthe de overtreding niet in de hoogste categorie ingeschaald¹⁷. GS van Drenthe hebben de teler een waarschuwing gegeven en de gelegenheid geboden de overtreding te beëindigen, met een begunstigingstermijn van bijvoorbeeld een jaar¹⁸. Dit kan door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te staken of door alsnog een vergunning aan te vragen en verkrijgen 5.1.2i

5.1.2i

5.1.2i Ook hier is het nodig dat er wetenschappelijk onderzoek plaatsvindt naar de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden. Inzicht ontbreekt over de effecten op de diverse habitattypen in Natura 2000-gebieden van de vele toegelaten stoffen. Bovendien worden gewasbeschermingsmiddelen vaak in combinaties (cocktails) toegepast en gedragen de stoffen zich in deze cocktails mogelijk anders. Dat maakt het uitvoeren van een bruikbaar en wetenschappelijk verantwoord onderzoek, ondanks de noodzaak daartoe, op dit moment niet goed mogelijk.

Als wèl sprake is van significante effecten op Natura 2000-gebieden, dan is vergunningverlening alleen mogelijk bij dwingende redenen van groot openbaar belang (menselijke gezondheid, openbare veiligheid of gunstige effecten voor het milieu). Bovendien mogen er dan geen reële

¹³ Rechtsoverweging 13.3 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

¹⁴ <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/vergunningverlening-toezicht-handhaving/landelijke-handhavingsstrategie-omgevingsrecht/>

¹⁵ In de LHSO is dit een vierpuntschaal van '4 vrijwel nihil' tot en met '1 aanzienlijk e/o onomkeerbaar'.

¹⁶ In de LHSO is dit een vierpuntschaal van 'A goedwillend' tot en met 'D notoir/crimineel'.

¹⁷ Bijvoorbeeld A (goedwillend) 3 (van belang)

¹⁸ GS van Drenthe hebben het eerst geven van een waarschuwing en het bieden van een herstelkans ook als beleid gecommuniceerd: <https://www.provincie.drenthe.nl/actueel/nieuwsberichten/2025/juni/provincie-drenthe-zet-onderzoek/>

alternatieven zijn voor deze wijze van teelt en moet natuurcompensatie plaatsvinden¹⁹. Dit spoor zal door het ontbreken van dwingende redenen van groot openbaar belang en door het beschikbaar zijn van reële alternatieven (teelt zonder gbm's of teelt elders) bij de meeste toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen niet bruikbaar zijn. Bovendien zal ook voor het bepalen van de noodzakelijke compensatie inzichtelijk moeten zijn wat de effecten op het Natura 2000-gebied zijn. Indien sprake is van effecten op prioritaire habitats of soorten, is bovendien toestemming van de Europese Commissie nodig.

Samengevat is er dus onderzoek nodig om te kunnen onderbouwen onder welke omstandigheden effecten op Natura 2000-gebieden bij voorbaat kunnen worden uitgesloten. In dat geval is dan geen sprake van een vergunningplicht.

Indien de provincie (al dan niet op basis van handhavingsverzoeken) gaat handhaven, is het geven van een waarschuwing met een periode van een jaar om de overtreding te beëindigen waarschijnlijk wel houdbaar.

Privaatrechtelijke onrechtmatige daad procedures over effecten op gezondheid

Inhoud uitspraak

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan kwalificeren als een onrechtmatige daad²⁰ van de betreffende ondernemer jegens derden, zoals omwonenden. Omwonenden hebben op basis hiervan in kort geding een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de lelieteelt gevraagd, vanwege het verhoogde risico op neurodegeneratieve ziekten (waaronder Parkinson). Dit heeft op 8 mei 2024 bij de Rechtbank Limburg²¹ geleid tot een toegewezen verbod op het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, dat vervolgens op 22 juli 2025 bij het Hof Den Bosch²² in stand is gebleven, met een beperking van de duur van het verbod tot en met 2028.

Het Hof overweegt dat het Europese en nationale toelatingssysteem voor gewasbeschermingsmiddelen een verfijnd systeem is dat met de nodige waarborgen is omgeven. Op grond hiervan is het oordeel gerechtvaardigd dat de ondernemer en de omwonenden in beginsel mogen vertrouwen op de uitkomsten hiervan²³. Bijzondere omstandigheden kunnen echter meebrengen dat hierop een

---

¹⁹ Deze criteria worden tezamen ook wel afgekort als ADC: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compensatie.

²⁰ Artikel 162 Burgerlijk Wetboek Boek 6

²¹ Rechtbank Limburg 08-05-2024, ECLI:NL:RBLIM:2024:2330, gepubliceerd op rechtspraak.nl

²² Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 22 juli 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:2043, gepubliceerd op rechtspraak.nl

²³ Rechtsoverweging 3.24 in de uitspraak van het Hof (voetnoot 22)

uitzondering moet worden gemaakt. Hiervan is in dit geval sprake omdat het toelatingssysteem niet voorziet in een toetsing van de betrokken gewasbeschermingsmiddelen op risico's op neurodegeneratieve ziektes die op latere leeftijd optreden, zoals de ziekte van Parkinson en op risico's op ontwikkelingsstoornissen voor jonge en ongeboren kinderen. Dit blijkt uit publicaties van zowel de European Food Safety Authority (EFSA), de Gezondheidsraad als het RIVM²⁴. De omwonenden hebben bovendien met verklaringen van drie deskundigen onderbouwd dat de toepassing van het betrokken middel ook in deze casus potentieel schadelijke gevolgen heeft.

Het Hof concludeert dat het gebruik van het betrokken gewasbeschermingsmiddel in de daarvoor benodigde omvang leidt tot een onrechtmatige daad van de teler ten opzichte van de omwonenden. De teler moet bekend worden geacht met de gevaren voor de gezondheid van gewasbeschermingsmiddelen. Hij is voorts bekend met het gegeven dat geen onderzoek is verricht naar risico's op neurodegeneratieve ziektes die op latere leeftijd optreden, zoals de ziekte van Parkinson en risico's op ontwikkelingsstoornissen voor jonge en ongeboren kinderen. Dit terwijl de te gebruiken middelen wel een potentieel gevaar opleveren voor het ontstaan van deze aandoeningen. De toelating van het middel door het Ctgb is op dit punt (kenbaar) gebrekkig, en de teler kan daarom niet vertrouwen op het resultaat van de toelatingsprocedure bij het Ctgb voor de door hem te gebruiken middelen voor de lelieteelt²⁵. Onder deze omstandigheden geldt voor de teler een verhoogde zorgvuldigheidsnorm met het oog op de belangen van de omwonenden die zich bevinden in de directe nabijheid van zijn teeltlocatie waar hij met de hier aan de orde zijnde gewasbeschermingsmiddelen wil gaan werken in de omvang die nodig is voor de lelieteelt. Onder 'nabijheid' moet in dit geval worden verstaan 'ten minste 250 meter' gelet op de resultaten van het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO) van het RIVM. Het Hof stelt in dit kort geding een gebruiksverbod van het desbetreffende gewasbeschermingsmiddel in tot en met 2028, binnen die tijd kan een bodemprocedure worden doorlopen of kan nader onderzoek of nadere regelgeving tot stand komen.

In de uitspraak is voorts relevant hierbij dat het Hof uitspreekt dat de EU Richtlijn duurzame gewasbescherming²⁶ door Nederland niet volledig is geïmplementeerd in het Nederlands recht (zie r.o. 3.40 en verder). Artikel 12 van deze Richtlijn draagt de lidstaten op er zorg voor te dragen dat het gebruik van pesticiden in bepaalde specifieke gebieden

²⁴ Rechtsoverweging 3.26 en 3.35 in de uitspraak van het Hof (voetnoot 22)

²⁵ Rechtsoverweging 3.46 in de uitspraak van het Hof (voetnoot 22)

²⁶ Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex%3A32009L0128>

wordt geminimaliseerd of zelfs verboden. Deze specifieke gebieden betreffen gebieden waar kwetsbare groepen verblijven als zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven, ongeboren kinderen, zuigelingen en kinderen en ouderen, alsmede werknemers en bewoners die gedurende langere tijd blootstaan aan hoge doses pesticiden. Het hof constateert dat de wetgever die bepaling heeft omgezet door een algeheel verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Nederland in te voeren, waarvan de landbouw evenwel geheel is uitgezonderd. De gekozen manier van implementatie zorgt er voor dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw in de onmiddellijke nabijheid van woningen en omliggende tuinen, waar personen uit de kwetsbare groep verblijven en spelen niet onder dat verbod valt. Hiermee heeft lidstaat Nederland artikel 12 naar het oordeel van het hof onvolledig geïmplementeerd.²⁷

Mogelijke consequenties voor provincie Noord-Holland

Hoewel deze procedure zich afspeelt in de relatie tussen omwonenden en een teler, kan het door het Hof geconstateerde gebrek in de Europese toelatingsprocedure ten aanzien van neurodegeneratieve ziektes bij bepaalde gewasbeschermingsmiddelen wel gevolgen hebben voor de provincie.^{5.1.2i}

5.1.2i

De implementatie van EU Richtlijnen is primair een taak van de Rijksoverheid. Aan de volgens het Hof gebrekkige implementatie kunnen wel argumenten worden ontleend om op provinciaal of gemeentelijk niveau regels te stellen. Hierbij is wel relevant dat het Rijk

---

²⁷ Rechtsoverweging 3.40 en verder in de uitspraak van het Hof (voetnoot 22)

(noch GS van Limburg) partij zijn geweest in deze procedure en dus ook geen verweer hebben kunnen voeren.

Handout GS 28 oktober 2025 handhavingsbesluit gewasbescherming

Uitspraak RvSt 2 april 2025 Gewasbeschermingsmiddelen (gbm's) en bescherming N2000

- Bij toepassen van gewasbeschermingsmiddelen (gbm's) moeten negatieve effecten op N2000 op voorhand worden uitgesloten
- Dit kan primair met een voortoets
- Als uit de voortoets niet volgt dat negatieve kunnen worden uitgesloten, is een natuurvergunning met passende beoordeling nodig.

Handhavingsbeleid: Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)

- Beginselplicht tot handhaving
- Bij vastgestelde overtreding zijn als bestuursrechtelijke interventies mogelijk
  - Aanspreken/ informeren
  - Waarschuwing
  - Waarschuwing verzwaard met bestuurlijk gesprek en/of verscherpt toezicht
  - Last (onder dwangsom of onder bestuursdwang), met voorafgaande vooraankondiging en zienswijzen.
- Interventiematrix (bijgevoegd) als hulpmiddel bij bepalen van proportionele interventie
- Na interventie volgt hercontrole en evt. nieuwe interventie

Handhavingsverzoek Mijzerdijk Ursem 20 augustus 2025

- Handhavingsverzoek is juridisch een aanvraag om een handhavingsbesluit te nemen
- OD beoordeelt verzoek als ontvankelijk (maar geen sprake van relativiteit, dit is pas relevant bij de bestuursrechter)
- OD voert controlebezoek uit en vraagt informatie bij teler
- Gbm's: Voor 2 werkzame stoffen geldt dat zij ook worden genoemd in zaak RvSt
- Afstand tot N2000 ca. 2,8 km -> dus mogelijk negatieve effecten op N2000
- Conclusie OD: Overtreding, want minimaal voortoets nodig en die is niet uitgevoerd
- Interventiematrix LHSO (bijgevoegd) toegepast op casus
  - As mogelijke gevolgen (1-4): ingeschaald op "van belang" (3)
  - As gedrag overtreder (A-D): ingeschaald op "goedwillend" (A)
  - Uit inschaling als A3 volgt als interventie: waarschuwingsbrief

Waarschuwingsbrief

- Daarin is opgenomen welke maatregelen of voorzieningen getroffen moeten worden en binnen welke termijn. In de brief staat ook dat bevoegd gezag verdergaande bestuursrechtelijke interventies zal nemen, als blijkt dat maatregelen of voorzieningen niet zijn getroffen na het verstrijken van de termijn.
- In dit geval: binnen één jaar voortoets aanleveren (of gebruik gbm's beëindigen)
- Interventie met een waarschuwingsbrief en termijn van één jaar is ook door Drenthe toegepast en door de RvSt akkoord bevonden.
- Met de waarschuwing bevestigt het bevoegd gezag de overtreding
- Een waarschuwing maakt hercontrole noodzakelijk
- Een waarschuwingsbrief is geen besluit in de zin van de Awb (want niet op rechtsgevolg gericht). Tegen de waarschuwingsbrief staan geen rechtsmiddelen open voor de teler.
- Het handhavingsverzoek (een aanvraag om een handhavingsbesluit te nemen) moet worden afgewezen (want een waarschuwingsbrief is geen besluit). Tegen dit afwijzingsbesluit staan wel rechtsmiddelen open (bewaar, beroep, hoger beroep) voor de aanvrager (omwonende).

Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)

De (mogelijke) gevolgen:				
Interventiematrix				
4. Aanzienlijk en/of onomkeerbaar	Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV	Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV	Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV/ nader strafr. onderzoek	Strafrecht PV/nader strafr. onderzoek
	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)	
			Bestuursrecht ingrijpend Exploitatieverbod/sluiting Schorsen/intrekken vergunning, erkenning of certificaat	
				Bestuursrecht ingrijpend Exploitatieverbod/sluiting Schorsen/intrekken vergunning, erkenning of certificaat
3. Van belang	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) Verscherpt toezicht	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) Verscherpt toezicht	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen)	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen)
	Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV	Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV	Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV/ nader strafr. onderzoek	Strafrecht PV/nader strafr. onderzoek
	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)
				Bestuursrecht ingrijpend Exploitatieverbod/sluiting Schorsen/intrekken vergunning, erkenning of certificaat
2. Beperkt	Bestuursrecht herstellend Bestuurlijk gesprek/ waarschuwing	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen). Verscherpt toezicht	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen). Verscherpt toezicht	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen)
		Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV	Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV	Strafrecht PV
			Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)
	Bestuursrecht herstellend Aanspreken/informeren	Bestuursrecht herstellend Bestuurlijk gesprek/ waarschuwing	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen). Verscherpt toezicht	Bestuursrecht herstellend LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen)
1. Vrijwel nihil			Strafrecht BSB (indien mogelijk)/PV	Strafrecht PV
			Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)	Bestuursrecht bestraffend Bestuurlijke boete (indien mogelijk)
	Bestuursrecht herstellend Aanspreken/informeren	Bestuursrecht herstellend Aanspreken/informeren	Bestuursrecht herstellend Bestuurlijk gesprek/ waarschuwing	Bestuursrecht herstellend Bestuurlijk gesprek/ waarschuwing
Het gedrag van de overtreder is:	A. Goedwillend, proactief (dwz beëindigt overtreding eigener beweging)	B. Onverschillig	C. Calculerend	D. Notoir/crimineel

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 21 oktober 2025 08:41
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: FW: terugkoppeling provinciale inzet gewasbeschermingsmiddelen
Bijlagen: Gewasbeschermingsmiddelen en onze inzet en prioriteiten.docx
Categorieën: RES

Ter info!

5.1.2e

M: +3165.1.2e
Houtplein 33 2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

5.1.2e [@noord-holland.nl](mailto:5.1.2e@noord-holland.nl)

Aanwezig: maandag tot en met donderdag

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Verzonden: maandag 20 oktober 2025 14:07
Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @Noord-Holland.nl>; 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @noord-holland.nl>
CC: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Onderwerp: terugkoppeling provinciale inzet gewasbeschermingsmiddelen

Beste allen

Tijdens het mini-MT overleg hebben we gesproken over gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast heb ik vorige week met Herman over onze aanpak overlegd. Dit heeft geleid tot een prioritering voor onze gecoördineerde inzet.

In de bijlage vinden jullie het aangepaste overzicht op basis van deze prioritering.

Graag geef ik jullie hierbij enkele aandachtspunten mee:

Voortoets

We geven geen prioriteit aan het zelf ontwikkelen van een voortoets, ook niet samen met andere provincies. Wel onderschrijven we het belang ervan en zetten we het IPO aan om ervoor te zorgen dat deze toets wordt ontwikkeld. 5.1.2e heeft vanuit IPO vernomen dat hier al aan gewerkt wordt.

Beleidsinzet en kernboodschap

Het is belangrijk dat er duidelijkheid komt over onze beleidsinzet. Daarom wil ik een opdracht uitzetten naar een collega die hier, naast 5.1.2e, mee aan de slag gaat. Dit helpt om onze kernboodschappen te verscherpen, inclusief wat wij verwachten van het Rijk en gemeenten, en de informatievoorziening richting Provinciale Staten.

Convenant bollensector

We moeten een advies voorbereiden voor gedeputeerden Beemsterboer en Olthof over een convenant met de bollensector. 5.1.2e zal hierbij betrokken zijn, maar er is ook inzet vanuit het team Landbouw nodig. Dit lijkt nog niet te zijn belegd.

Handhavingsverzoek

Het handhavingsverzoek is vorige week dinsdag in de GS-rondvraag aan de orde gekomen. GS geeft aan dat er meer juridische duiding nodig is. Op dinsdag 28 oktober zal bij aanvang van de GS-vergadering een toelichting worden gegeven door 5.1.2e en 5.1.2e (OD NHN). Daarna zal de OD NHN het besluit uitvoeren en de brieven versturen. De brieven zijn qua communicatie zo aangepast dat zowel de woordvoerders van de provincie als van OD NHN van mening zijn dat een persbericht niet nodig is. Dit advies wordt ook aan GS voorgelegd.

Dank voor het meedenken en indien er vragen zijn hoor ik dit graag.

Vriendelijke groeten, mede namens 5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e Gezonde Leefomgeving en Klimaat

023-5.1.2e0 / 065.1.2e

Volg nu ook Duurzaam Noord-Holland op: [LinkedIn](#)

Gewasbeschermingsmiddelen en onze inzet – prioriteringslijst			
10 oktober 2025 5.1.2e – ambtelijk opdrachtgever			
Inzet	Omschrijving	Capaciteit	Prioriteit
Groen = doen we al, hoge prioriteit	oranje = doen we al, minder hoge prioriteit	rood= doen we nog niet, prioriteit moet nog bepaald worden	
Beleidsontwikkeling gewasbeschermingsmiddelen	<p>Er momenteel geen beleidskader, dat inzicht geeft op de ambities en doelen van de provincie NH op gewasbeschermingsmiddelen. We verwijzen momenteel naar de wijze waarop rollen en verantwoordelijkheden zijn verdeeld <i>en</i> we leggen relatie met andere beleidsopgaven. De vraag is wat er mis gaat zonder beleidskader <i>en</i> wat een beleidskader zou kunnen opleveren. Deze vraag hebben we momenteel nog niet beantwoord en zou een eerste stap te kunnen zijn van een beleidsverkenning.</p> <p>We constateren dat we zonder beleid heel reactief reageren en een ‘speelbal ‘ worden van actualiteiten. Dat maakt het lastig om onze inzet te prioriteren en ambtelijke capaciteit effectief in te zetten. Het knelt ook in de formulering van onze kernboodschappen en advisering aan GS.</p>	<p>Niet belegd</p> <p>Hierbij zouden meerdere beleidsopgaven bij betrokken zijn: Natuur, landbouw, Water, Bodem, Gezonde Leefomgeving en Regie op de Ruimte. Ook inzet vanuit O&I, JZ en Communicatie.</p>	We gaan een klus uitzetten om duidelijkheid te krijgen wat we doen. Mogelijk leidt dit tot een beleidskader, of een andere vorm zoals een narratief. Op basis hiervan kunnen onze eigen kernboodschappen en die aan het Rijk- gemeenten angescherpt worden. Datzelfde geldt voor onze informatie aan PS.
Samenwerking binnen het IPO.	kennisontwikkeling, uitwisseling van ervaringen en samen optrekken richting het Rijk. Dit onderwerp is belegd in de BAC Landelijk Gebied, in nauwe samenwerking met BAC Ruimte en Leefomgeving. deelname aan de werkgroep en annoteren van de AAC's en BAC's.	<p>Coördinator GBM</p> <p>Beleidsinhoud</p>	GS hebben aangegeven het belangrijk te vinden dat we inzetten op samenwerking met andere provincies en via het IPO het Rijk als

	We willen zorgdragen dat we goed vertegenwoordigd zijn in de werkgroep, die dit dossier onder haar hoede heeft.		stysteemverantwoordelijke aanzetten.
Kernboodschappen aan het Rijk	We werken kernboodschappen aan het Rijk uit die we kunnen inbrengen in het IPO en contacten met het Rijk.	Coördinator GBM Beleidsinhoud + lobbyisten	GS hebben aangegeven dat zij het belangrijk vinden dat we scherp krijgen wat we van het Rijk verwachten en hier ook steviger op inzetten.
Onze eigen kernboodschappen	We vinden het belangrijk om duidelijkheid te geven wat voor ons als provincie belangrijk is. En wat onze inzet is op gewasbeschermingsmiddelen. Op dit moment ontbreekt het aan beleid op dit dossier, maar er kan al wel verwezen worden naar ander beleid, zoals de KRW. We kunnen deze boodschappen benutten voor externe communicatie, maar ook bij de beantwoording van Statenvragen.	Coördinator GBM Beleidsinhoud + communicatie	Deze kernboodschappen zijn in wording maar nog niet gereed, en ook nog niet afgestemd met GS. Reden is dat er steeds wordt gevraagd 'maar wat wil de provincie op dit dossier' en daar is nog geen antwoord op.
Beperking – verbod in de nabijheid van Natura 2000 en grondwaterbeschermingsgebieden	We geven uitvoering aan de toezegging om te onderzoeken in hoeverre een beperking van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest in de nabijheid van Natura 2000-gebieden en Grondwaterbeschermingsgebieden proportioneel en effectief is. Deze toezegging is gedaan naar aanleiding van de evaluatie van de Kaderrichtlijn Water. Er is een plan van aanpak opgesteld. Op basis daarvan kan worden beslist in hoeverre we voldoende capaciteit hebben om het onderzoek daadwerkelijk uit te voeren. Dit doen we ook in overleg met Herman Schartman. Pas hierna kan het	5.1.2e en 5.1.2e (sector WBL)	Tenzij we anders beslissen. Dan bespreken met gedeputeerden.

	worden voorgelegd aan gedeputeerden Kocken en Olthof.		
Handhavingsverzoeken	<p>De Omgevingsdienst NHN heeft handhavingsverzoeken gekregen inzake Natura 2000 gebieden en moet hier een besluit in gaan nemen. Om dit besluit voor te bereiden werkt zij nauw samen met andere omgevingsdiensten en de provincie Noord-Holland. We bereiden een GS memo voor voor de rondvraag om toelichting te geven en het voorgenomen besluit van de OD NHN onder de aandacht te brengen. In principe neemt de OD NHN zelf het besluit.</p> <p>Het dossier komt terug bij de Risico- en Aandacht dossiers.</p> <p>GS hebben de bevoegdheid om instructies mee te geven aan de ODNHN of het mandaat terug te trekken. Dit is nu niet aan de orde, maar er zijn wel zorgen over het gebruik aan duidelijkheid inzake de jurisprudentie, de effecten op de agrarische sector en er mist ook wetenschappelijke kennis. Dat maakt dat er vanuit Beleid en Juridische Zaken vragen worden gesteld in hoeverre beleid nodig is.</p> <p>Rondvraag GS van 14 oktober en bespreking in GS op 28 oktober.</p>	<p>Coördinator GBM</p> <p>Juridische zaken. Belangen bij WBL en Groen en Recreatie.</p>	
PS	<p>Op 16 oktober vindt een PS excursie plaats in kader van de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving. De PS werkgroep heeft het onderwerp gewasbeschermingsmiddelen op de agenda gezet. Zij zullen zich op een locatie in Opperdoes laten informeren door belanghebbenden, waarbij zorg gedragen is dat alle perspectieven vertegenwoordigd zijn.</p>	<p>Coördinator GBM houdt het overzicht en per onderdeel is dit belegd bij verschillende beleidssectoren.</p>	<p>In het beleidskader GLO wordt verwacht dat we hier stelling in nemen, gerelateerd aan gezondheid. Dat is nog niet gereed en wordt naar alle verwachting behoorlijk afhoudend.</p>

	<p>We hebben een aantal moties, die nog beantwoord moet worden. Dat is belegd bij verschillende beleidssectoren.</p> <p>PS willen dat er aandacht aan wordt besteed in de actualisatie van de Omgevingsvisie en de ruimtelijke effecten worden uitgewerkt.</p> <p>Inzake evaluatie KRW is toegezegd om een onderzoek te doen naar de effectiviteit en proportionaliteit van een verbod op gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest in Natura 2000 en grondwaterbeschermingsgebieden</p> <p>GS hebben toegezegd om in Q4 terug te komen met een discussie stuk over ons algemeen handelingsperspectief inzake gewasbeschermingsmiddelen.</p> <p>Indien de planning van deze toezeggingen wijzigt is het van belang om dat onderbouwd en tijdig te communiceren.</p>		<p>Dit moet nog worden uitgewerkt. Het ontbreken aan beleid maakt dat we stoeien met de bewoording.</p> <p>Zie onderzoek</p> <p>We moeten beslissen of de toezegging om in Q4 inzicht te geven in ons handelingsperspectief, haalbaar is.</p>
Gebruik van PFAS pesticiden en risico's voor grondwater en bodem.	Er is een onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van PFAS houdende gewasbeschermingsmiddelen in Noord-Holland. Dit onderzoek wordt in oktober aangeboden aan GS en aan PS. Op 17 november wordt dit besproken in de Commissie Landelijke Gebied. Er zijn aanbevelingen gedaan, waar we van aangeven wat we wel en niet overnemen.	5.1.2e (WBL) -5.1.2e 5.1.2e(GLK)	Vraag is hoe ver het schuifje van onze inzet moet worden gezet.
Kennisontwikkeling	Er worden meerdere kennisdocumenten en rapporten verspreid. Ook komt het thema veel in de media terug. De inhoud is relevant voor beleid en voor juridische zaken.	Coördinator GBM	Op basis van onze beleidsinzet bespreken met O&I over een

	<p>Vanuit O&I kan een bijdrage geleverd worden om een aantal vraagstukken op kaart - data inzichtelijk te maken.</p>	<p>Beleidsinhoud en mogelijk meer inzet vanuit O&I.</p>	<p>kennis- en database op dit onderwerp.</p>
<p>Onderhouden van relaties met belanghebbenden</p>	<p>Natuur en Milieu en Urgenda hebben een 'Provinciale handleiding regulering bestrijdingsmiddelen' gepubliceerd.</p> <p>Vanuit de beleidsontwikkeling GLO is er contact met AARDIGE burens.</p> <p>Er vinden momenteel regelmatig werkbezoeken plaats bij ondernemers die gebruik maken van gewasbeschermingsmiddelen.</p> <p>We worden met regelmaat benaderd door gemeenten, met kennisvragen en vragen over handelingsperspectief.</p>	<p>Coördinator GBM</p> <p>Beleidsinhoud + Communicatie</p>	<p>We vinden het belangrijk om zorgvuldig om te gaan met belanghebbenden. Tegelijkertijd kost dit veel tijd en is ook niet altijd duidelijk wat het oplevert voor onze prioriteiten. We zouden dit kunnen intensiveren, maar dat kost meer capaciteit.</p>
<p>Convenant met de bollensector</p>	<p>Gedeputeerde Beemsterboer heeft de ambtelijke organisatie een stevige wens meegegeven om een convenant met de bollensector af te sluiten. Wat nodig is om te adviseren in hoeverre het doeltreffend is om een convenant af te sluiten met de bollensector. Doel is het beperken van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.</p> <p>Er is in de staf toegezegd om begin november met een reactie te komen, zodat we eerst een uitwerking kunnen maken.</p>	<p>Coördinator GBM</p> <p>Landbouw + JZ</p>	<p>We moeten nog een advies maken over dit convenant, dat moet worden voorgelegd aan gedeputeerde Olthof en Beemsterboer.</p> <p>Het is op dit moment nog niet duidelijk wat er nodig is om dit convenant op te stellen en te laten ondertekenen. Ook zijn de inhoudelijke doelen nog niet uitgewerkt. En of er capaciteit beschikbaar is.</p>

<p>Voortoets</p> <p>Een voortoets is een ecologisch onderzoek waarin wordt beoordeeld of het gebruik van bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen negatieve effecten kan hebben op een Natura 2000-gebied. Alleen als uit zo'n toets duidelijk blijkt dat er géén risico's zijn, is geen vergunning nodig. Als dat niet met zekerheid kan worden vastgesteld, dan is er wél een vergunningplicht, en moet een meer uitgebreid onderzoek – een zogeheten passende beoordeling – worden opgesteld.</p>	<p>De provincie heeft handhavingsverzoeken ontvangen over gewasbeschermingsmiddelen in de (lelie)teelt rondom Natura 2000-gebieden (zie kader). Deze kwestie speelt ook in andere provincies.</p> <p>De OD NHN gaat de handhavingsverzoeken afwijzen, de teler een waarschuwing geven, en een jaar de tijd geven om een <u>voortoets</u> aan te leveren.</p> <p>Een voortoets doen is complex, wetenschappelijke kaders ontbreken en het legt een grote druk op de telers. Provincie Friesland zou graag andere provincies betrekken bij de ontwikkeling van een voortoets met CLM. Ook vanuit het IPO wordt hier over nagedacht.</p> <p>Via de OD NHN ontvangen wij nadere informatie en zullen daarna graag contact leggen met Friesland over een eventuele deelname.</p> <p>In IPO verband wordt de samenwerking ook versterkt, doch ook dat gaat in stappen. Wij kunnen afwachten wat er in IPO gebeurt dan wel nu pro-actief een stap zetten.</p> <p>Initiatief is nog niet besproken met gedeputeerden.</p>	<p>Coördinator GBM</p> <p>Groen en Recreatie, WBL, JZ</p>	<p>We hechten belang aan de ontwikkeling van een voortoets, maar gaan deze niet zelf ontwikkelen. We agenderen het bij het IPO.</p>
--	---	---	---

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: maandag 19 mei 2025 10:26
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: oploop gewasbeschermingsmiddelen - werk materiaal
Bijlagen: Provinciaal belang en beleidsgrondslag - Wonen.docx; Provinciaal belang en beleidsgrondslag - Natuur.docx; Provinciaal belang en beleidsgrondslag - Water.docx; Provinciaal belangen en beleidsgrondslag - Landbouw.docx

Categorieën: RES; Natura2000

Besten,

Met bovenstaande documentjes gaan we vanmiddag verder aan de slag.

Tot dan!

Groet,

5.1.2e

M: +31€5.1.2e
Houtplein 33 2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

5.1.2e [@noord-holland.nl](mailto:5.1.2e@noord-holland.nl)

Aanwezig: maandag tot en met donderdag

Provinciaal belang	Toelichting –definiëring	Beleidsgrondslagen c.q. juridisch kader – m.a.w. welk eigen beleid (GS-besluit benoemen) of vanuit welke wettelijke verplichting zijn we hier als provincie aan gehouden)	Eerste gedachten over mogelijke interventies
Gezonde leefomgeving: Wonen	<p>De provincie is medeondertekenaar van de Woondeals, voor 2030 moeten er ruim 190.000 woningen extra gebouwd worden in onze provincie. De zorgen ten aanzien van gezondheid in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen spelen hierbij een rol. Vanuit bezorgde bewoners wordt gevraagd om een spuitvrije zone om bewoners te beschermen tegen de nadelige effecten. Het belang van gezondheid kan conflicteren met het belang om woningen te bouwen omdat spuitvrije zones extra beperkingen opleggen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verantwoordelijkheden <ul style="list-style-type: none"> • Rijk: kaders scheppen met richtafstanden tot woningbouw • Provincie: • Gemeente: toetsen bij nieuwe (bestemmings)plannen 2. Bevoegdheden <ul style="list-style-type: none"> • Rijk • Provincie: 3. (Wettelijke) taken <ul style="list-style-type: none"> • Rijk • Provincie: • Gemeente: 4. Rollen <ul style="list-style-type: none"> • Rijk • Provincie: • Gemeente: 	<p>De OD zal weten wat de richtafstand tot woningen dient te zijn.</p> <p>Het thema wordt telkens besproken op de versnellingstafels (voor woningbouw) met als doel de zone te verkleinen en zo meer woningbouw mogelijk te maken. Bijvoorbeeld door 'lager' te spuiten en zo minder te verstuiven in de lucht.</p>	

Provinciaal belang	Toelichting –definiëring	Beleidsgrondslagen c.q. juridisch kader – m.a.w. welk eigen beleid (GS-besluit benoemen) of vanuit welke wettelijke verplichting zijn we hier als provincie aan gehouden)	Eerste gedachten over mogelijke interventies [
Waterkwaliteit	<p>De Kaderrichtlijn Water beschrijft aan welke waterkwaliteit Europese wateren moeten voldoen. Het doel is een chemisch schoon en ecologisch gezond grondwater en oppervlaktewater. Dit is nodig omdat een goede waterkwaliteit belangrijk is voor de natuur, drinkwater, gezonde leefomgeving en de landbouw..</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verantwoordelijkheden <ul style="list-style-type: none"> • Rijk: • Provincie: • Waterschappen: 2. Bevoegdheden <ul style="list-style-type: none"> • Rijk • Provincie: • Waterschappen: 3. (Wettelijke) taken <ul style="list-style-type: none"> • Rijk; • Provincie: • Waterschappen: 4. Rollen <ul style="list-style-type: none"> • Rijk • Provincie: • Waterschappen: 		<p>-verbod gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden</p> <p>-mogelijk inzetten omgevingsverordening instructieregels voor bufferstroken en grondgebruik</p>

Provinciaal belang	Toelichting –definiëring	Beleidsgrondslagen c.q. juridisch kader – m.a.w. welk eigen beleid (GS-besluit benoemen) of vanuit welke wettelijke verplichting zijn we hier als provincie aan gehouden)	Eerste gedachten over mogelijke interventies
Grondwaterbescherming i.r.t. drinkwatervoorziening	<p>XXX</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verantwoordelijkheden <ul style="list-style-type: none"> • Provincie: vaststellen doelen • Waterschappen: • Drinkwaterbedrijven 2. Bevoegdheden <ul style="list-style-type: none"> • Provincie: • Waterschappen: • Drinkwaterbedrijven 3. (Wettelijke) taken <ul style="list-style-type: none"> • Provincie: • Waterschappen: • Drinkwaterbedrijven: 4. Rollen <ul style="list-style-type: none"> • Provincie: • Waterschappen: • Drinkwaterbedrijven: 	<p>Het beleid voor waterkwaliteit staat in het Regionale Waterprogramma. Verder hebben we verplichtingen op grond van de Kaderrichtlijn Water (vaststellen ecologische doelen oppervlaktewater en vaststellen doelen en uitvoering maatregelen grondwater).</p>	

Provinciaal belang	Toelichting	Beleidsgrondslagen c.q. juridisch kader – m.a.w. welk eigen beleid (GS-besluit benoemen) of vanuit welke wettelijke verplichting zijn we hier als provincie aan gehouden)	Eerste gedachten over mogelijke interventies
Natura 2000 en soortenbescherming	<p>De biodiversiteit staat binnen Europa zwaar onder druk. In het dichtbevolkte Nederland met een sterk industrieel karakter gepaard aan een intensieve agrarische bedrijvigheid geldt dat des te meer. Bescherming van de biodiversiteit is in het algemeen van belang, omdat met het verdwijnen van één plant of dier een heel ecosysteem uit balans kan raken.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verantwoordelijkheden <ul style="list-style-type: none"> • Rijk: overkoepelende verantwoordelijkheid voor Natura 2000-gebieden in Nederland, financiering. • Provincie: verantwoordelijk voor uitvoering beheer, vergunningverlening, toezicht, monitoring. 2. Bevoegdheden <ul style="list-style-type: none"> • Rijk: aanwijzen van Natura 2000-gebieden. • Provincie: vergunningen verlenen, toezicht en handhaving. 3. (Wettelijke) taken <ul style="list-style-type: none"> • Rijk: opstellen beheerplannen waar zij voortouwnemer van is (e.g. grote wateren); waarborgen van de naleving van de Europese wetgeving. • Provincie: opstellen beheerplannen, uitvoering beheermaatregelen, VTH. 4. Rollen <ul style="list-style-type: none"> • Rijk: coördinerend en beleidsmatig. • Provincie: uitvoerend en vergunningverlenend. 	<p>Algemeen</p> <p>Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Onder de Europese Vogel- en Habitatrictlijn is Nederland verplicht om een gunstige staat van instandhouding te realiseren. Deze richtlijnen zijn omgezet in nationale wetgeving: de Natuurbeschermingswet 1998, en sinds 2024 de Omgevingswet.</p> <p>Daarnaast is in 2024 door de Europese Unie de natuurherstelverordening afgekondigd. Ondanks al het huidige beleid en regelgeving gaat de natuur in de EU snel achteruit. De verordening stelt dat Lidstaten in 2030 maatregelen hebben getroffen om 30% van de oppervlakte die niet in goede staat verkeert, te herstellen. En in 2050 moet dit 90% zijn. Dit geldt voor Natura 2000-gebieden, maar ook daarbuiten.</p> <p>Externe werking</p> <p>Een Natura 2000-activiteit kan plaatsvinden in een Natura 2000-gebied. Maar heel vaak vindt de activiteit juist plaats buiten een Natura 2000-gebied. Ook dan kan een activiteit effect op het Natura 2000-gebied hebben. Dit heet externe werking, en was in Drenthe van toepassing. De afstand waarbij externe werking van toepassing is kan verschillen.</p> <p>Gewasbescherming</p> <p>Uit artikel 2,7 van de Wnb volgt dat voor een project een vergunningplicht ontstaat en een passende beoordeling moet worden gemaakt waaruit de zekerheid wordt verkregen dat het project niet leidt tot aantasting van de</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie nodig voor risico-analyse – welke afstand hanteren we voor de gewasbestrijdingsmiddelen? - Hoeveel agrariërs die deze middelen gebruiken zitten in of nabij Natura 2000 gebied? Om wie gaat het precies? - Op welke gronden zijn handhavingen eerder afgewezen?

		<p>natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden, tenzij op voorhand significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten.</p> <p>Als het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is opgenomen in het Natura 2000-beheerplan van een gebied, is het vrijgesteld van deze vergunningplicht. Dit geldt voor sommige gebieden, bijv. Noordhollands Duinreservaat en Zwanenwater & Pettemerduinen.</p>	
--	--	--	--

Provinciaal belang	Toelichting –definiëring	Beleidsgrondslagen c.q. juridisch kader – m.a.w. welk eigen beleid (GS-besluit benoemen) of vanuit welke wettelijke verplichting zijn we hier als provincie aan gehouden)	Eerste gedachten over mogelijke interventies [
Landbouw	<p>Gebruik uitsluitend van door het CTGB voor landbouw toegelaten middelen cf voorschriften voor het gebruik. Gebruikers: licentie is verplicht. Controle o.a. door NVWA.</p> <p>Deze sector is van belang voor de productie van voedsel en andere agroproducten (bollen, sierteelt, biobased materiaal) en, is een sociaaleconomische motor in het landelijk gebied, cultuurlandschap, identiteit e van een gebied.</p> <p>Sector heeft verplichtingen, denk aan bufferzones nabij waterlopen. De sector bestaat uit verschillende onderdelen o.a. veehouderij, akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt, bollenteelt, sierteelt, glastuinbouw]</p> <p>Verantwoordelijkheden Op Europees (EFSA) en nationaal (Ctgb) beoordeling en toelating gewasbeschermingsmiddelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rijk: geactualiseerd Nationaal Actieplan voor duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, dat van 2022 tot 2025 loopt. Dit actieplan is verplicht volgens de Europese Richtlijn 2009/128/EG • Rijk en sector Uitvoeringsprogramma toekomstvisie gewasbescherming 2030 en • jaarplan bij UP 2024 door LNV aan de tweede kamer aangeboden • Provincie: Wettelijke taak uitvoering van het GLB-NSP met o.a. subsidieregelingen en openstellingen zie natuur en water. Provinciale taak: Regionale economie stimuleren en vitaal platte land, 		<p>Kringloop landbouw met kpi's biodiversiteit, water, bodem.</p> <p>Stimuleren versnellen van verduurzaming, pilots, kennisdeling, bodem en waterprojecten</p>

	<p>PPLg doelen ook mbt landbouw. Zie ook Omgevingsvisie en Omgevingsverordening</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten: Omgevingswet: toedeling van functies en rol vanuit kwaliteit leefomgeving		
--	--	--	--

Van: 5.1.2e
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: Re: 5.1.2e heeft '260224 Q&A PS Brief' met u gedeeld
Datum: woensdag 25 februari 2026 11:39:58
Bijlagen: [d8db1038-7dfb-46b5-a7ef-c91d07aab2b9](#)
[e04e9f51-60f7-45a6-b496-fb301cfa4ccb](#)
[e32b7318-e041-44e9-aa23-58298c7982e6](#)
[f5c70182-f38e-4b20-ac07-4eea9340e8bd](#)

Hoi dames,

Ik heb de Friese zaak die nu bij de Afdeling voorligt bekeken en heb daar de volgende vragen en antwoorden voor de aanvullende q&a op gebaseerd:

1. Wat zijn precies de vereisten van een voortoets? Daar is de jurisprudentie nog niet op uitgekristalliseerd. Volgens uitspraak van de rechtbank Noord Nederland dd 22 oktober 2024 (zaaknummer LEE 22/3230) moet daarin in elk geval een precieze beschrijving van het project, een ecologische analyse van de gevolgen van het project en de relatie met de waarden in het betrokken N2000 gebied zijn opgenomen (r.o. 9.1.2). Tegen deze uitspraak heeft de provincie Friesland hoger beroep ingesteld omdat zij vindt dat de eisen van de rechtbank anders/strenger zijn dan die van de Afdeling in de uitspraak van 16 augustus 2023 (Portos II).
2. Wanneer is sprake van voortzetting van een en hetzelfde project, waarvoor geen vergunningplicht geldt? Ook hierover moet in het kader van gewasbescherming uitsluitende jurisprudentie komen. Het gaat dan specifiek om de vraag of dat het geval is als het desbetreffende agrarisch grondgebruik (inclusief het gebruik van bestrijdingsmiddelen) op de referentiedatum planologisch was toegestaan en nog steeds is toegestaan. De rechtbank Noord-Nederland dacht hier anders over: er moet volgens de rechtbank ook worden gekeken naar het destijds bestaand gebruik (waaronder de de gebruikte middelen), en of dat sinds de referentie datum is veranderd. Ook dit ligt in de Friese zaak bij de Afdeling voor.
3. Wanneer is handhaving onevenredig? Ook hierover gaat de Afdeling in de Friese zaak mogelijk een oordeel vellen. Volgens de rechtbank moet concreet (met stukken) onderbouwd worden waarom de bedrijfs- en financiële belangen onmogelijk worden als wordt gehandhaafd. Ook moeten de gevolgen voor de natuur bij het afzien van handhaven voldoende kenbaar in het besluit worden betrokken. Enkel aangeven dat de effecten op een N2000 gebied van de desbetreffende teler minimaal zullen zijn en een voortoets/passende beoordeling voor de teler onevenredig bezwarend is, acht de rechtbank onvoldoende.

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>

Verzonden: Tuesday, February 24, 2026 3:45:29 PM

Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl> 5.1.2e @noord-holland.nl>

Onderwerp: 5.1.2e heeft '260224 Q&A PS Brief' met u gedeeld

5.1.2e heeft u uitgenodigd om een bestand te bewerken

ik heb er onder een andere naam een sharepoint-document van gemaakt - gebruik dit document ajb als je er nog iets in wilt doen, ik weet niet zeker of het ander goed gaat met het invoeren van wijzigingen e.d.

grt

260224 Q&A PS Brief

Deze uitnodiging werkt alleen voor u en personen met bestaande toegang.

Openen

Delen

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Noord-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Noord-Holland.

Categorie "Provinciale inzet"-samenvatting			
	Situatie	Provinciale inzet	Bron
Natuur	Op het gebied van jurisprudentie hebben we te maken met nieuwe gerechtelijke uitspraken, met name waar het gaat om natuur: de reikwijdte van de vergunningplicht voor gewasbeschermingsmiddelen in het kader van de wettelijk verplichte instandhoudingsdoelen van de Habitatrichtlijn (Natura 2000).	Mede in samenwerking met andere provincies (in IPO-verband) onderzoeken wij wat dit in beleidsmatige en uitvoerende zin betekent voor ons als provincie En we onderzoeken op welke manier we maatwerk kunnen toepassen in de Natura 2000-beheerplannen waar wij verantwoordelijk voor zijn.	PS-Brief
	De nieuwe jurisprudentie is nog onvolledig en geeft nog geen zekerheid op alle aspecten met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.	Ook dit is voor ons onderwerp van nader onderzoek, gezamenlijk met mede-provincies.	PS-Brief
Natuur en gezonde leefomgeving	Een andere factor die leidt tot onzekerheid, is het ontbreken van eenduidige wetenschappelijke kaders over de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op mens, natuur en milieu. Er zijn tal van onderzoeken hiernaar gaande.	Wij volgen deze onderzoeken op de voet en de resultaten nemen wij mee in onze beleidvorming en -uitwerking, onder meer ten aanzien van Gezonde Leefomgeving.	PS-Brief
Water	De doelen voor de waterkwaliteit (KRW) met een deadline van 2027 zijn nog niet binnen bereik.	In het kader van de Kader Richtlijn Water doen wij zelf een onderzoek naar de effectiviteit en proportionaliteit van een verbod op gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden en waterafhankelijke Natura 2000-gebieden	PS-Brief
Landbouw	De sector is zelf ook volop in beweging en zet stappen om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen	Wij ondersteunen deze beweging met de provinciale instrumenten die tot onze beschikking staan.	PS-Brief
Lobby inzet richting Rijk	Voor een aantal van de onzekerheden geldt dat wij het Rijk als wetgever en systeemverantwoordelijke nodig hebben om deze weg te nemen.	Hierover zijn wij in IPO-verband in gesprek en formuleren wij onze eigen kernboodschappen	PS-Brief
Inzet algemeen	Op 25 september 2025 heeft gedeputeerde Olthof de "Provinciale Handleiding Regulering bestrijdingsmiddelen" van Natuur&Milieu/Urgenda in ontvangst genomen: hoe gebruikt de provincie deze handleiding?	De handleiding geeft een overzicht van mogelijke interventies en is één van de bronnen die wij betrekken bij de nadere uitwerking van de keuzes op de verschillende beleidssporen, waarbij we onder meer onderzoeken in hoeverre zij doelmatig en doeltreffend zijn,	<i>Afgestemd met JZ</i>

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

	Categorie Toelatingsprocedure		
	Vraag	Antwoord	Bron
Juridisch kader	Waar komt de regelgeving vandaan?	De regelgeving ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen komt uit Europa. De Europese verordening over de toelating van bestrijdingsmiddelen (Verordening (EG) werkt rechtstreeks door in het Nederlandse rechtstelsel. In aanvulling op deze verordening zijn in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden regels gesteld over onder meer het Ctgb en het toezicht op en de naleving van de gebruiksvoorschriften van toegelaten bestrijdingsmiddelen	PS-Brief
	Wat is de wet- en regelgeving binnen Nederland?	Binnen Nederland is er wet- en regelgeving ontwikkeld voor gewasbeschermingsmiddelen op verschillende niveaus, onder meer vastgelegd in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. De wet is verder uitgewerkt in het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Het centrale wettelijk kader voor de bescherming en benutting van de fysieke leefomgeving en voor de verdeling van taken en bevoegdheden daarbij is de Omgevingswet is.	PS-Brief
	Op grond van welke beoordeling besluit het Ctgb of een middel in Nederland verkocht en gebruikt mag worden?	Werkzame stoffen worden eerst op Europees niveau beoordeeld op veiligheid. Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) beoordeelt volgens internationale afspraken en in de wetgeving verankerde criteria of gewasbeschermingsmiddelen en biociden – bij juist gebruik – veilig zijn voor mens, dier en milieu én of ze werkzaam zijn	PS-Brief
	Wat is de status van het Ctgb?	Het Ctgb is onafhankelijk, beoordeelt op basis van wetenschappelijk inzicht en opereert binnen Europese en nationale wetgeving en beleidsregels.	PS-Brief
	Hoe zeker is het Ctgb van zijn zaak?	Het Ctgb geeft zelf aan dat ondanks het hoge beschermingsniveau de toelatingssystematiek geen absolute zekerheid kan bieden of mens, natuur en milieu voldoende beschermd worden. Voorbeelden: <ul style="list-style-type: none"> • Een toetsingskader ontbreekt voor beoordeling van effecten van cumulatieve blootstelling (het “cocktaileffect”) en t.a.v. neurodegeneratieve aandoeningen. • Niet alle effecten voor beschermde natuur (Habitatrichtlijn Natura 2000-gebieden) en waterkwaliteitsnormen (Kaderrichtlijn Water) in de beoordeling betrokken. 	PS-Brief
	Wat voor consequenties verbindt het Ctgb daaraan?	Op basis van de huidige inzichten is er volgens het Ctgb geen grond om de toelating van individuele middelen in te trekken	PS-Brief

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

	Categorie Waterkwaliteit	Antwoord	Bron
	Vraag	Antwoord	Bron
Juridisch kader	Waar zijn waterkwaliteitseisen op gebaseerd?	Op de Europese Kaderrichtlijn Water: in 2027 moet het oppervlakte- en grondwater in Nederland aan die vereisten van voldoen.	PS-Brief
	Wat zijn de wettelijke taken van de provincie	<ul style="list-style-type: none"> • De provincie heeft een wettelijke taak om zorg te dragen voor de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd gezag voor het verlenen omgevingsvergunningen voor activiteiten die een effect op Natura 2000 gebieden kunnen hebben; • De provincie is verantwoordelijk voor de bescherming van het grondwater in waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden; 	PS-Brief
Beleid	Hoe is het met de waterkwaliteit in Noord-Holland gesteld?	Hoewel de waterkwaliteit is verbeterd de afgelopen jaren, blijkt uit gegevens van een landelijke evaluatie in 2024 dat de prognose is dat we de doelen niet gaan bereiken in Noord-Holland. Eén van de oorzaken zijn normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen. Zie PS-brief 'Tussenevaluatie Kaderrichtlijn Water in Noord-Holland' (2376272/2403438) van 28 mei 2025.	PS-Brief
	Welke actie onderneemt de provincie hiertegen?	De provincie onderzoekt de proportionaliteit en effectiviteit van het opnemen van een verbod in de omgevingsverordening voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest in grondwaterbeschermingsgebieden en waterafhankelijke Natura 2000-gebieden. Dit zijn kwetsbare gebieden waar de Provincie vanuit haar rol als bevoegd gezag voor de uitvoering van haar KRW-taken in beschermde gebieden verantwoordelijk voor is.	PS-Brief
	Hoe ziet dit onderzoek eruit?	De aanpak van dit onderzoek is in twee fases opgesplitst. <ul style="list-style-type: none"> • Fase 1 richt zich op het landgebruik en GBM in GWBG en hoe de Provincie potentieel voor deze gebieden zijn instrumentarium kan inzetten. • In fase 2 wordt het onderzoek uitgebreid naar (kunst)mest, Natura 2000-gebieden, niet landbouwkundige effecten en de stroomgebieden. Op basis daarvan volgt een advies over de vraag of een verbod effectief en proportioneel is. 	PS-Brief
	Wanneer is dit onderzoek gereed?	Naar verwachting is het in Q3 2026 afgerond en worden de resultaten aan u voorgelegd.	PS-Brief

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Waterkwaliteit		
Vraag	Antwoord	Bron
<p>Kan de provincie alleen regels stellen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000-gebieden?</p>	<p>De provincie mag regels stellen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wanneer sprake is van een provinciaal belang of wanneer zij daar een wettelijke taak voor heeft. In de praktijk gebeurt dit vooral in gebieden waar de provincie bevoegd gezag is, zoals grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000-gebieden. Buiten deze gebieden ligt de bevoegdheid grotendeels bij het Rijk en bij gemeenten. Het Rijk bepaalt welke middelen landelijk zijn toegestaan via het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Gemeenten kunnen via het omgevingsplan aanvullende lokale regels stellen over het gebruik van deze middelen.</p>	<p>Haarlems dagblad GBM.docx Antwoord op persvragen</p>
<p>Is er sprake eigenlijk wel van landbouw in die gebieden?</p>	<p>In grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000-gebieden bestaat de landbouw vooral uit cultuurgrasland voor veeteelt. Daarnaast komt in beperktere mate ook akkerbouw en sierteelt voor. Ook op cultuurgrasland kunnen gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast, al is de intensiteit doorgaans lager dan bij akkerbouw en sierteelt.</p> <p>Bij het stellen van regels gaat het niet alleen om de huidige situatie, maar ook om richting te geven aan het toekomstige gebruik van deze gebieden.</p>	<p>Haarlems dagblad GBM.docx Antwoord op persvragen</p>

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

	Categorie Natuur/N2000 mede i.r.t. handhaving		
	Vraag	Antwoord	Bron
Juridisch kader	Wat is de wettelijke taak van de provincie	De provincie heeft een wettelijke taak om zorg te dragen voor de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd gezag voor het verlenen omgevingsvergunningen voor activiteiten die een effect op Natura 2000 gebieden kunnen hebben.	PS-Brief
	Wat houdt de uitspraak van de RvS van 2 april 2025 in?	Uit deze uitspraak volgt dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen mogelijk is als significante effecten op Natura 2000-gebieden zijn uit te sluiten.	PS-Brief
	Geldt de uitspraak alleen voor nieuwe lelietelers?	De uitspraak van de Raad van State is niet beperkt tot nieuwe lelietelers. Zij geldt ook voor bestaande teelten. Wat met de zin over ‘bestaand gebruik’ is bedoeld, is dat per individueel bedrijf moet worden beoordeeld of sprake is van ongewijzigd bestaand gebruik of van een wijziging of intensivering sinds de aanwijzing van het Natura 2000-gebied. Bestaande lelieteelt die sinds die referentiedatum niet wezenlijk is gewijzigd, kan onder ‘bestaand gebruik’ vallen (<i>zie onder</i>). Zodra er echter sprake is van uitbreiding, wijziging van de teeltwijze of intensivering (bijvoorbeeld meer of andere gewasbeschermingsmiddelen, wateronttrekking of drainage), geldt de uitspraak en is een ecologische voortoets en mogelijk een natuurvergunning vereist.	Beantwoording Vervolg vragen NH Media.docx
	Wat betekent dit voor telers?	Telers moeten via een voor-toets aantonen dat significant negatieve effecten op voorhand zijn uitgesloten; zo niet, dan is een natuurvergunning met een passende beoordeling nodig.	PS-Brief
	Kunnen telers überhaupt wel een voortoets doen?	Nee. Zowel voor het uitvoeren van een voortoets als voor het verrichten van een ‘passende beoordeling’, bestaat op dit moment nog geen wetenschappelijk kader.	PS-Brief
	Hoe helpt de overheid hen hierbij?	Vanuit provincies en het Rijk zijn diverse initiatieven in gang gezet om te onderzoeken hoe een dergelijke voortoets vorm kan krijgen.	PS-Brief
	Wat is de stand van zaken van het wetenschappelijk onderzoek, nodig voor de ontwikkeling van een voortoets?	De WUR heeft in opdracht van LVVN onderzoek gedaan naar de aanwezigheid, verspreiding en mogelijke ecologische effecten van (residuen van) bestrijdingsmiddelen in terrestrische Natura 2000-gebieden. Op 3 februari 2026 is dit onderzoek gepubliceerd.	“Pesticiden in terrestrische Natura 2000-gebieden.” https://www.wur.nl/nl/nieuws/pesticiden-natura-2000-gebieden-eerste-verkenning

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Natuur/N2000 mede i.r.t. handhaving			
Vraag	Antwoord	Bron	
<p>Wat is het resultaat van dit onderzoek?</p>	<ul style="list-style-type: none"> Het onderzoek concludeert dat een gebiedsgerichte benadering noodzakelijk is. Herkomst van pesticiden is niet eenduidig toe te schrijven aan individuele bedrijven, waardoor beoordeling vooral op landschapsniveau zinvol is. Voor het formuleren van beleid is het van belang om aanvullend, breder onderzoek te laten verrichten door onafhankelijke onderzoekers. Bij dit vervolgonderzoek is het van belang om in brede zin te kijken naar mogelijke verspreidingsroutes, zoals via lucht, oppervlaktewater, grondwater en fauna. De analyse is gebaseerd op beschikbare meetgegevens uit 12 Natura 2000-gebieden, met in totaal 13 bodemonsters en 63 plantenmonsters. In deze monsters zijn 84 verschillende actieve stoffen en metabolieten aangetoond. WR adviseert aanvullend onderzoek, onder meer gericht op de ontwikkeling van een monitoringsprotocol en op een methodiek voor ecologische effectbeoordeling waarmee gemeten concentraties beter kunnen worden geïnterpreteerd in termen van potentiële ecologische effecten 	Zie boven.	
<p>Waren er ook Noord-Hollandse N2000-gebieden bij dit onderzoek betrokken?</p>	Ja. Het N2000-gebied Kennemerland-Zuid.	Zie boven	
<p>Wat doet de provincie zelf aan om uit deze patstelling te komen?</p>	De Provincie is samen met een aantal andere provincies aangesloten bij verkenning van de provincie Friesland om een opdracht te verstrekken aan onderzoeksbureau CLM. In eerste instantie betrof deze verkenning de mogelijkheid van het opstellen van een generieke voortoets. Inmiddels richt de mogelijke onderzoeksopdracht zich op de vraag hoe zo'n gebiedsgerichte benadering vorm kan krijgen, zoals bedoeld in het WUR-rapport.		
<p>Welke verplichting heeft de provincie bij een handhavingverzoek?</p>	De provincie is verplicht haar publieke taak uit te voeren op grond van de natuurwetgeving en de beginselplicht tot handhaving. Dit geldt wanneer zij een verzoek tot handhaving ontvangt over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijheid van een Natura 2000-gebied. Deze termijn dient te worden afgestemd op de tijd die redelijkerwijs nodig is om de benodigde herstelmaatregelen te treffen, rekening houdend met de technische en organisatorische uitvoerbaarheid.	PS-brief	

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Natuur/N2000 mede i.r.t. handhaving			
Vraag	Antwoord	Bron	
Hoe gaat de provincie om met telers die GBM gebruiken in de buurt van N2000? Gaat zij handhaven?	De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) onderzoekt en beoordeelt zo'n melding namens de provincie. Als blijkt dat er sprake is van een overtreding van de natuurregels, treedt de OD NHN handhavend op volgens de landelijke handhavingsstrategie. Gelet op de bovengenoemde uitspraak van de Raad van State betekent dit op dit moment dat in eerste instantie een waarschuwingsbrief met een hersteltermijn wordt gestuurd naar de overtreder.	PS-Brief	
Hoe lang is de waarschuwingsperiode en hoe volgt controle?	Wanneer een overtreding wordt vastgesteld, volgt in eerste instantie een waarschuwingsbrief met een hersteltermijn. De lengte van deze termijn is maatwerk en hangt af van de aard en ernst van de overtreding. Na afloop van die termijn controleert de omgevingsdienst of aan de waarschuwing is voldaan. Als dat niet het geval is, kan de provincie overgaan tot formele handhavingsmaatregelen, zoals het opleggen van een last onder dwangsom of bestuursdwang, conform de landelijke handhavingsstrategie.	<u>Beantwoording Vervolg vragen NH Media.docx</u>	
Hoeveel handhavingsverzoeken zijn er op dit moment gedaan?	6	ODNHN	
Wanneer is handhaving onevenredig?	Hierover gaat de Raad van State in een Friese zaak mogelijk een oordeel vellen. Volgens de rechtbank moet (in deze zaak) <ul style="list-style-type: none"> • concreet (met stukken) onderbouwd worden waarom de bedrijfs- en financiële belangen onmogelijk worden als wordt gehandhaafd. • en moeten de gevolgen voor de natuur bij het afzien van handhaven voldoende kenbaar in het besluit worden betrokken. Enkel aangeven dat <ul style="list-style-type: none"> • de effecten op een N2000 gebied van de desbetreffende teler minimaal zullen zijn • en een voortoets/passende beoordeling voor de teler onevenredig bezwarend is, acht de rechtbank onvoldoende.	CZ/JZ	
Wat is de landelijke handhavingsstrategie (LHSO)?	De LHSO biedt een afwegingsinstrument om als sprake is van een overtreding in concrete gevallen afgestemd, eenduidig, effectief en evenredig te kunnen interveniëren. De LHSO dient als hulpmiddel voor een effectieve en rechtmatige handhaving.	<u>https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/vergunningverlening-toezicht-handhaving/landelijke-handhavingsstrategie-omgevingsrecht/</u> .	

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Natuur/N2000 mede i.r.t. handhaving			
	Vraag	Antwoord	Bron
	Zullen bedrijven in en rondom Natura 2000-gebieden een oproep ontvangen tot het aanvragen van een natuurvergunning?	De provincie is verantwoordelijk voor toezicht en handhaving. Deze taken worden namens de provincie uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN). De OD voert geen structurele, proactieve inventarisatie uit van alle agrarische bedrijven. Handhaving vindt plaats naar aanleiding van meldingen, signalen of handhavingsverzoeken, en er wordt toezicht gehouden in het kader van vergunningen en door controles bij individuele bedrijven. Een ondernemer is zelf verantwoordelijk om te beoordelen of een vergunning nodig is.	Beantwoording Statenvraag 93-2025
	Hoeveel telers moeten een voortoets doen, of een natuurvergunning aanvragen?	Dit brengt de provincie niet in kaart. De ondernemer is zelf verantwoordelijk om te beoordelen of een voortoets of vergunning nodig is. Het maken van een voortoets is een intensieve ecologische en juridische procedure. Omdat het hier nieuw inzicht van de rechter betreft oriënteren wij ons op de rol van de provincie, bijvoorbeeld met een collectieve voortoets. Wel heeft de provincie een beginselplicht tot handhaving, dus als er handhaving verzocht wordt dient de provincie de activiteit, lelieteelt in dit geval, te toetsen aan de regelgeving rond natuur. De provincie handhaaft dit via meldingen, vergunningaanvragen en controles bij individuele bedrijven	Beantwoording Statenvraag 93 20251211 Beantwoording Vragen NH Media GBM final.docx
	Zullen GS, net als in de provincie Drenthe, 'beleidsregels handhaving gewasbeschermingsmiddelen' opstellen?	Op dit moment onderzoeken GS wat de uitspraak van 2 april jl. betekent voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door bedrijven in de nabijheid van Natura 2000-gebieden in Noord-Holland. Op basis van de ontwikkelingen zullen GS daar nog een standpunt over innemen.	Beantwoording Statenvraag 93-2025
	Geeft de RvS-uitspraak van 2 april 2025 op alle vragen antwoord?	De uitspraak geeft niet op alle juridische vervolgvragen antwoord. Vooral omdat: Wannéer sprake is van voldoende aanwijzingen dat effecten zich kunnen voordoen is nog onzeker. Het is daarom zeer wenselijk dat op basis van onderzoek wordt afgebakend bij welke (combinatie van) omstandigheden hiervan sprake is, waarbij gedacht kan worden aan <ul style="list-style-type: none"> • de ligging van het agrarisch perceel ten opzichte van Natura 2000-gebieden, • de toe te passen middelen en • de manier van toepassen (intensiteit, wijze van spuiten, moment in het jaar). 	PS-Brief

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Natuur/N2000 mede i.r.t. handhaving			
	Vraag	Antwoord	Bron
	Hoe zit het 'bestaand gebruik'? Kunnen telers bij N2000-gebieden die al GBM gebruikten voordat het natuurgebied die status kreeg, daarmee wel doorgaan?	Dat is nog onduidelijk. De uitspraak zegt namelijk niets over de vraag of het huidige gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet worden aangeduid als één-en-hetzelfde project ten opzichte van de toestemming die gold op de referentiedatum (het juridisch 'bestaand' gebruik). We onderzoeken op dit moment hoe we hier per Natura 2000-gebied mee om kunnen gaan.	PS-Brief
	Wat is in het algemeen de definitie van bestaand gebruik?	Bestaand gebruik is een juridisch begrip en komt voort uit eerdere wetgeving en jurisprudentie. Het is gebruik dat al plaatsvond vóór de aanwijzing van het Natura 2000-gebied en waarvoor op dat moment een toestemming gold. In dat geval mogen die activiteiten doorgaan zonder natuurvergunning, mits het gebruik ongewijzigd is en het gebruik de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast en (verdere) verslechtering is gestopt. Als het gebruik is gewijzigd, is meestal sprake van een vergunningplicht (voor zover significant negatieve effecten niet zijn uit te sluiten). Als bestaand gebruik tot negatieve effecten leidt kan het gebruik worden beperkt met een passende maatregel.	CZ/JZ
	Wanneer is sprake van voortzetting van een en hetzelfde project, waarvoor geen vergunningplicht geldt?	Hierover moet in het kader van gewasbescherming uitsluitende jurisprudentie komen. Dit ligt in een Friese zaak bij de Raad van State voor. Bij de bepaling of sprake is van een project en ongewijzigd bestaand gebruik dat vergunningvrij kan plaatsvinden, zijn verschillende factoren van belang zoals: <ul style="list-style-type: none"> • is sprake van uitbreiding, • wijziging van de teeltwijze; of • intensivering (bijvoorbeeld meer of andere gewasbeschermingsmiddelen, wateronttrekking of drainage). 	CZ/JZ
	Wat is het verschil tussen bestaand gebruik en huidig gebruik?	Het <i>juridisch</i> bestaand gebruik heeft betrekking op het gebruik ten tijde van de aanwijzing van het Natura 2000-gebied. Het huidig gebruik is het gebruik dat op dit moment feitelijk plaatsvindt in en rondom een Natura 2000-gebied.	CZ/JZ
Beleid	Wat doet de provincie t.a.v. GBM gebruik in de 14 Natura-2000 beheerplannen waar zij voortouwnemer van is en die iedere 6 jaar vernieuwd moeten worden en vastgesteld worden door GS?	We zoeken uit welke gevolgen deze juridische uitspraken hebben voor de Natura 2000-beheerplannen. Daarin wordt niet alleen beschreven welke natuurdoelen er behaald moeten worden en wat voor maatregelen er nodig zijn, maar ook welke activiteiten zijn toegestaan en onder welke voorwaarden. En of er een vergunningplicht geldt.	PS-Brief

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Gezonde Leefomgeving			
	Vraag	Antwoord	Bron
Juridisch kader	Wat is de wettelijke taak van de provincie	Voor wat betreft gezondheid heeft de Provincie geen directe wettelijke taak. Wel is gezondheid één van de belangen waar de Provincie rekening mee moet houden bij het toepassen van haar bevoegdheden op grond van de Omgevingswet. De gemeente is op grond van het subsidiariteitsbeginsel in het systeem van de Omgevingswet de eerste aangewezen overheid (artikel 2.3 lid 1 Ow) en de provincie heeft een aanvullende rol ten opzichte van de gemeente voor wat betreft een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.	PS-Brief
Beleid		Wordt behandeld in Commissie Leefomgeving van 16-03-2026	

Categorie PFAS-pesticiden			
	Vraag	Antwoord	Bron
	N.v.t.	N.v.t.: wordt behandeld onder het agendapunt 'onderzoek PFAS-pesticiden' in deze Commissievergadering	

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Landbouw			
	Vraag	Antwoord	Bron
Juridisch kader	Hoe is de wet- en regelgeving voor landbouwactiviteiten belegd voor gewasbeschermingsmiddelen?	Voor landbouwactiviteiten geldt landelijke wet- en regelgeving, onder andere het Besluit activiteiten leefomgeving (BAL): daarin zijn op rijksniveau regels gesteld over het gebruik van deze middelen bij agrarische activiteiten.	PS-Brief FLO Legal, "Analyse en advies provinciale inzet op gewasbeschermingsmiddelen" https://www.ipo.nl
	Wat is de wettelijke taak van de provincie?	De provincie heeft geen wettelijke taak op het gebied van landbouw	PS-Brief
Beleid	Wat is het landelijke beleidskader?	"De Toekomstvisie Gewasbescherming 2030", vastgesteld in 2019. Deze visie richt zich op het verminderen van de afhankelijkheid en het gebruik van chemisch-synthetische gewasbeschermings-middelen tot het minimaal noodzakelijke. De landbouwsector zet hier nu al stappen in. De visie is uitgewerkt in een landelijk programma. Daarbij zijn verschillende ketenpartijen en de waterschappen betrokken.	PS-brief
	Wat is de beleidsinzet van de provincie?	De provincie zet zich in voor een sterke en duurzame landbouw. Dit is onderdeel van het Strategisch Beleidskader Economie en het Programma Landelijk Gebied. In de Omgevingsverordening zijn regels opgenomen voor agrarische bedrijven in het landelijk gebied.	PS-Brief
	Hoe krijgt de provinciale beleidsinzet vorm?	De provinciale inzet is gericht op ondersteunen van de verduurzaming met verschillende instrumenten. Zo zijn er <ul style="list-style-type: none"> • via het landbouwportaal voor agrarische ondernemers coaches beschikbaar (bodemcoaches en verminderen gebruik van GBM) en subsidie voor watermaatregelen) op bedrijfsniveau. • De provincie ondersteunt onder meer het Fieldlab Bol (teeltmethodes en experimenteren) en de regio-aanpak met kwekers (zie onder). • Er zijn subsidieregelingen van het GLB-NSP beschikbaar voor bijvoorbeeld innovatie 	PS-Brief

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Landbouw			
	Vraag	Antwoord	Bron
	Wat doet de sector zelf?	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn (landelijk) in verschillende sectoren, waaronder de akkerbouw, meerjarige projecten om het gebruik c.q. emissies van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen, ook met behulp van innovaties. • Benchmarking is een belangrijke tool om stappen te zetten op bedrijfsniveau. • De bollensector zet in op sterke en weerbare rassen, bodemverbetering, alternatieve teeltmethoden en innovaties, zoals 'laserweeders' en zgn. 'spotspray' waarmee het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verlaagd kan worden. • De Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB) zet verder in op regiocertificering/regioaanpak om verduurzaming te versnellen met behulp van samenwerking kwekers en experts en waterschap, in navolging van het bottom-up initiatief in Zuid- Holland KAVB, Royal Anthos en CNB hebben in 2025 een ambitiedocument getekend met de concrete doelen om de milieubelasting in 2030 te halveren ten opzichte van die van 2019 en hoog-impact-middelen uit te faseren. 	PS-Brief

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

	Categorie Pachtovereenkomsten	<i>Toegevoegd n.a.v. discussie in Commissie Landelijk Gebied van 09-02-2026 n.a.v. motie 78</i>	
	Vraag	Antwoord	Bron
	Welke maatregelen treft de provincie om (de evt. schadelijke effecten van) het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op eigen gronden tegen te gaan?	In de pachtcontracten zijn spuitvrije zones van 2-6 meter opgenomen. Ook is er een verbod op het gebruik van glyfosaat. Toestemming is alleen mogelijk na beoordeling door een externe onafhankelijke deskundige.	BEL/GND o.b.v. stukken behorende bij motie 78
	Waarom neemt de provincie geen verbod op (niet-biologische) gewasbeschermingsmiddelen op in haar eigen pachtbeleid?	Wij hebben al sinds 2015 duurzaam pachtbeleid dat onze doelen ondersteunt op het gebied van waterkwaliteit en -kwantiteit, natuur/biodiversiteit en duurzame landbouw. Wij vinden dat een dergelijk verstrekkende verbod op eigen grond alleen ingezet dient te worden als onderdeel van een maatregelenpakket waarbij we ook onze publiekrechtelijke instrumenten inzetten, zoals subsidie of regels in de ruimtelijke ordening. Het alleen inzetten op eigen grond is juridisch een risico met weinig effect. Daarnaast hebben we in het coalitieakkoord afgesproken geen kop op landelijk beleid te zetten.	BEL/GND o.b.v. stukken behorende bij motie 78

Concept-Q&A PS-Brief Provinciale inzet op het gebied van Gewasbeschermingsmiddelen d.d. 26-02-2026

Categorie Interprovinciale samenwerking			
	Vraag	Antwoord	Bron
	<p>Waar richt de samenwerking in IPO-verband zich op?</p>	<p>De samenwerking richt zich op de inhoudelijke opgave van KRW, grondwater, drinkwater, natuur, milieu (ZZS), gezonde leefomgeving en het belang van de landbouw.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De samenwerking is onder meer gericht op kennisontwikkeling en kennisdeling op beleidsterreinen waar nog onzekerheden bestaan. • Daarnaast zetten de provincies zich gezamenlijk richting het Rijk in om de ervaren noodzaak van generiek beleid te agenderen, met name met betrekking tot de toelatingsprocedure voor gewasbeschermingsmiddelen. • Naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State van 2 april 2025 zijn vraagstukken ontstaan voor de handhavingspraktijk van de omgevingsdiensten. Dit is aanleiding geweest om de interprovinciale werkgroep Toezicht en Handhaving te starten. Het ontwikkelen van een tijdelijk gemeenschappelijk handhavingskader is een van de opgaven. Dit kader wordt vervolgens periodiek bijgesteld op basis van nieuwe jurisprudentie en wetenschappelijke inzichten. Binnen deze werkgroep vertegenwoordigt de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN). De rol van bevoegd gezag op dit domein is aan OD NHN gemandateerd. Gezien de aard en actualiteit van het onderwerp vindt op dit dossier een nauwe samenwerking plaats tussen de provincie en OD NHN. • Vanuit het IPO wordt ook de dialoog gevoerd met agrarische brancheorganisaties en milieuorganisaties. 	<p>PS-Brief</p>
	<p>Kunnen PS inzicht krijgen in de besluiten en besluitvorming in het IPO?</p>	<p>Omdat BAC's interprovinciale afstemmingsorganen zijn waarin doorlopend standpunten worden voorbereid en besproken, is het niet gebruikelijk om per afzonderlijk agendapunt de volledige totstandkoming en interne voorbereiding te reconstrueren.</p> <p>Provincies bepalen zelfstandig hun standpunten en blijven zelf verantwoordelijk voor hun beleid en besluitvorming. Wanneer afspraken in IPO-verband leiden tot mogelijke gevolgen voor het provinciale beleid, inzet van middelen of andere besluiten waarvoor Provinciale Staten bevoegd zijn, worden Provinciale Staten hierover via de gebruikelijke provinciale besluitvormings- en verantwoordingsprocedures geïnformeerd en zo nodig in positie gebracht.</p>	<p>Technische vragen commissie Landelijk Gebied.docx</p>

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: woensdag 1 oktober 2025 16:50
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: RE: GBM X Natura 2000-beheerplannen

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Categorieën: RES; Natura2000

Ha 5.1.2e en 5.1.2e

Op zich te begrijpen dat niet alle plannen GBM op dezelfde manier benaderen. Als het geen huidig gebruik was, dan hoef je er ook niets over te zeggen.

Het is eerder voorgekomen dat we strenger zijn geworden m.b.t. een bepaalde activiteit in een nieuw beheerplan n.a.v. jurisprudentie. Bemesting/beweiding van grasland was b.v. in Polder Westzaan categorie 4b. In het nieuwste beheerplan voor Polder Westzaan hebben we het n.a.v. de PAS-uitspraak 4b gehouden voor huidig gebruik onder bepaalde voorwaarden, maar ook aangegeven dat er een vergunning nodig kan zijn, dus ook categorie 3.

M.b.t. Naardermeer. 5.2.1

Groeten,

5.1.2e

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Verzonden: maandag 29 september 2025 15:47
Aan: 5.1.2e @Noord-Holland.nl>
CC: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Onderwerp: RE: GBM X Natura 2000-beheerplannen

Ja, dat was die 'gereedschapskist' toch?

Misschien zit daar een juridische mogelijkheid. Maar dan blijft de vraag of ons bestuur dat ziet zitten.

Schept natuurlijk precedent voor andere gebieden, ook al wordt er nu in alle plannen in Noord-Holland al verschillend met GBM omgegaan.

Van: 5.1.2e @Noord-Holland.nl>

Verzonden: maandag 29 september 2025 15:43

Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @noord-holland.nl>

Onderwerp: Re: GBM X Natura 2000-beheerplannen

Goed dat je dit uitlijnt.

Heb je ook het rapport van N& M gezien? 5.1.2e had dat doorgestuurd.

Daarnaar zal zeker verwezen gaan worden in de participatie rondom alle beheerplannen is mijn verwachting.

grten,

5.1.2e

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>

Verzonden: maandag 29 september 2025 15:40

Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @Noord-Holland.nl>

Onderwerp: GBM X Natura 2000-beheerplannen

Hi 5.1.2e en 5.1.2e

Ik wil graag met jullie sparren over gewasbeschermingsmiddelen (GBM) m.b.t. onze Natura 2000-beheerplannen. Het liefst plande ik even wat in, maar morgen is vol, woensdag en donderdag ben ik op Texel, en volgende week ben ik een week vrij. A.s. vrijdag zou e.v.t. kunnen, maar eerst maar even over de mail.

In het overleg GBM dat 5.1.2e trekt en waarbij ik aangesloten ben, gaat het vooralsnog over de korte termijn: handhavingsverzoeken e.d. Ik heb ondertussen een scan gedaan van al onze Natura 2000-beheerplannen, en bekeken of en op welke manier GBM hierin opgenomen staan. In een aantal van onze gebieden staan GBM benoemd in de beheerplannen, veelal onder 'Bestaand gebruik buiten Natura 2000-gebieden'; categorie 4a: niet vergunningplichtig, geen voorwaarden.

Deze scan heb ik voorgelegd aan JZ, met – kort door de bocht – de vraag wat zwaarder weegt: de uitspraak in Drenthe voor de verplichting tot een voortoets, of opname in het Natura 2000-beheerplan. Tot op heden heb ik daar nog geen reactie op. Deze vraag is natuurlijk in het kader van mogelijke handavingsverzoeken, wederom korte termijn.

Nu komt de langere termijn steeds dichterbij, en dat merk ik nu bij het herzieningsproces voor het Natura 2000-beheerplan Naardermeer. In het huidige plan staat het gebruik van GBM opgenomen als ‘Bestaand gebruik binnen en buiten het Natura 2000-gebied’, ook categorie 4a. De OD NHN stelt nu (m.i. terecht) dat binnen Natura 2000 het gebruik van bestrijdingsmiddelen beëindigd dient te worden en buiten N2000 als categorie 3 (vergunningplichtig) te worden behandeld. Ook omdat er na de herinrichting van de Schil bijna geen landbouwkundige activiteiten meer zijn bij het Naardermeer.

Dit lijkt me ecologisch een mooi streven voor het nieuwe Natura 2000-beheerplan voor het Naardermeer. Ik ben benieuwd of jullie dit ook zo zien en welke (bestuurlijke?) stappen we moeten nemen.

Groet, 5.1.2e

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

M +31 6 5.1.2e

E 5.1.2e [@noord-holland.nl](mailto:5.1.2e@noord-holland.nl)

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: woensdag 23 juli 2025 14:07
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: RE: gewasbeschermingsmiddelen irt N2000 - IPO
Bijlagen: Opmerkingen over FLO Legal prov. inzet gewasbescherming.docx

Categorieën: RES

Ha 5.1.2e,

Jammer dat het meest interessante hoofdstuk, namelijk waar het advies in komt te staan, nog geheel ontbreekt 😞. Zie in de bijlage mijn opmerkingen over het overige deel.

We praten hier morgenochtend verder over met z'n drieën.

Hartelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e

T +31 6 5.1.2e
Houtplein 33 2012 DE Haarlem
5.1.2e @noord-holland.nl
Werkdagen: maandag t/m donderdag
www.noord-holland.nl

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Verzonden: woensdag 23 juli 2025 10:46

Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl; 5.1.2e @noord-holland.nl; 5.1.2e @noord-holland.nl
CC: 5.1.2e @noord-holland.nl; 5.1.2e @Noord-Holland.nl; 5.1.2e @noord-holland.nl; 5.1.2e
5.1.2e@noord-holland.nl; 5.1.2e @noord-holland.nl; 5.1.2e @noord-holland.nl
Onderwerp: gewasbeschermingsmiddelen irt N2000 - IPO

 [IPO 250627 IPO conceptraport provinciale inzet gewasbeschermingsmiddelen.pdf](#)

Besten, De deadline voor input is morgen, als je al opmerkingen hebt, zet ze dan in het gedeelde document hierboven alsjeblieft.
Om 9.00 uur overleg ik met 5.1.2e en 5.1.2e, als daar nog vervolgacties uitkomen voor jullie, dan laat ik het weten.
grt 5.1.2e

- De term natuurbeheerplan wordt foutief gebruikt. Bedoeld worden Natura 2000-beheerplannen. Een natuurbeheerplan heeft betrekking op het NNN en gaat niet in op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.
- Blz. 8, één na laatste alinea. Onduidelijke paragraaf. Dit gaat ook over de KRW en niet alleen over Natura 2000, maar dat wordt niet goed duidelijk uit de tekst.
- Blz. 8, laatste alinea. Provincies stellen geen omgevingsplannen op. Dit is niet een correcte weergave van het Bal.
- Paragraaf 2.2.4. In deze paragraaf ontbreekt dat provincies ook passende maatregelen kunnen nemen (zie artikel 3.59, lid b, Bkl).
- Blz. 11. Hier wordt ineens de NVWA genoemd. Misschien goed om uit te leggen wat hun rol precies is?
- Algemeen: goed om de externe werking van Natura 2000-gebieden uit te leggen. Dat is immers van belang om uit te leggen waarom het verboden kan zijn om gewasbeschermingsmiddelen buiten een Natura 2000-gebied te gebruiken.
- Blz. 14. Hier wordt een analyse van diverse Natura 2000-beheerplannen behandeld. Het is eigenlijk vooral interessant of een activiteit, in dit geval het gebruik van een gewasbeschermingsmiddel, is genoemd bij bestaand/huidig gebruik. Het is ondoenlijk om alle activiteiten op te sommen die (mogelijk) vergunningplichtig zijn. Dus als een activiteit niet genoemd wordt bij huidig gebruik, dan zou het vergunningplichtig kunnen zijn.
- Als provincies zelf gronden verpachten, kunnen ook voorwaarden worden gesteld. Dit instrument mist in het stuk.
- Paragraaf 3.3. Gaat het alleen om nadeelcompensatie of ook om planschadeclaims?
- Algemeen: een groot probleem zijn de cumulatieve effecten van verschillende gewasbeschermingsmiddelen. De regelgeving is daar niet toereikend voor (en veel is ook nog onbekend). Dit mag wel meer aandacht krijgen in dit stuk.

Type- en taalfouten

- Paragraaf 2.1. Typefout: bedrijfstaken i.p.v. bedrijfstakken.
- Blz. 8, voetnoot 19. Het is niet p. 10, maar p. 18.
- Blz. 13, typo: "is zes van de provincies" i.p.v. "in zes van de provincies".
- Blz. 13, laatste regel, typo: tweemaal het woord "toe".

Provinciale inzet gewasbeschermingsmiddelen

Provinciale inzet gewasbeschermingsmiddelen

Concept, 27 juni 2025

Auteurs: 5.1.2e (FLO Legal), 5.1.2e (ChemLegal), 5.1.2e (FLO Legal) en
5.1.2e (FLO Legal)

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Wettelijke taken en bevoegdheden provincies	5
2.1. Inleiding	5
2.2. Provinciale taken en bevoegdheden	5
2.2.1. Landbouw en tuinbouw, inclusief (vitale) bodem.....	5
2.2.2. Grondwater.....	6
2.2.3. Waterkwaliteit	7
2.2.4. Natuur	7
2.2.5. Gezonde leefomgeving.....	9
2.2.6. Zeer zorgwekkende stoffen en VTH.....	10
2.3. Omgevingsverordening	10
2.4. Niet-juridische instrumenten	11
2.5. Bevoegdheden andere overheden.....	11
3. Huidige provinciale inzet	13
3.1. Inleiding	13
3.2. Inventarisatie huidige provinciale inzet	13
3.3. Kansen en bedreigingen provinciale inzet van instrumenten	15
4. Advies	17
Bijlage 1. Inventarisatie beleid en regelgeving	18

1. Inleiding

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de agrarische sector heeft gevolgen voor onder meer de waterkwaliteit, de natuur en de gezondheid. De toelating van gewasbeschermingsmiddelen tot de markt wordt gereguleerd door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden en op rijksniveau zijn in het Besluit activiteiten leefomgeving regels gesteld over het gebruik van deze middelen bij agrarische activiteiten. **Besondanks zijn er op dit moment overschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen in water en bodem.** Enkele provincies nemen zelf initiatief, of worden aangesproken door belanghebbenden, om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen ter voorkoming van verslechtering van de water- en bodemkwaliteit, de natuur of de gezondheid. Dit vormt een uitwerking van de bestuurlijke opdrachten voor de KRW, de veiligstelling van de drinkwatervoorziening en een gezonde leefomgeving.

De hoofdvraag die voorligt is of het haalbaar en wenselijk is om te komen tot een gezamenlijke IPO-inzet rond gewasbeschermingsmiddelen. Om tot een beeld- en oordeelsvormende notitie te komen is een inventarisatie nodig van de provinciale inzet in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen.

Deze rapportage bevat in hoofdstuk 2 een inventarisatie van de wettelijke taken en bevoegdheden van provincies in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen, en welke andere bevoegdheden (niet-juridische instrumenten) beschikbaar zijn om het provinciale beleid te laten doorwerken. Hierbij komen onder andere de taken op het gebied van water en natuur aan bod (waar bindende Europese regels voor gelden), maar ook de provinciale rol voor landbouw, gezondheid en zeer zorgwekkende stoffen. Bij de niet-juridische instrumenten gaan we in op onder andere kennisuitwisseling, een handreiking, lobby en omgevingsbeleid. Verder wordt kort ingegaan op de relevante bevoegdheden van andere overheden (Rijk, gemeenten en waterschappen).

Daarnaast wordt in hoofdstuk 3 in beeld gebracht – op basis van de omgevingsverordeningen, omgevingsvisies en natuurbeheerplannen – wat provincies op dit moment al doen om de nadelige gevolgen van gewasbeschermingsmiddelengebruik te beperken en wat de kansen en bedreigingen zijn van de provinciale inzet van instrumenten.

[PM Hoofdstuk 4]

Overzicht van opmerkingen bij IPO 250627 IPO conceptrapport provinciale inzet gewasbeschermingsmiddelen.pdf

---

Pagina: 4

- T** Nummer: 1   Auteur: 5.1.2e   Datum: 23-7-2025 12:42:03 +02'00'
Zijn het overschrijdingen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, of overschrijdingen van de normen m.b.t. water- en bodemkwaliteit?
- S** Nummer: 2   Auteur: 5.1.2e   Datum: 24-7-2025 12:48:40 +02'00'
De taken en bevoegdheden in relatie tot die van het Rijk en gemeente benoemen. Ze staan niet op zichzelf ze hangen met elkaar samen.

2. Wettelijke taken en bevoegdheden provincies

2.1. Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wettelijke taken en bevoegdheden van provincies in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen. Hierbij wordt eerst in paragraaf 2.2 ingegaan op de taken en bevoegdheden op het gebied van landbouw en tuinbouw, inclusief (vitale) bodem, water, natuur, gezondheid en zeer zorgwekkende stoffen en VTH. In paragraaf 2.3 komen de niet-juridische instrumenten aan bod. Daarbij wordt ingegaan op andere bevoegdheden die beschikbaar zijn om het provinciale beleid te laten doorwerken. Dit betreft onder andere: kennisuitwisseling, handreikingen, lobby en omgevingsbeleid. Paragraaf 2.4 gaat tot slot in op de bevoegdheden van andere overheden op het gebied van regulering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

2.2. Provinciale taken en bevoegdheden

Onder de Omgevingswet is bij de toedeling van taken het subsidiariteitsbeginsel het uitgangspunt. Het subsidiariteitsbeginsel houdt in dat bevoegdheden van een provincie (of het Rijk) alleen kunnen worden ingezet als dat vereist is met het oog op een provinciaal (of in geval van het Rijk, nationaal) belang dat niet op een doelmatige en doeltreffende wijze door het gemeentebestuur kan worden behartigd. Dit geldt ook als dat nodig is voor een doelmatige en doeltreffende uitoefening van taken en bevoegdheden of de naleving van internationaalrechtelijke verplichting (artikel 2.3 lid 2 Omgevingswet).

Provincies hebben verschillende taken en bevoegdheden op het gebied van de fysieke leefomgeving, waaronder de bescherming van de natuur, water, bodem en gezondheid (artikel 2.1 Omgevingswet). In de navolgende paragrafen wordt per beleidsterrein aangegeven wat de provinciale taken en bevoegdheden zijn.

2.2.1. Landbouw en tuinbouw, inclusief (vitale) bodem

De provincies zijn verantwoordelijk voor het regionale beleid op het vlak van landbouw.¹ In de Omgevingswet zijn specifieke taken toebedeeld aan de provincie (artikel 2.18 Omgevingswet). Eén van die taken is de gebiedsgerichte coördinatie van de uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen (artikel 2.18 lid 1 onder a Omgevingswet). Deze taak wordt begrensd door het hiervoor genoemde subsidiariteitsbeginsel (artikel 2.3 lid 2 Omgevingswet). Het gemeentebestuur blijft bevoegd als bijvoorbeeld sprake is van een gebiedsontwikkeling die niet gemeentee overstijgend is en ook geen betrekking heeft op een belang waarvoor de provincie een eerste verantwoordelijkheid heeft.²

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) staan algemene rijksregels voor de agrarische sector (afdeling 3.6 van het Bal), uitgesplitst naar bedrijfstaken. In afdeling 3.6 staan acht bedrijfstakken die

---

¹ Dit is opnieuw bevestigd in de bestuursafspraken 2011-2015 tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. *Kamerstukken II* 2017/18, 34 985, nr. 3, p. 17 (MvT Aanvullingswet Natuur).

² *Kamerstukken II* 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 416 (MvT Omgevingswet).

betrekking hebben op de agrarische sector, bijvoorbeeld de glastuinbouw (paragraaf 3.6.2), het telen van gewassen in de openlucht (paragraaf 3.6.3) en agrarisch loonwerkbedrijven (paragraaf 3.5.5). Voor elke bedrijfstak wordt een milieubelastende activiteit aangewezen en staat aangegeven welke algemene regels van toepassing zijn. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente is het bevoegd gezag voor deze milieubelastende activiteiten en de waterbeheerders voor de lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam die afkomstig zijn van deze milieubelastende activiteiten.³ Provincies hebben ten aanzien van deze bedrijven geen directe taken en bevoegdheden. Zij kunnen wel als gebiedsregisseur gebruik maken van de provinciale taak van gebiedsgerichte coördinatie van uitoefening van taken door andere overheden en zo provinciaal beleid laten doorwerken naar de taakuitoefening door gemeenten en waterschappen.

2.2.2. Grondwater

Provincies hebben diverse taken op het beleidsterrein water. Provincies zijn verantwoordelijk voor de bescherming van het grondwater in waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden.⁴ In hun omgevingsverordening moeten zij daarom regels opnemen om de kwaliteit van dit grondwater te waarborgen in verband met de drinkwaterwinning.⁵ De Europese Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden (2009/128/EG) verplicht lidstaten om beschermingszones aan te wijzen rond drinkwaterwinlocaties uit oppervlakte- en grondwater. Binnen die zones mogen gewasbeschermingsmiddelen niet worden gebruikt of opgeslagen.⁶ Het is echter niet duidelijk of dit verbod uitsluitend geldt voor waterwingebieden, of ook voor de bredere grondwaterbeschermingsgebieden.

Daarnaast noemt de richtlijn 'kwetsbare gebieden' waar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet worden geminimaliseerd of verboden.⁷ Als gebruik toch nodig is, moeten in deze gebieden bij voorkeur biologische of laag-risico middelen worden toegepast. Voorbeelden van kwetsbare gebieden zijn beschermde gebieden onder de Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) (KRW), zoals grondwaterbeschermingsgebieden⁸, zwemwaterlocaties, nutriëntengevoelige gebieden en wateren waar beschermde soorten leven.⁹ Op basis van artikel 80a van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden kan Nederland bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in deze kwetsbare gebieden verbieden. Tot nu toe ontbreekt echter een landelijk verbod of vergaande beperkingen voor gebruik in grond- of drinkwaterbeschermingsgebieden. Slechts enkele middelen, met zogenoemde 'prioritaire stoffen', zijn verboden en voor 16,3% van de toegelaten middelen gelden specifieke gebruiksbepalingen in grondwaterbeschermingsgebieden.¹⁰ In

---

³ Artikel 2.3 (bevoegd gezag gemeente) en artikel 2.4 (bevoegd gezag waterschap) Bal en artikel 18.2 Omgevingswet

⁴ Artikel 2.18 lid 1 sub c Omgevingswet.

⁵ Artikel 7.11 lid 1 sub b Bkl.

⁶ Artikel 11 lid 2 sub c Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden 2009/128/EG.

⁷ Artikel 12 onder b Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden 2009/128/EG.

⁸ Zie artikel 6 lid 2 en artikel 7 lid 1 van de KRW en Bijlage IV, onder 1(i) bij de KRW.

⁹ Zie bijlage IV bij de KRW.

¹⁰ Zie ook: Bestrijdingsmiddelen in Nederlandse natuur en water, Natuur & Milieu Mei 2024.

juni 2022 gaf de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (nu: LNV) aan dat provincies bevoegd zijn om beperkingen op te leggen in deze gebieden.¹¹ De Tweede Kamer riep in november 2022 via een motie op tot een volledig verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden.¹² In mei 2025 bevestigde de minister opnieuw dat provincies het bevoegd gezag zijn om zulke verboden op te stellen, zowel voor grondwaterbeschermingsgebieden als voor waterwingebieden.¹³ Verschillende provincies hebben gebruik gemaakt van deze bevoegdheid en aanvullende regels opgenomen in hun omgevingsverordening over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (zie verder onder 3.2).

2.2.3. **Waterkwaliteit**

De KRW bevat doelen voor grondwater en oppervlaktewater. De provincies zijn medeverantwoordelijk voor het behalen van die doelen. Voor (en na) 2027 moeten KRW-oppervlaktewateren in een goede ecologische en chemische toestand verkeren en KRW-grondwaterlichamen in een goede kwantitatieve toestand en goede chemische toestand. De chemische toestand voor grondwaterlichamen wordt verder ingevuld door de Grondwaterrichtlijn (GWR). De opgaven uit de KRW zijn naar nationaal recht vertaald in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Er moet worden voldaan aan de omgevingswaarden en – voor oppervlaktewaterlichamen – een goed ecologisch potentieel worden bereikt.¹⁴

Om uitvoering te geven aan onder andere de doelen en maatregelen van de KRW en de GWR stellen gedeputeerde staten een regionaal waterprogramma vast (artikel 3.8 lid 2 Omgevingswet). In het waterprogramma worden de regionale KRW-oppervlaktewaterlichamen, grondwaterlichamen en waterwinlocaties binnen deze waterlichamen aangewezen. De provincie is voor deze regionale wateren, samen met de waterschappen, verantwoordelijk voor het voldoen aan de omgevingswaarden en de andere doelstellingen van de KRW, zoals geen achteruitgang van de toestand (artikel 4.15 Bkl). Provincies hebben ook de bevoegdheid om aanvullende instructieregels op te stellen voor de waterbeheerprogramma's van de waterschappen.

2.2.4. **Natuur**

Provincies zijn verantwoordelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebieden. In dat kader hebben meerdere provincies bepalingen over gewasbeschermingsmiddelen opgenomen in **Natuurbeheerplannen** (zie paragraaf 3.2).

De Raad van State oordeelde recent, in lijn met de Rechtbank Noord-Nederland,¹⁵ dat een teeltwissel naar lelieteelt nabij een Natura 2000-gebied zonder natuurvergunning niet toelaatbaar is.¹⁶ Lelieteelt

---

¹¹ Kamerstuk 2022/23, 27 858, nr. 617, p. 2.

¹² Kamerstuk 2022/23, 27 858, nr. 587.

¹³ Kamerstuk 2024/25, 27858, nr. 714, p. 48.

¹⁴ Paragraaf 2.2.2. van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

¹⁵ Geactualiseerd Nationaal Actieplan duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen 2022 t/m 2025, p. 10.

¹⁶ ABRvS 2 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1428 (*Holtingerveld*).

T Nummer: 1   Auteur: 5.1.2e   Datum: 23-7-2025 12:48:42 +02'00'

Hier eventueel nog toevoegen over de tussenevaluatie van de KRW die elke provincie heeft uitgevoerd. Deze evaluatie benadrukt de noodzaak voor onderzoek naar een verbod op GBM in/bij Natura 2000-gebieden.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/12/20/bijlage-2-koepelrapport-tussenevaluatie-krw>

T Nummer: 2   Auteur: 5.1.2e   Datum: 23-7-2025 12:59:11 +02'00'

Er is een belangrijk verschil tussen 'Natura 2000-beheerplannen' en 'natuurbeheerplannen'. Een Natura 2000-beheerplan geldt voor één Natura 2000-gebied, en een Natuurbeheerplan gaat over de gehele provincie, iedere provincie heeft er één. Deze plannen zijn gericht op het beheren en subsidiëren van natuur- en landschapsbeheer buiten de wettelijke Natura 2000-verplichting.

Goed kijken welke bedoeld wordt, ook in par. 3.2.

gaat gepaard met intensief gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Hoewel er nog veel onduidelijk is over de effecten hiervan, achtte de Afdeling het – mede gelet op het voorzorgsbeginsel – niet uitgesloten dat deze middelen terecht komen in het natuurgebied en schade veroorzaken aan habitats en soorten, zoals insecten en vogels. Een afstand van 250 meter, zoals door de provincie aangehouden, werd niet als veilig beschouwd. Ook de toelating van het middel door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) bood volgens de Afdeling onvoldoende garantie dat Natura 2000-gebieden geen schade ondervinden. In aanvulling op de uitspraak van de Afdeling: het Ctgb toetst of een middel veilig is voor mens en dier en geen onaanvaardbare milieueffecten heeft.¹⁷ Dit is inderdaad een andere, minder strenge toets dan die geldt voor Natura 2000-activiteiten, waarbij moet worden aangetoond dat géén significant effect optreedt.

Door deze rechtspraak dient bij een wissel naar lelieteelt nabij een Natura 2000-gebied voortaan een passende beoordeling te worden uitgevoerd.¹⁸ Provincies staan daardoor voor de uitdaging om de gecombineerde effecten van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden te beoordelen. Als een significant effect niet kan worden uitgesloten, mag de natuurvergunning niet worden verleend. Deze vergunningsplicht geldt niet voor bestaande, activiteiten die al ongewijzigd plaatsvonden vóór aanwijzing van het Natura 2000-gebied, zoals langdurige bollenteelt op eenzelfde perceel.

Hoewel de uitspraak ging over lelieteelt, ligt het voor de hand dat de Afdeling dezelfde redenering zal volgen bij wissels naar andere intensief bespoten teelten. Zolang de rechtspraak hierover niet is uitgekristalliseerd, blijft dit echter onderwerp van discussie.

Op grond van artikel 12(b) van de Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden (2009/128/EG) moet het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnen Natura 2000-gebieden worden verboden of geminimaliseerd. Deze verplichting geldt alleen voor percelen binnen het Natura 2000-gebied, niet voor aangrenzende gronden. Ook hier geldt dat de voorkeur moet worden gegeven aan biologische of laag-risico middelen. Volgens het Rijk moeten provincies waar nodig specifieke gebiedsgerichte maatregelen over het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen opnemen in (beheer)plannen om de kwaliteits- en instandhoudingsdoelen te realiseren.¹⁹ Provincies moeten, waar nodig, gebiedsgerichte maatregelen opnemen in beheerplannen om aan de kwaliteits- en instandhoudingsdoelen te voldoen. Nederland kan op basis van artikel 80a van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden via AMvB een verbod instellen voor gebruik in kwetsbare gebieden, maar heeft dat tot nu toe niet gedaan.

Provincies hebben de bevoegdheid om maatwerkregels te stellen in het omgevingsplan of maatwerkvoorschriften te treffen als een activiteit verslechterende of versturende gevolgen kan hebben voor het Natura 2000-gebied.²⁰ Deze maatregelen kunnen mede getroffen worden ter handhaving van de voor eenieder geldende zorgplicht uit artikel 11.6 Bkl: het voorkomen, herstellen of – indien nodig –

---

¹⁷ Artikel 4 Verordening 1107/2009.

¹⁸ Op grond van artikel 16.53c, Omgevingswet (en artikel 6 lid 3 van de Habitatrictlijn, 92/43/EEG).

¹⁹ Geactualiseerd Nationaal Actieplan duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen 2022 t/m 2025, p. 10.

²⁰ Artikel 11.7-11.9 van het Bal (voor de Omgevingswet: artikel 2.4 van de Wet natuurbescherming).

nalaten van activiteiten met schadelijke gevolgen voor Natura 2000. Denk bijvoorbeeld aan spuitbeperkingen bij een teeltwissel naar een intensief bespoten (niet-biologische) gewas nabij een Natura 2000-gebied. In het natuurbeheerplan kan de provincie bovendien expliciet benoemen in bepaalde gevallen gebruik te zullen maken van het instrument van maatwerkvoorschriften.

Tot slot zijn provincies verplicht regels te stellen ter bescherming en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken van het Natuurnetwerk Nederland (zie paragraaf 7.3.1 Bkl).

2.2.5. Gezonde leefomgeving

Een van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet is gericht op het in onderlinge samenhang bereiken en in standhouden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving (artikel 1.3 aanhef en onder a Omgevingswet). Op grond van de Omgevingswet moet een bestuursorgaan van de provincie taken en bevoegdheden uitoefenen met het oog op de doelen van de wet, tenzij daarover specifieke regels zijn gesteld (artikel 2.1 lid 1 Omgevingswet). Dit betekent dat de provincie, net als andere overheden, bij het uitoefenen van haar taken en bevoegdheden het belang van een gezonde leefomgeving moet betrekken.

In de praktijk is het leefmilieu een belangrijke factor voor het bepalen van de gezondheid van de mens. Door de integrale benadering van de fysieke leefomgeving kan gezondheid als specifiek belang een plek krijgen in de ruimtelijke afweging. In de Omgevingswet en de daarbij behorende uitvoeringsregelingen is het gezonde basisniveau voor de meeste omgevingsinvloeden op de gezondheid geborgd met normstellingen. Deze normstellingen zijn opgenomen in de vorm van omgevingswaarden, instructieregels en algemene regels.²¹ Provincies kunnen in de omgevingsverordening omgevingswaarden stellen om het belang van gezondheid te waarborgen. In dat geval is monitoring van de omgevingswaarden verplicht. Als uit de monitoring blijkt dat niet voldaan wordt aan een omgevingswaarde dan is de provincie verplicht om een programma vast te stellen.

Door het gelijktijdig optreden van meerdere omgevingsinvloeden (cumulatie) kunnen gevolgen optreden voor de gezondheid van de mens.²² Het lokale bevoegd gezag kan dan ingrijpen en maatregelen treffen. Vanwege het subsidiariteitsbeginsel is eerst het college van burgemeester en wethouders aan zet, tenzij er sprake is van een provinciaal belang of wanneer het gemeentebestuur het belang van gezondheid niet op een doelmatige en doeltreffende wijze kan behartigen. De Afdeling oordeelde in haar uitspraak van 19 juli 2023 (onder verwijzing naar haar uitspraak van 23 februari 2022, ECLI:NL:RVS:2022:556) dat gekeken moet worden naar het toepasselijke toetsingskader om te beoordelen of het bevoegd gezag uit voorzorg mag besluiten een activiteit niet toe te staan vanwege onduidelijkheid over de mogelijke gezondheidsrisico's.²³ In die uitspraak werd geoordeeld dat het bevoegd gezag bij de vaststelling van een bestemmingsplan beleidsruimte heeft en de betrokken belangen moet afwegen. Het bevoegd gezag heeft daarbij de ruimte om vanwege mogelijke gezondheidsrisico's van een activiteit uit voorzorg die

---

²¹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 283 (MvT Omgevingswet).

²² *Kamerstukken II* 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 283 (MvT Omgevingswet).

²³ ABRvS 19 juli 2023, ECLI:NL:RVS:2023:2791, r.o. 4.3.

activiteit planologisch niet toe te laten.²⁴ Ook bij de wijziging van het omgevingsplan heeft het bevoegd gezag beleidsruimte om het gezondheidsbelang te betrekken bij de afweging van de belangen. Daarnaast hebben de rechtbanken Noord-Nederland, Oost-Brabant, Limburg en het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden een (gedeeltelijk) verbod opgelegd op het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de lelieteelt vanwege het risico voor de gezondheid van omwonenden.²⁵

2.2.6. Zeer zorgwekkende stoffen en VTH

Zoals hiervoor in paragraaf 2.2.1 al is toegelicht zijn in afdeling 3.6 van het Bal bedrijfstakken aangewezen binnen de agrarische sector. Per bedrijfstak is aangegeven welke algemene regels uit hoofdstuk 4 van het Bal of modules uit hoofdstuk 5 van het Bal van toepassing zijn op de specifieke milieubelastende activiteit die binnen een bedrijfstak valt.²⁶ Paragraaf 5.4.3 is de module over zeer zorgwekkende stoffen. In deze paragraaf is de verplichting opgenomen om een vermijdings- en reductieprogramma op te stellen. Het bevoegd gezag (meestal het college van burgemeester en wethouders) moet elke vijf jaar worden geïnformeerd over de emissie van zeer zorgwekkende stoffen. Voor de bedrijfstakken binnen de agrarische sector is deze module niet 'aangezet'. Dit betekent dus dat bijvoorbeeld glastuinbouwbedrijven of akkerbouwbedrijven niet hoeven te voldoen aan de regels van de module over zeer zorgwekkende stoffen. Het is in theorie mogelijk om ook aan deze bedrijven de verplichting op te leggen om te voldoen aan de regels over zeer zorgwekkende stoffen, maar dan is nog steeds het college van burgemeester en wethouders het bevoegd gezag voor naleving van de regels door deze bedrijven.

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van de bedrijven in de agrarische sector op grond van het Bal, is de gemeente het bevoegd gezag (uitgevoerd door de omgevingsdienst). De provincie heeft tot taak om te zorgen voor de gebiedsgerichte coördinatie van de uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen. Voor de VTH-taken is dat geconcretiseerd in artikel 18.26 Omgevingswet: gedeputeerde staten moeten binnen de provincie zorgdragen voor de coördinatie van een onderling afgestemde uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak door gemeenten, waterschappen en de provincie. Daartoe wordt regelmatig overleg gevoerd.

2.3. Omgevingsverordening

Op grond van de Omgevingswet stellen provinciale staten één omgevingsverordening vast waarin de regels over de fysieke leefomgeving worden opgenomen (artikel 2.6 Omgevingswet). Het Rijk heeft in hoofdstuk 7 van het Bkl instructieregels gesteld over onderwerpen die provincies verplicht moeten opnemen in de omgevingsverordening. Dit zijn onder andere instructieregels met het oog op

²⁴ ABRvS 19 juli 2023, ECLI:NL:RVS:2023:2791, r.o. 4.3.

²⁵ Rb. Noord-Nederland 12 juni 2023, ECLI:NL:RBNNE:2023:2333; Rb. Oost-Brabant 19 juli 2024, ECLI:NL:RBOBR:2024:3440; Rb. Limburg 8 mei 2024, ECLI:NL:RBLIM:2024:2330; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 juli 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:6083.

²⁶ Modules bevatten regels die bij veel activiteiten terugkomen. Om onnodige herhaling te voorkomen zijn deze regels ondergebracht in modules in hoofdstuk 5. Vanuit hoofdstuk 4 kan ook naar de modules in hoofdstuk 5 worden verwezen.

Pagina: 10

Nummer: 1   Auteur: 5.1.2e   Datum: 24-7-2025 12:36:38 +02'00'

Hier toevoegen hoe provincies dit dan kunnen doen

Nummer: 2   Auteur: 5.1.2e   Datum: 24-7-2025 12:52:57 +02'00'

Bovengenoemde onderwerpen hebben ook een plek of relatie met de omgevingsverordening. De instrumenten worden nu benoemd, maar ik vind het nog allemaal wel wat algemeen. Dit zou je bijna voor ieder onderwerp kunnen gebruiken. Het zou helpen als er ook concreet ideeën, voorbeelden of opties t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen wordt genoemd.
Denk bijvoorbeeld aan de regeling t.a.v. spuitzonering.

natuurbescherming (afdeling 7.3 Bkl) en instructieregels die gaan over de uitoefening van taken voor de fysieke leefomgeving (afdeling 7.4 Bkl). Een omgevingsverordening dient bijvoorbeeld regels te bevatten over het beschermen van de kwaliteit van het grondwater vanwege de waterwinning. Verder kunnen provincies algemene regels stellen over activiteiten die – gelet op het subsidiariteitsbeginsel – niet afdoende door gemeenten of waterschappen kunnen worden behartigd en waarbij sprake is van een provinciaal belang. Naast deze algemene regels kan de provincie ook maatwerkregels op het Bal opnemen in de omgevingsverordening. In afdeling 3.6 van het Bal heeft het Rijk regels gesteld over alle agrarische bedrijven die in het Bal zijn aangewezen als milieubelastende activiteiten. Provincies zijn bevoegd om maatwerkregels te stellen over deze milieubelastende activiteiten.

Provincies hebben ook de bevoegdheid om instructieregels te stellen waar gemeenten en waterschappen aan moeten voldoen. Bij het stellen van instructieregels moeten provincies motiveren waarom er sprake is van een provinciaal belang of waarom het onderwerp niet doelmatig en doeltreffend door gemeenten of waterschappen kan worden behartigd. Bij het niet opvolgen van instructieregels kunnen provincies gebruik maken van het interbestuurlijke toezichtinstrumentarium.

2.4. Niet-juridische instrumenten

Naast de juridische instrumenten, kunnen provincies ook gebruik maken van niet-juridische instrumenten waaronder: kennisuitwisseling, een handreiking, lobby of omgevingsbeleid. Deze niet-juridische instrumenten kunnen bijdragen bij het bereiken van het beoogde doel: beperken van de risico's van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Bij kennisuitwisseling kan onder andere gedacht worden aan cursussen, praktijkdagen of een toolbox. Met name het delen van kennis met telers is een belangrijk aandachtspunt omdat uit meerdere inspecties van de NVWA blijkt dat telers niet goed op de hoogte zijn van de regels of bijvoorbeeld niet weten dat hun perceel in een grondwaterbeschermingsgebied is gelegen.²⁷

Het ontwikkelen van een handreiking met voorbeelden van regels over gewasbeschermingsmiddelen, zoals spuitvrije zones, biedt voor overheden een concreet aanknopingspunt om regels te stellen. Overheden kunnen dan aan de slag met het implementeren van de regels in de omgevingsverordening, het omgevingsplan of de waterschapsverordening. In dat kader kunnen op regionaal niveau afspraken worden gemaakt over het laten doorwerken van regels in programma's, omgevingsverordeningen, waterschapsverordeningen en omgevingsplannen. Daarbij kan een afweging worden gemaakt om bijvoorbeeld in te zetten op uniforme regelingen of indien nodig juist meer locatie specifieke regels.

2.5. Bevoegdheden andere overheden

Op Rijksniveau zijn regels over gewasbeschermingsmiddelen te vinden in het Bal en in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) en het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Bgb). In de Wgb en Bgb staan regels over de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en

---

²⁷ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/gewasbescherming/inspectieresultaten>

biociden tot de markt en over de gebruiksvorschriften die bij het toepassen van die middelen moeten worden opgevolgd. Een voorbeeld daarvan is het verbod op gewasbeschermingsmiddelen met prioritaire stoffen²⁸ in grondwaterbeschermingsgebieden en de strengere uitspoelnorm die daar geldt.²⁹

Gemeenten hebben de opdracht om met het omgevingsplan te zorgen voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Daartoe behoort ook de keuze in hoeverre agrarische functies in de omgeving van woonfuncties of natuurfuncties worden toegelaten, en onder welke voorwaarden agrarische activiteiten kunnen worden verricht gelet op de gevolgen voor bewoners en de natuur.

De gemeenten zijn bevoegd gezag voor de algemene regels uit het Bal over milieubelastende activiteiten binnen de agrarische sector. In artikel 2.12 van het Bal is de bevoegdheid opgenomen voor gemeente om maatwerkregels te stellen over milieubelastende activiteiten, waarmee zij ook invulling kunnen geven aan de evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Op grond van het Bal kunnen gemeenten ook aanvullende meldplichten of vergunningplichten opnemen (artikelen 2.14 en 2.15 Bal). Daarnaast bevat de Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden (128/2009/EG) een verplichting voor lidstaten om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verbieden of minimaliseren in gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen (zoals zwangere vrouwen, kinderen en ouderen) worden gebruikt.³⁰ De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze bepaling heeft het Rijk bij gemeenten gelegd.³¹

De waterschappen zijn als regionale waterbeheerder verantwoordelijk voor het nemen van beheersmaatregelen voor regionale wateren. Bij het opstellen van het waterbeheerprogramma moeten waterschappen rekening houden met het regionale waterprogramma. Het waterschap is ook het bevoegd gezag voor lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam of een zuiveringstechnisch werk. Bij lozingen op rijkswateren is de minister van Infrastructuur en Waterstaat bevoegd gezag. Daarnaast hebben de waterschappen een programma opgesteld gericht op samenwerking met de landbouw. Het programma is het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer waarin afspraken zijn gemaakt om de emissies vanuit open teelten en de veehouderij te verlagen.

---

²⁸ Artikel 27a Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

²⁹ Artikel 8e Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden: er mag 0,01 µg/liter van een middel in het grondwater terechtkomen, terwijl dit normaal 0,1 µg/liter mag zijn.

³⁰ Artikel 12 onder a van Richtlijn 128/2009/EG.

³¹ Zie het Geactualiseerd Nederlands actieplan duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen 2022 t/m 2025, p. 18.

3. Huidige provinciale inzet

3.1. Inleiding

In deze paragraaf wordt op basis van de omgevingsverordeningen, omgevingsvisies en natuurbeheerplannen in beeld gebracht wat provincies op dit moment al doen om nadelige gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen gebruik te beperken en wat de kansen en bedreigingen zijn van de provinciale inzet van instrumenten.

3.2. Inventarisatie huidige provinciale inzet

In [bijlage 1](#) is een overzicht opgenomen van de inzet van instrumenten in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen per provincie. Hieronder volgt een korte samenvatting van de inventarisatie van de landbouwvisies, omgevingsvisies, omgevingsverordeningen en natuurbeheerplannen.

Landbouw- en omgevingsvisies

In bijna alle landbouwvisies en omgevingsvisies wordt in meer of mindere mate aandacht besteed aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, in het bijzonder het terugdringen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en het bevorderen van alternatieven zoals biologisch gewasbeschermingsmiddelen. De meeste provincies koppelen het thema gewasbeschermingsmiddelen aan andere milieudoelen. Daarbij spelen onder andere het belang van een vitale bodem, gezondheid, waterkwaliteit en bescherming van het milieu een rol. In een aantal visies wordt niet concreet een uitspraak gedaan over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Omgevingsverordeningen

Provincies stellen in de omgevingsverordening regels over activiteiten in waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden

Vroeger waren provinciale regels gebaseerd op de IPO Model provinciale milieuverordening. Zo stond in deze modelverordening (versie uit 2008) dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in waterwingebieden verboden was. Dat verbod gold niet voor grondwaterbeschermingsgebieden. Tegenwoordig geldt slecht is zes van de provincies een verbod op gewasbeschermingsmiddelengebruik in waterwingebieden. In Flevoland zijn gewasbeschermingsmiddelen in deze gebieden enkel verboden als dat door het Ctgb of nationale wetgeving is bepaald. In vijf provincies mogen geen schadelijke stoffen worden gebruikt. Het is vaak onduidelijk in hoeverre gewasbeschermingsmiddelen daaronder vallen en wat als schadelijke stof kwalificeert, verschilt sterk per provincie. In vijf provincies bestaat een uitzondering op dit verbod voor klein gebruik rondom woningen en gebouwen of gebruik van minder dan 25 kg of 25 liter.

In grondwaterbeschermingsgebieden heeft geen van de provincies een verbod doorgevoerd op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Twee provincies hebben hierover geen regels opgenomen en drie provincies staan het gebruik toe van door het Ctgb toegelaten gewasbeschermingsmiddelen toe.

Zeven provincies verbieden of beperken het gebruik van schadelijke stoffen, maar zoals gezegd is het vaak onduidelijk welke gewasbeschermingsmiddelen als “schadelijk” worden aangemerkt. Het betreft vaak zeer technische, voor de gemiddelde persoon lastig te doorgronden wetgeving. Vaak mogen schadelijke stoffen overigens gebruikt worden onder drempelwaarden die zo hoog liggen (bijvoorbeeld 500 tot 5000 kilogram) dat dit feitelijk nauwelijks een beperking oplevert. In Gelderland is recent een verbod op bollenteelt in grondwaterbeschermingsgebieden ingevoerd, met uitzondering van biologische teelten.

Natuurbeheerplannen

In 2024 publiceerde Natuur & Milieu een rapport waarin 42 natuurbeheerplannen geanalyseerd zijn van Natura 2000-gebieden met minstens één hectare bouwland, waarbij gekeken is naar passages over gewasbeschermingsmiddelen.³² Dit leverde een sterk versnipperd beeld op. Hierna worden de belangrijkste bevindingen samengevat.

Zes natuurbeheerplannen leggen stevige beperkingen of verboden op. In 3 daarvan is een natuurvergunning vereist voor gebruik. Enkele provincies leggen in specifieke gebieden expliciet beperkingen op. Zeeland (Yerseke en Kapelse Moer) verbiedt chemische onkruidbestrijding en beperkt gebruik van schimmel- en insecticiden tot de “laagst mogelijke dosering van de actieve stof”. Overijssel (Vecht- en Beneden-Reggegebied) verbiedt middelen op percelen grenzend aan kwetsbaar grasland. In het Noord-Brabantse Regte Heide & Riels Laag wordt volgens de provincie in een deelgebied geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt (al is onduidelijk of dit een verbod inhoudt of enkel een feitelijke vaststelling).

In drie gevallen, in Limburg, geldt in algemene zin een natuurvergunningsplicht voor het agrarisch gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in of nabij de Natura 2000-begrenzing (Geuldal, het Roerdal en in de Weerter- en Budelerbergen & Ringselven). In enkele natuurgebieden geldt een beperktere vergunningsplicht. Op de Veluwe geldt een vergunningsplicht bij een teeltwissel naar bollenteelt aan een Natura 2000-voerende beek. In het Haringvliet geldt in veel gevallen een vergunningsplicht voor het gebruik van herbiciden. In de Borkeld geeft de provincie aan dat “*zolang er nog geen duidelijkheid is ten aanzien van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen blijft een aanschrijvingsbevoegdheid tot de mogelijkheden behoren*”. Dit zou onder de Omgevingswet neerkomen op het opleggen van maatwerkvoorschriften (zie hiervoor). In negen natuurbeheerplannen wordt juist expliciet benoemd dat bestaand agrarisch gebruik ten tijde van aanwijzing van het Natura 2000-gebied, waaronder het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, vergunningsvrij kan worden voortgezet.

Twaalf natuurbeheerplannen hanteren lichte restricties of maatregelen. Tien natuurbeheerplannen gaan verder dan de landelijke teeltvrije zones uit het Bal door bredere bufferzones in te stellen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om bufferstroken van 5 meter in sommige gebieden in Overijssel en Limburg tot aan poelen ter bescherming van kwetsbare soorten zoals de kamsalamander. Verder zijn er natuurbeheerplannen die beperkingen bevatten voor het middelengebruik bij

---

³² Bestrijdingsmiddelen in Nederlandse natuur en water, Natuur & Milieu Mei 2024.

onderhoudswerkzaamheden aan het natuurgebied. Zo is in de Wieden en Weerribben chemische onkruidbestrijding alleen pleksgewijs toegestaan. Gewasbeschermingsmiddelen worden in verschillende natuurbeheerplannen enkel toegestaan bij bestrijding van invasieve soorten (zoals de Japanse duizendknoop). Ten slotte zijn er verschillende natuurbeheerplannen waarin staat genoemd dat bepaalde vormen van natuurinclusieve landbouw worden gestimuleerd. Zo verpacht Staatsbosbeheer in het Elperstroomgebied grond onder voorwaarde dat geen herbiciden worden gebruikt. In verschillende Limburgse natuurbeheerplannen worden kruidenrijke akkers zonder gewasbeschermingsmiddelen gestimuleerd.

Wat verder opvalt is dat er een groot verschil van inzicht is onder provincies over de risico's die gewasbeschermingsmiddelen vormen voor het natuurgebied. Zeven beheerplannen bevatten geen enkele vermelding gewasbeschermingsmiddelen, ondanks de aanwezigheid van landbouwgrond. In vier andere wordt het gebruik slechts summier benoemd, zonder beperkingen. In zeven andere natuurbeheerplannen wordt vertrouwd op de landelijke toelating en beoordeling door het Ctgb. Hier wordt aangenomen dat de wettelijke gebruiksvoorwaarden voldoende bescherming bieden. Provincies zitten op dit punt echter niet op één lijn. In acht natuurbeheerplannen, vooral in Limburg, wordt juist opgemerkt dat de landelijke toelating niet voldoende garantie biedt voor bescherming van Natura 2000-gebieden. Er wordt onder meer verwezen naar de jurisprudentie, zoals hiervoor beschreven, waaruit blijkt dat de beoordeling door het Ctgb ontoereikend is om effecten op Natura 2000-gebieden uit te sluiten. Twaalf andere plannen erkennen de risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor onder meer waterkwaliteit en habitattypen. Zo wordt in het beheerplan van de Veluwe en Rijntakken (Gelderland) de risico's benoemd maar ook kennisleemten die pleiten voor nader onderzoek. In het beheerplan van Korenburgerveen wordt bezorgdheid over inwaaien van stoffen benoemd, net als accumulatie in bodem en voedselketen.

Het beeld dat uit de natuurbeheerplannen naar voren komt, is sterk versnipperd. De maatregelen variëren sterk per provincie en natuurgebied en er is grote variatie in risicoperceptie en juridische interpretatie.

3.3. Kansen en bedreigingen provinciale inzet van instrumenten

Het instrumentarium van de Omgevingswet biedt mogelijkheden om te sturen op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Provincies kunnen rechtstreeks werkende regels opnemen in de omgevingsverordening bijvoorbeeld een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in een grondwaterbeschermingsgebied of waterwingebied. Daarnaast kunnen provincies instructieregels stellen die gemeenten of waterschappen moeten uitwerken in respectievelijk het omgevingsplan of de waterschapsverordening. Het opnemen van nieuwe regels in de omgevingsverordening, een omgevingsplan of waterschapsverordening kan schade veroorzaken voor bijvoorbeeld bedrijven die gebruik maken van gewasbeschermingsmiddelen. Onder bepaalde voorwaarden kan diegene dan een verzoek indienen om nadeelcompensatie als gevolg van de nieuwe regels in de omgevingsverordening of de wijziging van een omgevingsplan of waterschapsverordening (artikel 15.1 lid 1 onder d Omgevingswet). In dat geval moeten zij wel aantonen dat er sprake is van onevenredige benadeling en ook moet de schade niet onder het normaal maatschappelijk risico vallen. Als de wijziging van het omgevingsplan of de waterschapsverordening het gevolg is van een provinciale instructieregel, kunnen

gemeenten en waterschappen op grond van artikel 13.3 Omgevingswet de provincie verzoeken om de nadeelcompensatie te vergoeden.

4. Advies

[PM dit hoofdstuk wordt uitgewerkt nadat de bijeenkomsten met de Werkgroep Landbouw en expertgroepen KRW en grondwater hebben plaatsgevonden.]

Bijlage 1. Inventarisatie beleid en regelgeving

(separaat verzonden)

5.1.2e

Van: 5.1.2e [redacted]@odnhn.nl>
Verzonden: vrijdag 19 september 2025 19:11
Aan: 5.1.2e [redacted]
CC: 5.1.2e [redacted]
Onderwerp: RE: handhaving N 2000 en gmb
Bijlagen: actieplan zelf.pdf; actieplan.pdf

Categorieën: RES

Ha 5.1.2e [redacted]

Het ontbreken van data en onderzoeken maken gelet op het juridisch systeem gelet op de uitspraak van de RvS dat gevolgen niet zijn uit te sluiten en dus sprake is van een vergunningplicht tenzij met een voortoets de gevolgen kunnen worden uitgesloten.

Voor wat betreft N2000 en gewasbeschermingsmiddelen en wat provincie vanuit zijn eigen bevoegdheid kan doen, zijn delen van het actieplan van Brabant wat mij betreft ook nuttig en interessant, ik zet ze in de chat van teams.

Goede weekend!

Met vriendelijke groet,

5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted]

.....
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)

T 088 5.1.2e [redacted] | 088 102 1300

E 5.1.2e [redacted]@odnhn.nl

W www.odnhn.nl

Aanwezig ma-di-do-vr

.....

Van: 5.1.2e 5.1.2e @noord-holland.nl>
Verzonden: vrijdag 19 september 2025 17:14
Aan: 5.1.2e 5.1.2e @odnhn.nl>
Onderwerp: Re: handhaving N 2000 en gmb

Hoi 5.1.2e Dank je wel. Drenthe de aanvrager had echt data en provincie ook dat hebben wij nog niet denk ik....ander type n2000 gebied etc.

Goed weekend.

Via de lijn N2000 probeer ik ook beleidsinformatie op te halen met Yke.

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: 5.1.2e <5.1.2e @odnhn.nl>
Verzonden: Friday, September 19, 2025 3:43:02 PM
Aan: 5.1.2e 5.1.2e @noord-holland.nl>
Onderwerp: RE: handhaving N 2000 en gmb

Provincies met handhavingsverzoeken zijn net als wij druk bezig en kiezen grotendeels de lijn van Drenthe.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)

T 088 5.1.2e | 088 5.1.2e
E 5.1.2e @odnhn.nl
W www.odnhn.nl
Aanwezig ma-di-do-vr

Van: 5.1.2e | 5.1.2e @noord-holland.nl>
Verzonden: vrijdag 19 september 2025 15:21
Aan: 5.1.2e | 5.1.2e @odnhn.nl>
Onderwerp: handhaving N 2000 en gmb

Is er inzicht in handhaving van andere provincies behalve Drenthe?

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e
Directie beleid, sector Water, bodem, landbouw
Provincie Noord-Holland
5.1.2e

Aan dit bericht en eventuele bijlagen kunnen geen rechten worden ontleend. Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland.

=====
Disclaimer OD NHN: Deze informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en mag niet worden gedeeld zonder toestemming van de zender. Als dit bericht verkeerd verzonden is, wilt u dan de zender daarover informeren? Doorsturen, openbaar maken, vermenigvuldigen of anderszins verstrekking van deze informatie aan derden is alleen met toestemming van de zender toegestaan.
=====

=====
Disclaimer OD NHN: Deze informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en mag niet worden gedeeld zonder toestemming van de

zender. Als dit bericht verkeerd verzonden is, wilt u dan de zender daarover informeren? Doorsturen, openbaar maken, vermenigvuldigen of anderszins verstrekking van deze informatie aan derden is alleen met toestemming van de zender toegestaan.

=====

Statenmededeling

Onderwerp

80%-versie Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS:6149411

Programma

Landbouw en Voedsel

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

80%-versie Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen

Aanleiding

Toezegging aan uw Staten

In de vergadering van uw Staten op 20 september 2024 hebben wij toegezegd om te komen met een Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen. Aansluitend is op 1 november 2024 in de vergadering van Provinciale Staten, een motie ingediend [Actieplan bestrijdingsmiddelen](#), M141a, waarin GS wordt opgedragen te onderzoeken of intensieve teelten/middelen die daarin gebruikt worden verboden kunnen worden nabij woonwijken, natuurgebieden, zwemwater en grondwaterwingebieden.

Inhoudelijke motivering

In Brabant werken we samen met gemeenten, waterschappen en andere partijen aan een gezonde leefomgeving. Dit doen we vanuit onze provinciale bevoegdheid langs diverse sporen, die samen bijdragen aan het realiseren van onze (wettelijke) doelen op het gebied van natuur, klimaat en water. Daarnaast streven we naar een duurzaam perspectief voor agrarische ondernemers, een vitaal landelijk gebied en een leefomgeving waarin gezondheid en welzijn centraal staan. Een belangrijk aandachtspunt voor het realiseren van een gezonde leefomgeving, is de impact van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de omgeving. In verschillende domeinen, zoals natuur, water en gezondheid, signaleren we knelpunten die vragen om een stevige, extra inzet en gerichte aanpak.

Natuur

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen roept veel vragen op over de effecten op natuurgebieden. De zorgen nemen al geruime tijd toe en de aanwijzingen van negatieve gevolgen worden steeds sterker. De zorgen betreffen de volle breedte van de natuurdoelstellingen, zoals het bereiken van de doelstellingen in de Natura 2000-gebieden, het natuurnetwerk Brabant, het soortenbeleid en de biodiversiteit binnen en buiten natuurgebieden. Er is daarbij momenteel nog onvoldoende inzicht in de effecten van (een combinatie) van gewasbeschermingsmiddelen op natuurgebieden.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

Water

De doelen van de Kaderrichtlijn Water voor grond- en oppervlaktewater worden nog lang niet overal gehaald, zowel voor (resten van) gewasbeschermingsmiddelen als voor nutriënten. Ook de drinkwatervoorziening staat onder druk. Gewasbeschermingsmiddelen worden regelmatig aangetroffen in het ruwwater. Op twee drinkwaterwinlocaties is al extra zuivering nodig vanwege te hoge concentraties op onttrekkingsdiepte. Op meerdere locaties zijn gewasbeschermingsmiddelen in de waarnemingsputten aangetroffen in te hoge concentraties. Behalve door de landbouw worden sommige van deze middelen (vooral herbiciden) ook gebruikt door overheden, bedrijven en burgers, bijvoorbeeld op verhardingen of in tuinen.

Gezondheid

Er zijn aanwijzingen dat blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen gezondheidsrisico's kan opleveren voor omwonenden. Het causale verband is vaak moeilijk aan te tonen, maar zorgen van omwonenden en oproepen van artsen en patiëntengroepen om actie te ondernemen nemen toe. Zij pleiten onder andere voor betere beoordeling van middelen o.a. in combinatiegebruik, voor het verbieden van risicovolle teelten en voor het instellen van spuitvrije zones. Met name de bollenteelt ligt onder een vergrootglas vanwege het intensieve middelengebruik en omdat het geen voedselgewassen zijn. Sommige gewasbeschermingsmiddelen bevatten Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) of potentiële ZZS, zoals bepaalde PFAS.

Beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen

Boeren en tuinders ondervinden tegelijkertijd steeds meer uitdagingen op het gebied van gewasbescherming. De uitfasering van middelen verloopt sneller dan de beschikbaarheid van effectieve alternatieve middelen. Klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit maken het bovendien moeilijker om bepaalde ziekten en plagen onder controle te krijgen. Zo kende 2024 een extreem hoge schimmeldruk vanwege de vele neerslag wat leidde tot schimmelproblemen in diverse teelten. Bij een beperkter middelenpakket bestaat onder dergelijke omstandigheden ook een risico op het doorbreken van door kruising ingebrachte schimmelresistentie, bijvoorbeeld voor phytophthora in aardappelen (aardappelrot).

Recente ontwikkelingen

De ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Dat maakt ook dat er nog niet snel een definitief beeld uitgekristalliseerd zal zijn van zowel de problematiek, als de bijbehorende oplossingen.

Voorbeelden van recente ontwikkelingen zijn uitspraken over een verdergaande bewijslast dat glyfosaat mogelijk kankerverwekkende eigenschappen heeft. En de verdergaande beleidsinspanningen van de provincie Drenthe als opvolging van rechterlijke uitspraken inzake de toepassing van chemische middelen in de lelieteelt in de directe nabijheid van een Natura2000-gebied. Deze provincie onderzoekt o.a. de mogelijkheden tot het instellen van een bollenmoratorium. Wij volgen de komende tijd de ontwikkelingen rond dit thema bij Drenthe en andere provincies en stemmen waar nodig in IPO-verband onderling af.

Vanwege deze ontwikkelingen is het voornemen om een jaar na het verschijnen van het actieplan de voortgang te evalueren en indien gewenst te actualiseren.

In bijgaand Actieplan (80%-versie) zijn de verschillende soorten maatregelen opgenomen, die de provincie de komende periode wil en kan nemen met betrekking tot het terugdringen van de nadelige gevolgen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Bevoegdheid

Het opstellen (en uitvoeren) van het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen is uitvoering van beleid en is een bevoegdheid van GS.

Rollen en belangen

In het bestuursakkoord "Samen maken we Brabant" is opgenomen dat we biologische en mechanische gewasbescherming stimuleren en daarmee de chemische gewasbescherming zoveel mogelijk afbouwen.

De provincie is in belangrijke mate uitvoerder van beleid. De meest generieke bevoegdheden rondom gewasbeschermingsmiddelen (toelating, toezicht en handhaving) liggen bij het rijk. De provincie kan op basis van haar wettelijke opdracht (Vogel- en Habitatrichtlijn en Kader Richtlijn Water) in en rondom natuurgebieden en grondwaterbeschermingsgebieden via de

Omgevingsverordening aanvullende voorwaarden stellen aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Op grond van de Omgevingswet is de gemeente primair verantwoordelijk voor het gezondheidsbelang. We signaleren dat een aantal gemeenten het lastig vindt om met dit onderwerp aan de slag te gaan en daarvoor contact zoekt met de provincie. Omdat er gezamenlijke belangen liggen, is het belangrijk om samen op te trekken en een meer proactieve samenwerking met gemeenten te zoeken.

Verder geven we als provincie vanuit de eigenaarsrol het goede voorbeeld. Dit doen we door de pachtvoorwaarden op onze provinciale gronden te verduurzamen door geen kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen meer toe te staan.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

Kernboodschap

- 1. Het actieplan moet bijdragen aan een significante vermindering van de negatieve effecten van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen met het oog op een gezonde leefomgeving voor mens en natuur.*

Het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is van belang voor het telen van gewassen in de land- en tuinbouw en tegelijkertijd leidt het huidige gebruik tot stevige problemen op het gebied van milieu, gezondheid, water en natuur in Noord-Brabant. Zodanig dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Chemische gewasbeschermingsmiddelen zijn middelen die gemaakt zijn van chemische stoffen (werkzame stof) en in de industrie gesynthetiseerd worden, in tegenstelling tot natuurlijke gewasbeschermingsmiddelen die uit planten(stoffen) of dieren afkomstig zijn. Er wordt aangenomen dat deze natuurlijke middelen veiliger, gezonder of milieuvriendelijker zijn dan synthetische producten. Natuurlijke gewasbeschermingsmiddelen zijn in de meeste gevallen nog steeds giftige stoffen. Sommige natuurlijk verkregen middelen zijn dodelijker of brengen een hoger risico met zich mee dan synthetische alternatieven. Dit geldt niet voor de zgn. groene middelen die van natuurlijke oorsprong zijn en een laag risico hebben.

Het doel van het Actieplan is om te komen tot een significante vermindering van de negatieve gevolgen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De moeilijkheid daarbij is dat er geen volledig onderbouwd beeld is van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen, noch van de direct toe te wijzen huidige negatieve gevolgen aan de verschillende middelen. Wat dit laatste aspect betreft is het van belang te realiseren dat er waarschijnlijk nooit een geheel volledig beeld zal zijn. Het is daarom moeilijk vast te stellen wanneer de afname inderdaad significant is.

We zullen starten met een analyse die voor verdere beoordeling en keuzes als startpunt kan dienen.

- 2. Onze inzet past bij de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de betrokken overheidspartijen.*

De Europese commissie is via de European Food and Safety Authority (EFSA) verantwoordelijk voor de Europese toelating van zgn. werkzame stoffen, het hoofdbestanddeel van een gewasbeschermingsmiddel.

Het rijk is via het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) verantwoordelijk voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen in teelten. Het Ctgb toetst daarvoor nieuwe middelen en/of nieuwe toepassingen waarvoor de EU/EFSA de werkzame stof(fen) al heeft goedgekeurd. Op basis van de Wet gewasbescherming en biociden stelt het rijk nadere gebruiksregels voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in de verschillende teelten.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

De Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) ziet toe op het gebruik en treedt indien noodzakelijk handhavend op. De provincie is de bevoegde instantie voor de kwaliteit van het grondwater en de kwaliteit van de N2000-gebieden. De Waterschappen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het oppervlaktewater, en de gemeenten zijn de primair verantwoordelijke overheid voor wat betreft de gezondheid van hun inwoners.

De provincie handelt vanuit haar belang. Die belangen liggen eerst en vooral op het gebied van haar wettelijke taken op het gebied van water en natuur en de ambitie om bij te dragen aan het perspectief van de landbouw en de gezondheid van de Brabantse burgers.

Onze inzet is hierop afgestemd. We willen aanvullend op de rol en bevoegdheden van andere overheidslagen onze rol invullen.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

3. Het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen gaat in op vijf hoofdlijnen.

De vijf hoofdlijnen zijn:

- Beter in beeld brengen wat het huidige gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is en wat de negatieve gevolgen zijn van het gebruik.
- Sturen op duurzaam grondgebruik in overgangsgebieden rondom Natura2000-gebieden en in grondwaterbeschermingsgebieden door middel van regulerende en stimulerende maatregelen. In de uit- en afspoelingsgevoelige gebieden, waaronder de beekdalen, zetten we in op stimulerende maatregelen.
- Proactief samenwerken met gemeenten aan het verminderen van gezondheidsrisico's nabij kwetsbare gebieden/functies zoals woonwijken, speeltuinen en zorgvoorzieningen.
- Extra inzet op verduurzaming in gebieden met ruimte voor hoogproductieve, duurzame landbouw.
- Duurzamer agrarisch grondgebruik van provinciale pachtgronden.

4. Met een scherper beeld van het huidige gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en de negatieve gevolgen ervan, kunnen we de beleidsmaatregelen verbeteren en zo nodig aanscherpen.

Het huidige beeld voor wat betreft het gebruik van (chemische) gewasbeschermingsmiddelen is vooral landelijk beschikbaar en voor onze provincie beperkt en fragmentarisch. Ook het beeld van de negatieve gevolgen is nog beperkt, hoewel er waarschijnlijk nooit een geheel volledig beeld zal zijn. Doordat de gevolgen onvoldoende duidelijk zijn, wordt het formuleren van een heldere doelstelling en aanvullend beleid bemoeilijkt. Overigens en voor alle duidelijkheid: de gevolgen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen zijn niet alleen negatief: ze maken integraal onderdeel uit van de gereedschapskist van de boer en tuinder om de gezondheid van de gewassen en opbrengst overeind te houden. Er is een aantal acties geformuleerd om een beter inzicht te krijgen in het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen op provinciaal en

gebiedsniveau, en de invloed op milieu, water, natuur en humane gezondheid:

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

- a. We zullen in IPO-verband lobbyen voor een (verplichte) elektronische registratie en monitoring van het gewasbeschermingsmiddelengebruik per bedrijf en dit op een centrale plaats te laten bundelen. De gegevens blijven nu op het bedrijf. De behoefte is om deze informatie op gebiedsniveau en provinciaal te kunnen ontsluiten. In 2023 is door de Europese Commissie een Uitvoeringsverordening aangenomen die vereist dat alle professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen vanaf 1 januari 2026 hun gebruiksregister in elektronisch format bijhouden en centraal beschikbaar stellen. Nederland blijft op dit moment nog achter bij de implementatie ervan.
- b. Zodra monitoring van het werkelijke middelengebruik operationeel is, gaan we het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Brabant analyseren. Zodat er Brabantbreed inzicht komt in de toegepaste middelen met daarbij de hoeveelheid, spreiding en de potentiële risico's voor bijvoorbeeld natuurdoelen en humane gezondheid. Hierbij willen we ook specifiek aandacht besteden aan gewasbeschermingsmiddelen met PFAS.
- c. In aanvulling op het brabantbrede inzicht: het is ook waardevol voor ondernemers om de eigen gebruikgegevens te kunnen benchmarken. Door gegevens van dezelfde gewassen en/of in dezelfde regio in studieclubs of praktijknetwerken met elkaar te delen, kunnen zij met elkaar inzichten opdoen waar zij de maatschappelijke risico's van hun gewasbeschermingsstrategie kunnen beperken.
- d. Voor de verschillende overheden worden op regelmatige basis metingen verricht aan oppervlakte- en grondwaterkwaliteit. Bijvoorbeeld door het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen Land- en Tuinbouw (op verzoek van Ministerie van I&W).
De gegevens die uit deze meetnetwerken komen, worden momenteel nauwelijks direct gedeeld met de betrokken agrariërs in het gebied. Dit is een gemiste kans. Agrariërs weten nu niet welke stoffen en in welke hoeveelheden deze teruggevonden worden. We willen ook deze gegevens gebiedsgericht analyseren, en onderzoeken welke relatie er kan zijn met uitgevoerde teelten.
En vervolgens met de sector uitzoeken welke handelingsperspectieven er zijn in de teelt om significant schadelijke (milieu)effecten te verminderen. Deze kennis past goed in de systematiek van Integrated Crop Management (ICM), waarbij vermindering van middelen een belangrijk doel is. We willen een aanpak ontwikkelen met de sectororganisaties om ICM op een hoger plan te brengen (zie punt 7).

- e. Onderzoek naar (resten en combinaties van) gewasbeschermingsmiddelen toevoegen aan de NDA's van Natura 2000-gebieden. Uit recente onderzoeken en juridische uitspraken is gebleken dat niet uitgesloten kan worden dat het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen leidt tot nadelige gevolgen voor de natuur. We gaan onderzoeken –samen met andere partijen- of en hoe de invloed van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen onderdeel kan uitmaken van de komende NDA's. Daarbij zullen we onderzoeken of en zo ja op welke wijze ons beleid op het gebied van soortenbeleid aanscherping behoeft.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

5. *Sturen op duurzaam grondgebruik in overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden en in grondwaterbeschermingsgebieden door middel van regulerende en stimulerende maatregelen. In de uit- en afspoelingsgevoelige gebieden, waaronder de beekdalen zetten we in op stimulerende maatregelen.*

In de [Statenmededeling Sturen op duurzaam grondgebruik](#) en in de [Statenmededeling van de KRW-impuls](#) is eerder aangegeven dat de provincie Noord-Brabant het voornemen heeft (regulerend) te sturen, onder andere op (de effecten van) het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. In de Statenmededelingen is aangegeven dat dit hoofdzakelijk betrekking heeft op de grondwaterbeschermingsgebieden en de Overgangsgebieden.

Voor de grondwaterbeschermingsgebieden zullen we in samenwerking met stakeholders de mogelijkheden uitwerken voor gerichte stimulerende en verplichtende sturing op duurzaam grondgebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Momenteel worden de volgende verplichtende (regulerende) maatregelen onderzocht voor kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden:

- Een verbod op of beperking van het gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen of stofgroepen;
- Invoering van doelsturing voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, waar en zodra dit mogelijk is (inclusief borging, toezicht en handhaving);
- Verplichte biologische certificering, waarbij uitsluitend biologische landbouw is toegestaan;
- Aanvullende regelgeving met betrekking tot spuitvrije zones langs oppervlaktewater.

Daarnaast worden ook stimulerende maatregelen verkend, waaronder:

- Toepassing van precisielandbouw bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;
- Inzet van gewasrassen met een hoge resistentie tegen ziekten en plagen;
- Gebruik van alternatieve, laagrisico gewasbeschermingsmiddelen.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

Implementatie van een gemaakte keuze leggen we aan uw staten voor met een aanpassing van de provinciale Omgevingsverordening. Daarbij hebben we aandacht voor zowel effectiviteit en proportionaliteit, als ook voor de financiële en juridische implicaties.

De stimulerende maatregelen zijn nadrukkelijk bedoeld om de transitie naar duurzaam grondgebruik in grondwaterbeschermingsgebieden te ondersteunen. Het is daarom belangrijk dat de stimulerende maatregelen aansluiten op de regulerende maatregelen.

In het programma Overgangsgebieden werken we ([Statenmededeling participatietraject programma Overgangsgebieden](#)) beleid uit over hoe we steviger gaan sturen op duurzaam grondgebruik en het herstel van het watersysteem in overgangsgebieden, om zo de negatieve effecten vanuit de omgeving op de overbelaste Natura 2000-gebieden te verminderen en Brabant open te houden. Binnen deze gebieden blijft landbouwkundig gebruik mogelijk, waarbij we naar een optimum zoeken tussen natuurherstel en landbouwkundig gebruik. De maatregelen in overgangsgebieden vertalen we naar een voorstel aan uw Staten voor aanpassing van de Omgevingsverordening. Daarbij gaan we uit van generieke regels (voor alle gebieden gelijk) met mogelijkheden voor maatwerk, bijvoorbeeld voor uitgewerkte (deel)gebiedsplannen in de GGA-gebieden. Voor de begrenzing van overgangsgebieden maken we (zoveel mogelijk) gebruik van de bestaande Attentiezone waterhuishouding, zoals die nu al is opgenomen in de omgevingsverordening. Voor emissiereductie van (chemische) gewasbeschermingsmiddelen (en nutriënten) onderzoeken we mogelijke maatregelen, zoals een verbod op of beperking van gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen of stofgroepen, sturen we op (innovatieve) aanwendingstechnieken, alleen biologische landbouw toestaan, alleen permanent grasland toestaan of via sturing op KPI's of doelen.

Sturen op duurzaam grondgebruik (stimulerend) bij uit- en afspoelingsgevoelige gebieden en risicolocaties.

Het terugdringen van emissies van gewasbeschermingsmiddelen is essentieel voor het behalen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en voor de bescherming van Natura 2000-gebieden. Uit- en afspoelingsgevoelige gronden (zoals zandgronden, beekdalen, hellingen) verdienen daarbij bijzondere aandacht, omdat het risico op verontreiniging van grond- en oppervlaktewater in deze gebieden aanzienlijk groter is dan elders.

- a. We ontwikkelen daarom een kaart die inzicht biedt in de gebieden met een verhoogd risico op af- en uitspoeling van

gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Voor deze gebieden verkent de provincie samen met betrokken partijen de mogelijkheden voor gerichte maatregelen. Kansrijke maatregelen voor de reductie van gewasbeschermingsmiddelen staan in dit actieplan beschreven. De exacte invulling van maatregelen in de uit- en afspoelingsgevoelige gebieden zal in de komende periode worden uitgewerkt, met oog voor effectiviteit, uitvoerbaarheid, beschikbare middelen en draagvlak.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

- b. Daarnaast wordt ook gekeken naar andere risicolocaties waar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een negatieve impact kan hebben op de gezondheid, waterkwaliteit of natuur. Deze locaties hoeven niet per se samen te vallen met uit- of afspoelingsgevoelige gronden, maar kunnen op basis van lokale omstandigheden en gebruikspatronen wél verhoogd risico vormen. Ook voor deze gebieden worden passende maatregelen onderzocht.

6. *We gaan gemeenten ondersteunen bij het nemen van maatregelen in het kader van gezondheid, zonder bevoegdheden over te nemen.*

Op grond van de Omgevingswet is de gemeente primair verantwoordelijk voor het gezondheidsbelang. Gezondheid is door het vastleggen van de doelstelling "drie gezonde levensjaren erbij" aangemerkt als provinciaal belang. We signaleren dat een aantal gemeenten het lastig vindt om met dit onderwerp aan de slag te gaan en daarvoor contact zoekt met de provincie. Omdat er gezamenlijke belangen liggen, is het belangrijk om samen op te trekken en een meer proactieve samenwerking met gemeenten te zoeken

Gezien de complexiteit van het onderwerp, de scope, de mogelijkheid van gemeentegrensoverschrijdende aspecten en het feit dat dit onderwerp in veel gemeenten speelt, willen wij gemeenten ondersteunen en een meer gelijke benadering van dit vraagstuk door gemeenten bevorderen. Daarom zullen wij een actieve(re) rol op ons nemen door kennisontwikkeling/-deling en door opties te verkennen voor het reguleren van chemische gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot de gezondheid van de Brabantse burgers.

Hiervoor de volgende specifieke acties:

- a. Organiseren provinciale samenwerkingsstructuur op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen, te beginnen met gemeenten die hieraan mee willen doen.
- b. In beeld brengen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Brabant op basis van de registratie die vanaf 2026 verplicht wordt. Hierbij onder meer specifiek aandacht voor gewasbeschermingsmiddelen met PFAS.

- c. Nagaan bij gemeenten welke behoeften zij hebben voor ondersteuning en op basis daarvan hiervoor nadere acties uitwerken.
- d. Gezamenlijk met de Brabantse gemeenten nagaan welke instrumenten ingezet kunnen worden voor de beperking van gebruik en effecten van gewasbeschermingsmiddelen en vervolgens deze uitwerken in bijvoorbeeld voorbeeld teksten voor omgevingsplannen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de handleiding van Natuur en Milieu en Urgenda of de handreiking Nabuurschap van het ministerie van LNV. [Gemeentelijke handleiding](#) (2024) [Nabuurschap](#) (2023)
- e. Kennis delen over toepassing van het voorzorgbeginsel en hier evt. voorbeeldteksten voor ontwikkelen.
- f. We monitoren na 2 jaar of onze eigen rol afdoende ingevuld is.
- g. We monitoren continu de jurisprudentie rond het thema gewasbescherming.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

Kennisplatform Gewasbescherming instellen

Voor o.a. overheden, maar ook voor burgers, zijn er nog veel onduidelijkheden op het gebied van gewasbescherming. Het is daarom goed om een (landelijk) Kennisplatform Gewasbescherming op te zetten (naar voorbeeld van het Kennisplatform Veehouderij en Humane Gezondheid), waarin experts vanuit kennisinstellingen zoals bijvoorbeeld universiteiten, omgevingsdiensten, GGD's en RIVM objectieve duidelijkheid kunnen bieden bij vragen of zorgen vanuit de samenleving. Dit zou geen provinciaal platform moeten worden, maar vanwege de landelijke vraagstukken en verantwoordelijkheden, zou dit landelijk opgepakt moeten worden. Wij agenderen dit actief in IPO verband en de geëigende landelijke gremia.

7. We breiden het pakket stimulerende maatregelen uit.

De provincie Noord-Brabant werkt al langer in stimulerende zin aan het terugdringen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen, bijvoorbeeld door bij te dragen aan het ontwikkelen van onkruidrobots, het programma Schoon water en het stimuleren van biologische landbouw. We willen een aanpak ontwikkelen met de sectororganisaties om Integrated Crop Management (ICM) op een hoger plan te brengen. Dit vanuit de overtuiging dat er inmiddels meer kennis ontwikkeld is en meer mogelijkheden zijn om het gebruik terug te dringen.

We gaan onderzoeken of er bereidheid is bij sectororganisaties om -met name in de hoogproductieve, duurzame landbouwgebieden- een breed programma rondom Integrated Crop Management te ontwikkelen. De achtergrond hiervan is dat er veel meer kennis is ontwikkeld, dan dat er breed wordt toegepast. Hierin zou aanvullend onderzoek gedaan kunnen worden, maar ook demonstraties, veldproeven en studieclubs om zo de kennis over ICM bij alle agrariërs te

verhogen en hen te stimuleren om aan de slag te gaan met meer weerbare teeltwijzen. Een dergelijk nieuw programma moet een meerwaarde hebben ten opzichte van de lopende programma's Schoon water en Bodem-Up.

8. Het verduurzamen van het pachtbeleid van onze gronden leidt tot een lager gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

De provincie heeft grond in eigendom dat verpacht wordt aan bijvoorbeeld agrariërs. Sinds dit jaar is voor de clusters binnen 1 km van N2000-gebieden het pachtpakket gewijzigd naar Duurzame Pacht. Op deze clusters mogen onder andere geen chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden en is enkel organische mest toegestaan. Het komende jaar gaan we een volgende stap zetten. We willen dat alle pachtgronden in 2026 uitgegeven worden zonder gebruik van kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen. Komend jaar zullen we bij de uitgifte ook voorrang geven bij de pacht aan bedrijven met een duurzaamheidscertificaat voor het hele bedrijf. Dat maakt dat we met de beperkte hoeveelheid pachtgrond (1.400 ha ruilgrond) toch een grotere impact kunnen hebben.

[Statenmededeling stappenplan verdere verduurzaming pachtgronden](#)

Consequenties

1. Beter inzicht en zichtbare stap op weg naar minder gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Met dit pakket aan maatregelen denken we een beter inzicht te krijgen in het totale gebruik van middelen, en het kunnen koppelen van middelen aan nadelige gevolgen.

Om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen te verminderen nemen we zowel regulerende maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden en overgangsgebieden, alsook verdergaande stimuleringsmaatregelen, gericht op alle grondgebruikers in de land- en tuinbouw. Daarmee denken we een duidelijke stap te kunnen zetten op weg naar een significante daling.

Europese en internationale zaken

De maatregelen dragen bij aan het behalen van de doelstellingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Kader Richtlijn Water.

Financiën

De vervolgstappen op basis van dit actieplan kunnen plaatsvinden binnen de beschikbare middelen van het programma Landbouw & Voedsel en eventuele rijksbijdragen.

Communicatie

Vanwege het gegeven dat het de 80%-versie betreft is er nu geen aanleiding om hierover actief te communiceren. Bij de 100%-versie wordt die afweging opnieuw gemaakt.

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

Vervolg

Het huidige bijgevoegde Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen is de 80%-versie. Wij stellen uw Staten in de gelegenheid om hierop uw reactie te geven. Uw reactie betrekken wij bij de vaststelling van de 100 % versie van het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast doorlopen wij samen met de trajecten in het kader van de KRW en Overgangsgebieden een participatietraject.

Bijlagen

- Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA

Datum

24 juni 2025

Documentnummer

GS:C2353582/6144466

PS: 6149411

Reeds openbaar

Actieplan gewasbeschermingsmiddelen

Een actieplan gericht op het significant verminderen van de negatieve gevolgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de provincie Noord-Brabant

De 80% versie

Provincie Noord- Brabant

Inhoudsopgave

Voorwoord

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

1.2 Doel

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 Nieuwe inspanningen van de provincie Noord-Brabant.

2.1 Hoofdlijnen Actieplan

2.2 Nieuwe acties

Bijlagen – Informatie en achtergronden

1. Begrippenlijst

2. Soorten gewasbeschermingsmiddelen, gebruik, ambities en bevoegdheden.

3. Jurisprudentie en voorzorgsbeginsel

4. Trends en ontwikkelingen

5. Arealen van de belangrijkste gewassen in Brabant en landelijke gegevens gewasbeschermingsmiddelen gebruik

6. Bestaande acties

7. Uitgebreide beschrijving rechtszaken en de gevolgen

Voorwoord

Samen naar een gezondere toekomst voor Brabant

Voor u ligt het *Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen*. Met dit plan willen we komen tot een duurzamere, effectievere en veiligere inzet van gewasbeschermingsmiddelen in Brabant.

In het [bestuursakkoord](#) namen we al op dat we het gebruik van natuurlijke of mechanische gewasbescherming stimuleren en daarmee bouwen we chemische gewasbescherming zo veel mogelijk af. Dat past naadloos in het beleidskader Landbouw en voedsel. We zetten ons in om duurzame vormen van landbouw te ondersteunen.

Als gedeputeerde ben ik trots op onze agrariërs. De Nederlandse land- en tuinbouw behoort tot de meest innovatieve ter wereld. Tegelijkertijd staan we voor grote uitdagingen: het verminderen van milieubelasting, het bevorderen van biodiversiteit en de waterkwaliteit, het waarborgen van voedselveiligheid én het beschermen van de gezondheid van mens en dier. Gewasbeschermingsmiddelen spelen hierin een cruciale, maar ook complexe rol.

Er zijn al flinke stappen gezet. De inzet op Integrated crop management (ICM), precisielandbouw en robotisering zijn daar mooie voorbeelden van. Maar we zijn er nog niet. Dit actieplan zet daarom in op het verder verminderen van de afhankelijkheid van chemische middelen en het stimuleren van veilige alternatieven.

Dit doen we op onze vertrouwde wijze: door samen te werken. Het maakt ons sterk. Samen met onze boeren, natuurorganisaties, gemeenten, waterschappen en andere belanghebbenden pakken we de grote uitdagingen de komende jaren op. Dit vergt niet alleen inzet, maar ook een open houding van alle betrokken partijen. Om samen het goede te behouden en tegelijk verduurzaming en vernieuwing te stimuleren.

Met dit plan zetten wij concrete stappen richting een toekomstbestendige landbouw, waarin gezondheid, ecologie en innovatie hand in hand gaan. Ik hoop dat dit actieplan niet alleen richting geeft aan beleidsmaatregelen, maar ook inspireert tot samenwerking, vernieuwing en bewustwording binnen de hele agrarische keten. Alleen samen kunnen we de noodzakelijke transitie realiseren.

Marc Oudenhoven

Gedeputeerde Agrarische Ontwikkeling en Bestuurlijke Samenwerking

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In Brabant werken we samen met gemeenten, waterschappen en andere partijen aan een gezonde leefomgeving. Dit doen we vanuit onze provinciale bevoegdheid langs diverse sporen, die samen bijdragen aan het realiseren van onze (wettelijke) doelen op het gebied van natuur, klimaat en water. Daarnaast streven we naar een duurzaam perspectief voor agrarische ondernemers, een vitaal landelijk gebied en een leefomgeving waarin gezondheid en welzijn centraal staan.

Een belangrijk aandachtspunt voor het realiseren van een gezonde leefomgeving, is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In verschillende domeinen, zoals natuur, water en gezondheid, signaleren we knelpunten die vragen om een gerichte aanpak.

Natuur

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen roept veel vragen op over de effecten op natuurgebieden. De zorgen nemen al geruime tijd toe en de aanwijzingen van negatieve gevolgen worden steeds sterker. Een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over lelieteelt bij N2000-gebieden bevestigt dat de impact op beschermde natuur niet vanzelfsprekend is uitgesloten. Er is onvoldoende inzicht in de effecten van (een combinatie) van middelen op natuurgebieden. Daarom zijn volgens de Afdeling de zorgen legitiem. In dat geval geldt op grond van het Europeesrechtelijke voorzorgsbeginsel in principe een vergunningplicht voor lelieteelt nabij N2000-gebieden. Daarvoor is de provincie het bevoegd gezag. Op dit moment ontbreekt het nog aan een geschikt beoordelingskader. Hoewel de uitspraak van de Afdeling betrekking heeft op lelieteelt, kan deze ook gevolgen hebben voor andere teelten waarin vergelijkbare gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast.

Water

De doelen van de Kaderrichtlijn Water voor grond- en oppervlaktewater worden nog lang niet overal gehaald, zowel voor (residuen van) gewasbeschermingsmiddelen als voor nutriënten. Ook de drinkwatervoorziening staat onder druk. Gewasbeschermingsmiddelen worden regelmatig aangetroffen in het ruwwater. Op twee drinkwaterwinlocaties is al extra zuivering nodig vanwege te hoge concentraties op onttrekkingsdiepte. Op meerdere locaties zijn gewasbeschermingsmiddelen in de waarnemingsputten aangetroffen in te hoge concentraties. Naast landbouw worden sommige van deze middelen (vooral herbiciden) ook gebruikt door overheden, bedrijven en burgers – bijvoorbeeld op verhardingen of in tuinen.

Gezondheid

Er zijn aanwijzingen dat blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen gezondheidsrisico's kan opleveren voor omwonenden. Het causale verband is vaak moeilijk aan te tonen, maar zorgen van omwonenden en oproepen van artsen en patiëntengroepen om actie te ondernemen nemen toe. Zij pleiten onder andere voor betere beoordeling van middelen o.a. in combinatiegebruik, voor het verbieden van risicovolle teelten en voor het instellen van spuitvrije zones. Met name de bollenteelt ligt onder een vergrootglas vanwege het intensieve middelengebruik en omdat het siergewassen zijn (en geen voedselgewassen). Sommige gewasbeschermingsmiddelen bevatten Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) of potentiële ZZS, zoals PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen).

Beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen

Boeren en tuinders ondervinden tegelijkertijd steeds meer uitdagingen op het gebied van gewasbescherming. De uitfasering van middelen verloopt sneller dan de beschikbaarheid van effectieve alternatieve middelen. Klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit maken het bovendien moeilijker om bepaalde ziekten en plagen onder controle te krijgen. Zo kende 2024 een extreem hoge schimmeldruk vanwege de vele neerslag wat leidde tot schimmelproblemen in diverse teelten. Bij een beperkter middelenpakket bestaat onder dergelijke omstandigheden ook een risico op het doorbreken van door kruising ingebrachte schimmelresistentie, bv bij phytophthora in aardappelen.

De markt voor producten die zijn geteeld zonder gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen – zoals biologische producten – is nog relatief klein. Van het landbouwooppervlakte in Brabant is in 2024 3% gecertificeerd biologisch, waarvan het grootste deel grasland. Hoewel er groei zichtbaar is, blijft die mede afhankelijk van afzetmogelijkheden, waarbij de markt voor biologisch slechts langzaam toeneemt. Aan de andere kant zorgen keurmerken zoals On the way to planet proof en Beter voor Natuur en Boer ook voor vermindering van milieubelasting en duurzamere teelten.

Aanleiding Actieplan GBM

Vanwege al deze ontwikkelingen heeft GS op 20 september 2024, bij de behandeling van de Concept-Uitvoeringsagenda Landbouw & Voedsel, aan uw Staten toegezegd om met een Actieplan Gewasbescherming te komen, om de rol en mogelijkheden van de provincie Noord-Brabant op dit onderwerp duidelijk te krijgen en hierin keuzes te maken. Aansluitend is op 1 november 2024 in de vergadering van Provinciale Staten, gekoppeld aan de Begrotingsbehandeling, een motie ingediend “Actieplan bestrijdingsmiddelen” M141a, waarin GS wordt opgedragen te onderzoeken of intensieve teelten/middelen die daarin gebruikt worden verboden kunnen worden nabij woonwijken, natuurgebieden, zwemwater en grondwaterwingebieden. Met het opstellen van dit actieplan is beoogd op basis van onze provinciale bevoegdheid aan deze motie invulling te geven. Dit voorliggend Actieplan beoogt een evenwicht te vinden tussen de noodzaak van gewasbescherming voor de productie van landbouwgewassen en de bescherming van de natuur, (drink)waterkwaliteit, milieu en volksgezondheid. Het Actieplan sluit aan bij de bestaande beleidskaders zoals:

- Landbouw & Voedsel 2030
- Natuur 2030
- Milieu 2030
- Gezondheid 2021-2030
- Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027 (en het Addendum RWP).
- Strategienota KRW-impuls Brabant

Verder sluit het aan bij de Aanpak Landelijk Gebied en het vrijwillig programma Overgangsgebieden.

Ook het Bestuursakkoord 2023-2027 ‘Samen maken we Brabant!’ benadrukt de noodzaak van reductie van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen, met name het stimuleren van het gebruik van natuurlijke of mechanische gewasbescherming om zo de chemische gewasbescherming zo veel mogelijk af te bouwen.

Afbakening

In dit actieplan richten we ons –om reden van focus- op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de land- en tuinbouw. Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door andere partijen – zoals particulieren, terreinbeheerders, gemeenten en bedrijven – valt buiten de scope van dit actieplan. Maar bewustwording en gedragsverandering blijven ook bij deze groepen wel van belang. Ook het gebruik van biociden (met vergelijkbare werkzame stoffen als (verboden) gewasbeschermingsmiddelen), bijvoorbeeld in vlooienbanden of in verf, valt buiten de scope van dit plan.

1.2 Doel Actieplan

Met dit actieplan wil de provincie Noord-Brabant bijdragen aan een toekomstbestendige land- en tuinbouw die past binnen de brede maatschappelijke opgaven op het gebied van milieu, gezondheid, water en natuur, met als achterliggend doel om verdere schade aan deze aspecten te voorkomen. Het plan biedt een overzicht van de stimulerende en regulerende maatregelen die de provincie (aanvullend) wil nemen om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. Hierbij leggen we extra nadruk op een aantal prioritaire gebieden die gevoelig zijn voor de negatieve effecten van gewasbeschermingsmiddelen: grondwaterbeschermingsgebieden, overgangsgebieden rond N-2000-gebieden, beekdalen en gebieden met af- en uitspoelingsgevoelige gronden en willen we tegelijkertijd een basisniveau creëren dat overal geldt.

Het actieplan bundelt in bijlage 6 de huidige provinciale activiteiten en in hoofdstuk 2 de beleidsvoornemens op het gebied van gewasbescherming en werkt deze – waar mogelijk – verder uit. Daarnaast zet de provincie ook in op aanvullende maatregelen om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verder te reduceren. Voor het reduceren van gewasbeschermingsmiddelen zetten we als provincie een breed scala aan instrumenten in: beleidsmatige instrumenten (zoals de Aanpak Landelijk Gebied), financiële instrumenten (zoals subsidies), ruimtelijk- en grondinstrumentarium (zoals sturen op duurzaam grondgebruik via de omgevingsverordening), juridische instrumenten (zoals vergunningverlening), samenwerkingsinstrumenten en kennisontwikkeling.

Het doel van het Actieplan is om te komen tot een significante vermindering van de negatieve gevolgen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De uitdaging hierbij is dat er geen volledig onderbouwd beeld bestaat van het gebruik op Brabantse schaal en van de huidige negatieve effecten. Daardoor is het lastig vast te stellen wanneer sprake is van een significante afname.

Het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen gaat in op vijf hoofdlijnen, die in hoofdstuk 2 en bijlage 6 verder uitgewerkt worden in respectievelijk nieuwe en lopende activiteiten:

1. Beter in beeld brengen wat het huidig gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is, en wat op gebiedsniveau de negatieve gevolgen zijn van het gebruik. Dit draagt bij aan het verbeteren van de aangrijpingspunten van onze beleidsmaatregelen.
2. Sturen op duurzaam grondgebruik in overgangsgebieden rondom Natura2000 en in grondwaterbeschermingsgebieden door middel van regulerende en stimulerende maatregelen. In de uit- en afspoelingsgevoelige gebieden, waaronder de beekdalen, zetten we in op stimulerende maatregelen.

3. Proactief samenwerken met gemeenten aan het verminderen van gezondheidsrisico's nabij kwetsbare gebieden/functionies zoals woonwijken, speeltuinen en zorgvoorzieningen.
4. Extra inzet op verduurzaming in gebieden met ruimte voor hoogproductieve, duurzame landbouw.
5. Duurzamer agrarisch grondgebruik van provinciale pachtgronden.

CONCEPT

1.3 Leeswijzer

Dit concept-Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen bestaat uit 2 delen.

Het eerste deel wordt gevormd door deze inleiding en hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 2 geeft weer welke nieuwe inspanningen de provincie Noord-Brabant gaat uitvoeren om de negatieve gevolgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen.

Het tweede gedeelte bestaat uit een achttal bijlagen.

De bijlagen geven de benodigde achtergrond bij het Actieplan:

Bijlage 1 is een begrippenlijst

Bijlage 2 gaat in op soorten gewasbeschermingsmiddelen, gebruik, ambities en bevoegdheden

Bijlage 3 gaat in op de jurisprudentie en het voorzorgsbeginsel

Bijlage 4 geeft inzicht in trends en ontwikkelingen met invloed op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Bijlage 5 geeft de belangrijkste gewasarealen in Brabant en landelijke gegevens over gewasbeschermingsmiddelengebruik

Bijlage 6 geeft de bestaande inspanningen van de provincie op dit onderwerp weer

Bijlage 7 geeft een uitgebreidere beschrijving van rechtszaken en de gevolgen

2 Hoofdpijnen Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen

Voor de regulerende acties in het kader van het sturen op grondgebruik (grondwaterbeschermingsgebieden en overgangsgebieden) geldt dat in dit actieplan in dit hoofdstuk alleen de hoofdpijnen zijn beschreven. Deze nieuwe acties worden later dit jaar separaat uitgewerkt bij de uitwerking van de KRW-Impuls en het programma Overgangsgebieden.

Nieuwe en lopende acties voor de hoofdpijnen zijn verder uitgewerkt/toegelicht in dit hoofdstuk 2 en bijlage 6.

2.1. Hoofdpijn 1: Beter in beeld brengen wat het huidige gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is en wat de negatieve gevolgen zijn van het gebruik. Dit draagt bij aan het verbeteren van de aangrijpingspunten van onze beleidsmaatregelen.

Het huidige beeld voor wat betreft het gebruik van (chemische) gewasbeschermingsmiddelen is op landelijk niveau beschikbaar, maar op provincieniveau is dat slechts fragmentarisch. Ook het beeld van de negatieve gevolgen op gebiedsniveau is niet volledig. Wat dit laatste aspect betreft is het van belang te realiseren dat er waarschijnlijk nooit een geheel volledig beeld zal zijn.

Overigens en voor alle duidelijkheid: de gevolgen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen zijn niet alleen negatief: ze maken integraal onderdeel uit van de gereedschapskist van de boer, teler en tuinder om de gezondheid van de gewassen en opbrengst overeind te houden.

Doordat het gebruik en de gevolgen onvoldoende duidelijk zijn, wordt het formuleren van een heldere doelstelling en aanvullend beleid bemoeilijkt.

In paragraaf 2.6 is een aantal acties geformuleerd om een beter inzicht te krijgen in het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en de invloed op milieu, water, natuur (biodiversiteit) en humane gezondheid.

2.2 Hoofdlijn 2: Sturen op duurzaam grondgebruik in overgangsgebieden rondom Natura2000-gebieden en in grondwaterbeschermingsgebieden door middel van regulerende en stimulerende maatregelen. In de uit- en afspoelingsgevoelige gebieden, waaronder de beekdalen, zetten we in op stimulerende maatregelen.

In de statenmededeling 'Sturen op duurzaam grondgebruik' [Statenmededeling sturen op duurzaam grondgebruik](#) en de [Statenmededeling over de KRW-impuls](#) is eerder aangegeven dat de provincie Noord-Brabant het voornemen heeft (regulerend) te sturen, onder andere op (de effecten van) het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. In de statenmededeling is aangegeven dat dit betrekking zal hebben op de grondwaterbeschermingsgebieden en de Overgangsgebieden.

2.2a Sturen op duurzaam grondgebruik in grondwaterbeschermingsgebieden

Sturen op emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten in grondwaterbeschermingsgebieden is één van de zeven provinciale kernmaatregelen van de KRW-Impuls Brabant.

De provincie werkt in samenwerking met stakeholders de mogelijkheden uit voor gerichte stimulerende en verplichtende sturing op duurzaam grondgebruik in grondwaterbeschermingsgebieden. Implementatie van een gemaakte keuze leggen we vast via een aanpassing van de provinciale Omgevingsverordening. Daarbij hebben we aandacht voor zowel effectiviteit en proportionaliteit, als ook voor de financiële en juridische implicaties.

De stimulerende maatregelen zijn nadrukkelijk bedoeld om de transitie naar duurzaam grondgebruik in grondwaterbeschermingsgebieden te ondersteunen. Het is daarom belangrijk dat de stimulerende maatregelen aansluiten op de regulerende maatregelen.

Op dit moment worden verschillende maatregelen onderzocht in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen; verplichtend (regulerend):

- verbod op of beperking van gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen of stofgroepen;
- waar en zodra mogelijk (borging, toezicht, handhaving etc.) doelsturing voor gewasbeschermingsmiddelen.
- alleen biologische landbouw toestaan door verplichte biologische certificering;
- Onderzoek naar mogelijke aanvullingen op regels mbt spuitvrije zone langs oppervlaktewater
- Stimulerend (educatie, sociale druk, economische prikkels, tools)
- Gebruik van precisietoepassing van gewasbeschermingsmiddelen
- Gebruik van hoog resistente gewasrassen
- Gebruik van alternatieve, laagrisico gewasbeschermingsmiddelen

2.2b Sturen op duurzaam grondgebruik in Overgangsgebieden

Om de doelstellingen voor Natura2000-gebieden te halen zijn extra maatregelen nodig om de natuur te herstellen. Dit is ook van belang om te zorgen dat we Brabant openhouden voor

maatschappelijke en economische ontwikkelingen. De provincie heeft het beleidsvoornemen om in te zetten op overgangsgebieden rondom overbelaste Natura2000-gebieden, omdat dit bijdraagt aan geborgd natuurherstel. Met de ontwikkeling van een overgangsgebieden zetten we een extra stap, parallel aan en in wisselwerking met onze Gebiedsgerichte Groenblauwe aanpak (GGA).

In het programma overgangsgebieden werken we beleid uit over hoe we steviger gaan sturen op duurzaam grondgebruik en het herstel van het watersysteem in overgangsgebieden, om zo de negatieve effecten vanuit de omgeving op de overbelaste Natura2000-gebieden te verminderen. Landbouw blijft mogelijk in deze zone. De maatregelen in overgangsgebieden vertalen we naar een voorstel voor aanpassing van de Omgevingsverordening. Daarbij gaan we uit van generieke regels (voor alle gebieden gelijk) en onderzoeken hoe maatwerk mogelijk is, onder andere voor uitgewerkte (deel)gebiedsplannen in de GGA-gebieden.

Voor de begrenzing van overgangsgebieden maken we gebruik van een bestaande zone in de omgevingsverordening, de attentiezone waterhuishouding rond Natura2000-gebieden. Deze zone ligt al grotendeels rondom de overbelaste Natura2000-gebieden. We passen de omvang van deze zone mogelijk aan (begrenzing) en verzwaren het bestaande regime van deze zone op in ieder geval drie punten:

- het beperken van emissies van nutriënten
- het beperken van emissies van gewasbeschermingsmiddelen.
- het accepteren van het voor natuur benodigde waterpeil (de gebiedspeilen worden uitgewerkt door het waterschap in samenwerking met de partners in het GGA-gebied)

Voor emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen (en nutriënten) onderzoeken we mogelijke maatregelen, zoals een verbod op of beperking van gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen of stofgroepen, sturen op (innovatieve) aanwendingstechnieken, alleen biologische landbouw toestaan, alleen blijvend grasland toestaan of via sturen op KPI's of doelen.

De maatregelen zullen niet meteen na besluitvorming in werking treden, maar pas na een aantal jaren. In deze transitieperiode gaan we eigenaren en grondgebruikers ondersteunen om de benodigde ontwikkeling te maken. Aanpassing van het grondgebruik kan (grote) financiële consequenties hebben voor de eigenaren en gebruikers. Door de inzet van financieel- en grondinstrumentarium – via onder andere de GGA-gebiedsprocessen – moet er perspectief blijven voor de landbouw in de overgangsgebieden. Daarbij geldt dat de ambities voor overgangsgebieden in verhouding moet staan tot middelen die de provincie Noord-Brabant ter beschikking heeft en krijgt voor het ontwikkelen ervan. Hiervoor is de provincie grotendeels afhankelijk van ontwikkelingen op Rijksniveau. Dit betekent concreet dat de inzet op overgangsgebieden minder zal zijn, als er onvoldoende middelen zijn om de kosten hiervan te dekken.

Ook het Rijk geeft aan te willen werken met zones rondom Natura 2000-gebieden, in eerste instantie rondom de Veluwe en de Peel. Hoe deze zones ingericht worden en hoe dit eventueel overlapt/samen gaat met de Brabantse aanpak is op dit moment nog niet duidelijk. Zodra er meer duidelijkheid is over de aanpak van het Rijk, zullen we onze aanpak hierop afstemmen.

De vaststelling van het ontwerpprogramma overgangsgebieden is voorzien in Q4 2025, mede afhankelijk van de ontwikkelingen van het Rijk. Na een periode van ter inzagelegging zal het definitieve programma naar verwachting in Q1 2026 worden vastgesteld, met gelijktijdig een voorstel voor aanpassing van de Omgevingsverordening.

We zijn bezig met de actualisatie van de Natura2000-beheerplannen. Er is gestart met de eerste 5 gebieden. Het onderwerp gewasbeschermingsmiddelen zal daarbij ook nader bekeken worden. Uit de uitspraak van de RvS over de lelieteelt is gebleken dat significante negatieve effecten niet zijn uit te sluiten en dat er nader onderzoek noodzakelijk is. Hierbij is ook een relatie met het programma voor de Overgangsgebieden. Dit zal in samenhang nader bekeken worden.

Besluitvorming over geactualiseerde beheerplannen (door GS) vindt plaats bij de vaststelling van de individuele programma's van de Natura2000-gebieden.

Aan de lijst van onderzoeken bij de Natuur-Doel-Analyses (NDA's) is het onderzoek naar de effecten van (resten en combinaties van) gewasbeschermingsmiddelen toegevoegd.

2.2c Sturen op duurzaam grondgebruik (stimulerend) bij uit- en afspoelingsgevoelige gebieden en risicolocaties

Het terugdringen van emissies van gewasbeschermingsmiddelen is essentieel voor het behalen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en voor de bescherming van Natura 2000-gebieden. Uit- en afspoelingsgevoelige gronden (zoals zandgronden, beekdalen, hellingen) verdienen daarbij bijzondere aandacht, omdat het risico op verontreiniging van grond- en oppervlaktewater in deze gebieden aanzienlijk groter is dan elders.

We ontwikkelen daarom een kaart die inzicht biedt in de gebieden met een verhoogd risico op af- en uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Voor deze gebieden verkent de provincie samen met betrokken partijen de mogelijkheden voor gerichte maatregelen. Kansrijke maatregelen voor de reductie van gewasbeschermingsmiddelen staan in dit actieplan beschreven. De exacte invulling van maatregelen in de uit- en afspoelingsgevoelige gebieden zal in de komende periode worden uitgewerkt, met oog voor effectiviteit, uitvoerbaarheid, beschikbare middelen en draagvlak.

Daarnaast wordt ook gekeken naar andere risicolocaties waar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een negatieve impact kan hebben op de gezondheid, waterkwaliteit of natuur. Deze locaties hoeven niet per se samen te vallen met uit- of afspoelingsgevoelige gronden, maar kunnen op basis van lokale omstandigheden en gebruikspatronen wél verhoogd risico vormen. Ook voor deze gebieden worden passende maatregelen onderzocht.

2.3 Hoofdlijn 3: Proactief samenwerken met gemeenten aan het verminderen van gezondheidsrisico's nabij kwetsbare gebieden/functies zoals woonwijken, speeltuinen en zorgvoorzieningen.

Op grond van de Omgevingswet wordt de uitoefening van taken en bevoegdheden in eerste instantie aan de gemeenten overgelaten, tenzij daarover andere regels zijn gesteld. De provincie is aan zet als dit nodig is met het oog op een provinciaal belang en dat belang niet op doelmatige en doeltreffende wijze door het gemeentebestuur kan worden behartigd (artikel 2.3 van de Omgevingswet).

Op grond van de Omgevingswet is de gemeente primair verantwoordelijk voor het gezondheidsbelang. Gezondheid is door het vastleggen van de doelstelling "drie gezonde levensjaren erbij" aangemerkt als provinciaal belang. We signaleren dat een aantal gemeenten het lastig vindt om met dit onderwerp aan de slag te gaan en daarvoor contact zoekt met de

provincie. Omdat er gezamenlijke belangen liggen, is het belangrijk om samen op te trekken en een meer proactieve samenwerking met gemeenten te zoeken.

Gezien de complexiteit van het onderwerp, de scope, de mogelijkheid van gemeentegrensoverschrijdende aspecten en het feit dat dit onderwerp in veel gemeenten speelt, willen wij gemeenten ondersteunen en een meer gelijke benadering van dit vraagstuk door gemeenten bevorderen. Daarom zullen wij een actieve(re) rol op ons nemen door kennisontwikkeling/-deling en door opties te verkennen voor het reguleren van chemische gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot de gezondheid van de Brabantse burgers.

2.4 Hoofdlijn 4: Extra inzet op verduurzaming in gebieden met ruimte voor hoogproductieve, duurzame landbouw.

Buiten de overgangsgebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, beekdalen en af- en uitspoelingsgevoelige gebieden en andere gebieden nabij kwetsbare functies, is ruimte voor hoogproductieve, duurzame landbouw. Dat wil niet zeggen dat erin deze gebieden geen extra maatregelen nodig zijn om doelen te behalen. De focus op de regulerende maatregelen liggen wel op de kwetsbare gebieden. In de overige gebieden worden stimulerende maatregelen getroffen om de landbouw daar te verduurzamen. Zo komt er meer inzet op Integrated Crop Management en wordt dit teeltsysteem verder gestimuleerd. Dat geldt ook voor biologische en natuurinclusieve landbouw. In paragraaf 2.6.4 en bijlage 6 wordt ingegaan op de acties die mede hiervoor nodig zijn. Het gaat om nieuwe activiteiten zowel als bestaande activiteiten.

2.5 Hoofdlijn 5: Duurzamer agrarisch grondgebruik van provinciale pachtgronden.

De provincie heeft grond in eigendom die kortdurend verpacht wordt aan bijvoorbeeld agrariërs. Sinds 2025 is voor een groot aantal clusters het pachtpakket gewijzigd naar Duurzame Pacht. Daarnaast zijn er regelingen voor het stimuleren van natuurinclusieve landbouw en grond voor graasdierhouderij. In bijlage 6 zijn deze beschreven. Recent hebben we in een Statenmededeling PS geïnformeerd over een stappenplan voor verdere [verduurzaming van pachtgronden](#).

2.6. Nieuwe activiteiten die leiden tot vermindering van gebruik en verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen naar de omgeving.

Er zijn al veel bestaande activiteiten binnen de provincie die een relatie hebben met gewasbescherming irt effecten op water, bodem en (bodem)biodiversiteit.

Deze bestaande activiteiten zijn – uitgesplitst naar de 5 hoofdlijnen - opgenomen in bijlage 6

Om deze hoofdlijnen van het Actieplan te realiseren, wordt daarbij ingezet op meerdere nieuwe activiteiten. In dit hoofdstuk zijn nieuwe activiteiten en maatregelen opgenomen die nog niet zijn gestart.

2.6.1. Hoofdlijn 1: Beter in beeld brengen wat het huidige gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is, en wat op gebiedsniveau de negatieve gevolgen zijn van het gebruik. Dit draagt bij aan het verbeteren van de aangrijpingspunten van onze beleidsmaatregelen.

1. Lobby-agenda richting Rijk

Wat gaan we doen?

De zorgen en uitdagingen rondom gewasbescherming spelen niet alleen in de provincie Noord-Brabant, maar in heel Nederland en ook in Europa. Het is daarom logisch om bepaalde onderdelen niet per provincie apart uit te werken, maar om dat op een hoger niveau aan te pakken. Daartoe zijn inmiddels in IPO-verband stappen gezet. Een voorbeeld hiervan is de elektronische registratie en monitoring van het gewasbeschermingsmiddelengebruik per bedrijf en dit op een centrale plaats bundelen. Gegevens blijven nu op het bedrijf, maar in de EU is in 2023 een Uitvoeringsverordening aangenomen die vereist dat alle professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen vanaf 1 januari 2026 hun gebruiksregister in elektronisch format bijhouden en centraal beschikbaar stellen. Hoe en wanneer dit in Nederland vorm gaat krijgen en wie er toegang krijgt tot deze informatie is nog niet duidelijk. Er zijn signalen dat het pas geruime tijd na 1-1-2026 geïmplementeerd zal worden. Als provincie is het van belang om toegang te krijgen (tot een deel van) deze info, omdat dit helpt bij het ontwikkelen van nieuw beleid en de effecten van bestaand beleid kan onderbouwen. Om dit belang te benadrukken is een lobby richting het Rijk nodig.

Ook op het gebied van andere zaken die eerder benoemd zijn, waar de provincie geen bevoegd gezag is, is het van belang een lobby richting het Rijk te starten. Dit betreft bijvoorbeeld het verbeteren van de Europese of landelijke beoordelingsprotocollen bij de toelating van middelen. Maar ook rondom het particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het gebruik van biociden door consumenten. Een bewustwordingscampagne is lastig op te zetten door één enkele provincie en zou landelijk opgepakt moeten worden.

Wie is trekker:

Provincie Noord-Brabant via het Interprovinciaal Overleg (IPO)

2. Ontwikkeling van een programma rondom registratie, monitoring en benchmarking

2.1 Wat gaan we doen?

a. We zullen in IPO-verband lobbyen voor een (verplichte) elektronische registratie en monitoring van het gewasbeschermingsmiddelengebruik per bedrijf en dit op een centrale plaats te laten bundelen. De gegevens blijven nu op het bedrijf. De behoefte is om deze informatie op gebiedsniveau en provinciaal te kunnen ontsluiten. In 2023 is door de Europese Commissie een Uitvoeringsverordening aangenomen die vereist dat alle professionele gebruikers van

gewasbeschermingsmiddelen vanaf 1 januari 2026 hun gebruiksregister in elektronisch format bijhouden en centraal beschikbaar stellen. Nederland blijft op dit moment nog achter bij de implementatie ervan.

b. Zodra monitoring van het werkelijke middelengebruik operationeel is, gaan we het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Brabant analyseren. Zodat er Brabantbreed inzicht komt in de toegepaste middelen met daarbij de hoeveelheid, spreiding en de potentiële risico's voor bijvoorbeeld natuurdoelen en humane gezondheid. Hierbij willen we ook specifiek aandacht besteden aan gewasbeschermingsmiddelen met PFAS.

c. In aanvulling op het Brabantbrede inzicht: het is ook waardevol voor ondernemers om de eigen gebruiksgegevens te kunnen benchmarken. Door gegevens van dezelfde gewassen en/of in dezelfde regio in studieclubs of praktijknetwerken met elkaar te delen, kunnen zij met elkaar inzichten opdoen waar zij de maatschappelijke risico's van hun gewasbeschermingsstrategie kunnen beperken.

Wie is trekker:

Provincie Noord-Brabant via het Interprovinciaal Overleg (IPO)

2.2 Delen van meetgegevens

Wat gaan we doen?

Voor de verschillende overheden worden op regelmatige basis metingen verricht aan oppervlakte- en grondwaterkwaliteit. Bijvoorbeeld door het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen Land- en Tuinbouw (op verzoek van Ministerie van I&W). De gegevens die uit deze meetnetwerken komen, worden momenteel nauwelijks direct gedeeld met de betrokken agrariërs in het gebied. Dit is een gemiste kans. Agrariërs weten nu niet welke stoffen en in welke hoeveelheden deze teruggevonden worden. We willen ook deze gegevens gebiedsgericht analyseren, en onderzoeken welke relatie er kan zijn met uitgevoerde teelten. En vervolgens met de sector uitzoeken welke handelingsperspectieven er zijn in de teelt om significant schadelijke (milieu)effecten te verminderen. Deze kennis past goed in de systematiek van Integrated Crop Management (ICM), waarbij vermindering van middelen een belangrijk doel is. We willen een aanpak ontwikkelen met de sectororganisaties om ICM op een hoger plan te brengen

Een ander onderdeel wat dit zou kunnen versterken is het stimuleren van waterschappen om meer in de haarvaten van het waternetwerk te gaan meten bij risicotelten, het opzetten van gebiedsprocessen en ook deze gegevens weer terug te koppelen aan de gebruikers.

Daarnaast onderzoeken we of deze meetgegevens in specifieke situaties gedeeld kunnen worden met omwonenden. Op grond van het verdrag van Aarhus zijn overheden immers verplicht milieu-informatie actief openbaar te maken.

Wie is trekker:

Provincie Noord-Brabant

3. Pilots leemten in kennis

3.a Analyse ongewenste gewasbeschermingsmiddelen

In het Beleidskader Milieu is bij vaststelling in 2022 opgenomen dat een aanpak ontwikkeld zal worden voor gewasbeschermingsmiddelen. Aangegeven is dat geanalyseerd wordt welke groepen gewasbeschermingsmiddelen voor welke toepassingen ongewenst zijn (bv.

toepassingen in omgevingen waar veel kinderen spelen of gewasbeschermingsmiddelen in weidevogelgebieden) en op basis daarvan een aanpak op te stellen, samen met partners, om ongewenste toepassingen terug te dringen. In de vigerende Uitvoeringsagenda Milieu 2023-2027 is dit, capacitaire en budgettaire beperkingen afwegend, niet meegenomen. Met voortschrijdend inzicht kan dit worden heroverwogen dan wel in volgende Uitvoeringsagenda Milieu 2028-2031 worden ingevuld.

3.b Nader onderzoek voorzorg en zorgplicht

Daarnaast is in het Beleidskader Milieu in algemene zin (dus niet specifiek voor gewasbeschermingsmiddelen) aangegeven dat we – als uitwerking van de kernwaarde “preventief en proactief” uit onze Omgevingsvisie - pilots zullen uitvoeren in situaties waarbij er zorgen zijn over de schadelijkheid van de activiteit of de stof en er nog leemten in kennis zijn over de daadwerkelijke schadelijkheid. Daarbij beseffen we dat een nulrisico zelden haalbaar is en maatregelen in verhouding moeten staan tot het potentieel risico en het gewenste beschermingsniveau. Daarbij benutten we de ervaringen die we opgedaan hebben met het toetsingskader voor endotoxinen, dat op basis van het voorzorgbeginsel is opgesteld en waarover jurisprudentie is. In de Uitvoeringsagenda Milieu 2024-2027 zijn hiervoor twee actiepunten opgenomen:

- **Toepassen voorzorgbeginsel (2025-2027):** Wij zijn voornemens pilots te starten waarin we het voorzorgsbeginsel zo breed mogelijk willen toepassen. In afwachting van een verwacht regeringsstandpunt zal dit niet eerder dan in 2025 kunnen starten. De toepasbaarheid van het voorzorgsbeginsel (onder de omgevingswet) op meer thema's dan enkel ZZS vraagt nog om een nadere verkenning. Vooruitlopend is er 2024 onderzoek gedaan naar jurisprudentie en de (on)mogelijkheden van het terugvallen op het voorzorgsbeginsel en de zorgplicht bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Op basis van jurisprudentie, de pilots en de inzichten van de Omgevingsdiensten, bepalen we het vervolg. Uiteraard is daarna pas duidelijk wat de omgevingsdiensten daar inhoudelijk (bijv. juridisch kader) en financieel voor nodig hebben.
- **Onderzoek bedrijven en zorgplicht (2024-2026):** We geven uitvoering aan de aanbeveling van de Raad voor de Leefomgeving (hierna: RLI) in het rapport ‘Greep op gevaarlijke stoffen’ (2020) om onderzoek te doen naar de opties hoe bedrijven (onder provinciale bevoegdheid) een betere invulling kunnen en moeten geven aan hun zorgplicht om meer grip te krijgen op het gebruik, de verwerking en de emissie van ZZS. RLI geeft aan dat het Nederlands beleid voor zeer zorgwekkende stoffen een belangrijk instrument kan zijn om het handelen uit voorzorg te stimuleren. De constatering van de RLI dat de bedrijven hier nog niet op aangesproken zijn, nemen wij ter harte door juist wel toepassing te geven aan het voorzorgsbeginsel. Daarbij bekijken we ook of het mogelijk en wenselijk is – of juist niet – om voorschriften op te nemen in de vergunningen. Ook zal worden onderzocht in welke gevallen het voorzorgsbeginsel bij de verlening of de actualisering van vergunningen of het opstellen van omgevingsplannen kan worden toegepast. Op basis van de resultaten van het onderzoek bezien we hoe we bedrijven gaan stimuleren om een goede invulling te geven aan de zorgplicht en gaan we handhaven in situaties waarin de zorgplicht onvoldoende invulling krijgt. Dit alles in nauwe samenwerking met VTH en de Omgevingsdiensten.

3.c Bronnenanalyse en gebiedsprocessen in risicogebieden samen met de waterschappen. We gaan in risicogebieden onderzoeken welke teelten tot de meeste negatieve gevolgen leiden. Met de gegevens van het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen onderzoeken we –in samenwerking met de waterschappen- de normoverschrijdingen in het oppervlaktewater. Deze gegevens gebruiken we om focus aan te brengen in de coachende aanpak.

3.d We gaan onderzoeken hoe we de registratie van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kunnen koppelen aan belonen in het kader van doelsturing. Minder milieubelastingpunten is meer doelsturing.

3.e Onderzoek naar (resten en combinaties van) gewasbeschermingsmiddelen toevoegen aan de NDA's van Natura 2000-gebieden.

Uit recente onderzoeken en juridische uitspraken is gebleken dat niet uitgesloten kan worden dat het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen leidt tot nadelige gevolgen voor de natuur.

We gaan onderzoeken –samen met andere partijen- of en hoe de invloed van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen onderdeel kan uitmaken van de komende NDA's.

4. Gewasbescherming en Vergunningen, toezicht en handhaving (VTH)

Wat gaan we doen?

We gaan onderzoeken of er noodzaak is en mogelijkheden zijn voor verbetering van de samenwerking met andere handhavende instanties.

Er worden naar verwachting in Brabant de komende tijd meer handhavingsverzoeken ingediend over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nabij N2000-gebieden naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State waarin zij oordeelde dat voor lelieteelt in dat geval waarschijnlijk een natuurvergunningplicht geldt. Aan de andere kant is niet uit te sluiten dat er op basis van de rechterlijke uitspraak een toename van vergunningaanvragen gaat ontstaan. Dit zal gevolgen hebben voor de werkzaamheden van de Omgevingsdiensten zowel bij beoordeling van vergunningaanvragen als bij toezicht en handhaving. Ook bij het mogelijk invoeren van regulerende maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden en overgangsgebieden zal de werklast voor Omgevingsdiensten toenemen. Voor toezicht en handhaving op het onderwerp gewasbescherming zijn op dit moment vooral de NWWA en waterschappen al actief. Vanwege deze verschillende ontwikkelingen willen we onderzoeken of er noodzaak is en mogelijkheden zijn om de samenwerking met andere handhavende instanties te verbeteren of werkwijzen aan te passen door bv gerichte keuzes te maken over sectorale of gebiedsgerichte controles.

Wie is trekker:

Provincie Noord-Brabant

2.6.2. Hoofdpijn 2: Sturen op duurzaam grondgebruik in overgangsgebieden rondom Natura2000-gebieden en in grondwaterbeschermingsgebieden door middel van regulerende en stimulerende maatregelen. In de uit- en afspoelingsgevoelige gebieden, waaronder de beekdalen, zetten we in op stimulerende maatregelen.

Regelgeving rondom grondwaterbeschermingsgebieden

Wat doen we

Drinkwater in Brabant wordt voornamelijk gewonnen uit grondwater. Grondwater is bacteriologisch betrouwbaar, de bodem beschermt het grondwater tegen verontreiniging en de bodem zorgt voor een natuurlijke zuivering. Om de plekken waar grondwater wordt gewonnen als bron voor drinkwater schoon te houden en te beschermen tegen verontreinigingen legt de provincie beschermingszones vast. Er zijn verschillende beschermingszones met eigen beschermingsregels om het grondwater voor drinkwaterproductie niet aan te tasten. Eén van de maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden is dat bepaalde chemische gewasbeschermingsmiddelen niet toegestaan zijn. Vanuit de KRW-Impuls worden extra maatregelen getroffen om de waterkwaliteit in grondwaterbeschermingsgebieden nog beter te borgen.

Trekker: Provincie Noord-Brabant

Voor overige stappen zie de tekst bij 2.2

2.6.3. Hoofdlijn 3: Proactief samenwerken met gemeenten aan het verminderen van gezondheidsrisico's nabij kwetsbare gebieden/functies zoals woonwijken, speeltuinen en zorgvoorzieningen.

Volksgezondheid i.s.m. gemeenten en GGD

a. Aanpak humane gezondheidsrisico's bij toepassing van gewasbeschermingsmiddelen met gemeenten

Zowel voor provincie als gemeenten is het van belang meer inzicht te krijgen in de emissie van gewasbeschermingsmiddelen in Brabant en maatregelen te formuleren om deze emissies te verminderen. Gelet op onze doelstelling op het gebied van gezondheid, de complexiteit en de omvang van het vraagstuk gaan wij de gemeenten hier actief bij ondersteunen. Hiervoor de volgende specifieke acties:

1. Organiseren provinciale samenwerkingsstructuur op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen, te beginnen met gemeenten die hieraan mee willen doen.
2. In beeld brengen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Brabant op basis van de registratie die vanaf 2026 verplicht wordt. Hierbij onder meer specifiek aandacht voor gewasbeschermingsmiddelen met PFAS.
3. Nagaan bij gemeenten welke behoeften zij hebben voor ondersteuning en op basis daarvan hiervoor nadere acties uitwerken.
4. Gezamenlijk met de Brabantse gemeenten nagaan welke instrumenten ingezet kunnen worden voor de beperking van gewasbeschermingsmiddelen en vervolgens deze uitwerken in bijvoorbeeld voorbeeld teksten voor omgevingsplannen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de handleiding van Natuur en Milieu en Urgenda (2024) en de brochure Nabuurschap van het Ministerie van LNV (2023)
5. Kennis delen over toepassing van het voorzorgbeginsel en hier evt. voorbeeldteksten voor ontwikkelen.
6. We monitoren na 2 jaar of onze eigen rol afdoende ingevuld is.

b. Kennisplatform Gewasbescherming instellen

Wat gaan we doen? Voor o.a. de overheden zijn er nog veel onduidelijkheden op het gebied van gewasbescherming. Het is daarom goed om een (landelijk) Kennisplatform Gewasbescherming op te zetten (naar voorbeeld van het Kennisplatform Veehouderij en Humane Gezondheid), waarin experts vanuit kennisinstellingen zoals bijvoorbeeld universiteiten, omgevingsdiensten, GGD's en RIVM objectieve duidelijkheid kunnen bieden bij vragen of zorgen vanuit de samenleving. Dit zou geen provinciaal platform moeten worden, maar vanwege de landelijke vraagstukken en verantwoordelijkheden, zou dit landelijk opgepakt moeten worden.

Trekker: Provincie Noord-Brabant agendaert dit actief in IPO verband en de geëigende landelijke gremia.

2.6.4. Hoofdpijn 4: Extra inzet op verduurzaming in gebieden met ruimte voor hoogproductieve, duurzame landbouw.

Ontwikkelstrategie voor doelsturing opzetten

Daarnaast is er nog de wens om van middelvoorschriften om te schakelen naar doelvoorschriften. Met de huidige inzet van middelen worden de voorgeschreven doelen op het gebied van bijvoorbeeld waterkwaliteit nog niet behaald. Door de inzet op doelvoorschriften is meer flexibiliteit en maatwerk mogelijk voor bedrijven om een bepaald doel te behalen, dit stimuleert maatwerk en innovaties, omdat bedrijven niet gebonden zijn aan voorgeschreven middelen. Zij krijgen meer verantwoordelijkheid om hun eigen methoden te kiezen en te implementeren, zolang ze de gestelde doelen bereiken. Dit kan leiden tot een meer dynamische en innovatieve sector, waarin bedrijven voortdurend zoeken naar verbeteringen en efficiëntere manieren om hun doelen te bereiken. Dit is alleen nog niet uitgewerkt in de praktijk en er zijn nog onduidelijkheden rondom de juridische borging, daarom is hiervoor een ontwikkelstrategie nodig. (je kunt ook belonen, dan heb je geen juridische borging nodig. Bijvoorbeeld pacht prijs laten afhangen van score milieubelastingpunten.

Wat gaan we doen?

Net zoals in de gehele landbouw, wordt ook voor gewasbeschermingsmiddelen ingezet op middelsturing om de doelen rondom bijvoorbeeld waterkwaliteit te behalen. Helaas worden ook daarmee de doelen niet behaald. Om telers meer perspectief en keuzes te bieden en om doelbereik via een andere route te behalen, zou het goed zijn om in te zetten op doelsturing. Dat wil zeggen een bepaald doel in een bepaald gebied voorschrijven, waaraan een teler zich moet houden. Hoe dat die teler dat invult, mag hij zelf bepalen, zolang het doel maar behaald wordt.

Er zijn al allerlei initiatieven en pilots die hiermee aan de slag zijn of willen. Bijvoorbeeld door actief in een gebied te registreren, monitoren en meten, of door te registreren en een bepaald doel voor gewasbescherming, milieubelastingpunten, vast te stellen, waaraan teler zich moeten houden. Deze concepten zouden landelijk ontwikkeld moeten worden, maar vaak beginnen ze in gebieden. Als provincie is het goed om deze ontwikkelingen te stimuleren om zo draagvlak te creëren voor een landelijk systeem voor doelsturing.

Opzetten van een breed programma rondom Integrated Crop Management

Wat gaan we doen:

We gaan onderzoeken of er bereidheid is bij sectororganisaties om -met name in de hoogproductieve, duurzame landbouwgebieden- een breed programma rondom Integrated Crop Management te ontwikkelen. De achtergrond hiervan is dat er veel meer kennis is ontwikkeld, dan er breed wordt toegepast. Hierin zou aanvullend onderzoek gedaan kunnen worden, maar ook demonstraties, veldproeven en studieclubs om zo de kennis over ICM bij alle agrariërs te verhogen en hen te stimuleren om aan de slag te gaan met meer weerbare teeltwijzen. Een dergelijk nieuw programma moet een meerwaarde hebben ten opzichte van de lopende programma's Schoon water en Bodem-Up.

Wie is trekker:

Provincie Noord-Brabant neemt het voortouw. Uitvoering moet door andere partijen plaatsvinden.

2.6.5. Hoofdlijn 5: Duurzamer agrarisch grondgebruik van provinciale pachtgronden

Vanaf 2026 zet de provincie een volgende stap. Alle ruilgronden (1.400 ha) worden in 2026 uitgegeven met een verbod op gebruik van kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen. De provincie geeft bij de uitgifte van deze pachtgronden in 2026 voorrang aan bedrijven met een duurzaamheidscertificaat voor het hele bedrijf.

Dat maakt dat de provincie met de beperkte hoeveelheid pachtgrond (1.400 ha ruilgrond) toch een veel grotere impact kan hebben. Zie ook de [Statenmededeling Stappenplan verdere verduurzaming pachtgronden](#)

Trekker: Provincie Noord-Brabant

Bijlagen

Bijlage 1. Begrippenlijst

Er zijn verschillende termen in omloop voor de producten die gebruikt worden om landbouwgewassen te beschermen tegen ziekten en plagen, zoals bestrijdingsmiddelen, pesticiden, landbouwgif en gewasbeschermingsmiddelen. In ons actieplan gebruiken wij de term gewasbeschermingsmiddelen omdat dit de term is die in overheidsdocumenten en wetgeving op Europees en nationaal niveau wordt gebruikt.

Op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen is er veel ontwikkeling en innovatie met name op het gebied van beperking van milieubelasting en dat brengt nieuwe terminologie met zich mee. Een aantal van deze begrippen wordt hieronder toegelicht.

Pesticiden : term die de gewasbeschermingsmiddelen en toevoegings- of hulpstoffen evenals de biociden omvat

Chemisch synthetische pesticiden:

Dit zijn middelen die gemaakt zijn van chemische stoffen en in de industrie gesynthetiseerd worden, in tegenstelling tot natuurlijke pesticiden die uit planten of dieren afkomstig zijn.

Er wordt aangenomen dat natuurlijke pesticiden veiliger, gezonder of milieuvriendelijker zijn dan synthetische producten. Natuurlijke pesticiden zijn nog steeds giftige stoffen. Sommige natuurlijk verkregen pesticiden zijn dodelijker of brengen een hoger risico met zich mee dan synthetische alternatieven. Dit geldt niet voor de zgn. Groene middelen die van natuurlijke oorsprong zijn en een laag risico hebben.

Gewasbeschermingsmiddelen : dit zijn de producten zoals gedefinieerd in Verordening (EG) nr. 1107/2009 die hoofdzakelijk worden gebruikt voor de bescherming van planten en voor onkruidbestrijding. Zij omvatten fungiciden, insecticiden, herbiciden en groeiregulatoren

Gewasbeschermingsmiddelen bevatten één of meerdere werkzame stoffen.

Gewasbeschermingsmiddelen worden ook formuleringen genoemd omdat deze werkzame stoffen 'geformuleerd' worden met andere stoffen, co-formulanten of formuleringshulpstoffen genoemd.

- **Werkzame stoffen** zijn de actieve bestanddelen van gewasbeschermingsmiddelen. Ze zijn met andere woorden essentieel voor de werking tegen schadelijke organismen.
- **Formuleringshulpstoffen** worden toegevoegd om het gewasbeschermingsmiddel veilig en efficiënt te kunnen toepassen. Ze zorgen ook voor stabiliteit en een goede werking. Voorbeelden zijn het oplosmiddel (bv. water), antischuimmiddelen, uitvloeiers en hechters.

Sommige ingrediënten hebben een specifieke en essentiële rol in de werking van het gewasbeschermingsmiddel. Voorbeelden zijn

- een *safener* (beschermstof) om het gewas te beschermen tegen eventuele schadelijke bijwerking en
- een synergist om de goede werking van de werkzame stof te verzekeren.

Biociden : dit zijn de producten zoals gedefinieerd in Verordening (EG) nr. 528/2012 die bestemd zijn om een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten ervan te voorkomen of het op andere wijze te bestrijden. Hieronder vindt men diverse producten terug zoals insectendodende middelen en knaagdierbestrijdingsmiddelen voor huishoudelijk of industrieel gebruik, houtbeschermingsproducten, ontsmettingsmiddelen

Onderverdeling gewasbeschermingsmiddelen

Basisstof

Een basisstof (basic substance) is een werkzame stof die:

- in de basis een verminderd risicoprofiel met zich meebrengt; en
- geen intrinsieke eigenschappen bezit om hormoonontregelende, neurotoxische of immunotoxische effecten te veroorzaken; en
- niet voornamelijk gebruikt wordt als gewasbeschermingsmiddel maar toch nuttig is als gewasbeschermingsmiddel, hetzij rechtstreeks, hetzij in een product dat bestaat uit de stof en een gewone verdunner; en
- niet op de markt wordt gebracht als een gewasbeschermingsmiddel.

Een werkzame stof die voldoet aan de EU eisen voor een voedingsmiddel wordt per definitie beschouwd als een basisstof. Basisstoffen mogen niet speciaal verkocht worden als gewasbeschermingsmiddel. Een teler mag dergelijke stoffen wel gebruiken voor gewasbeschermingstoepassingen. Daarbij kan gedacht worden aan producten zoals bier en melk die voor bepaalde doelen in de (biologische) landbouw gebruikt worden.

Laag-risico stoffen

Dit zijn werkzame stoffen waarvan uit de evaluatie blijkt dat zij een laag risico hebben. Voor de goedkeuring van deze stoffen geldt de normale beoordelingsprocedure. Of een stof een laag risicoprofiel heeft, blijkt uit het beoordelingsproces. Er is dus geen aparte aanvraag- dan wel beoordelingsprocedure voor laag-risico stoffen. Er is ook geen aparte aanvraagprocedure voor middelen op basis van deze werkzame stoffen, een 'normale' toelating voor deze middelen blijft vereist. De toelatingsperiode voor laag-risico stoffen is 15 jaar, terwijl regulier 10 jaar is. Daarbij streeft de overheid een makkelijker zonaal (verschillende Europese klimaatzones) toelatingsproces na.

Groene middelen

Definitie uit Green Deal “groene gewasbescherming”: Groene gewasbeschermingsmiddelen zijn laag-risico middelen van natuurlijke oorsprong zoals van planten, dieren, micro-organismen of bepaalde mineralen, of nagemaaakte middelen die identiek zijn aan de natuurlijke stof en een laag risico hebben voor mens, dier, milieu en niet-doelwit organismen.

Microbiële middelen

In Verordening (EG) 1107/2009 artikel 3 staat sub 15 de volgende definitie: „micro-organismen”: een microbiologische eenheid, met inbegrip van schimmels en virussen, cellulair of niet-cellulair, die in staat is genetisch materiaal te vermeerderen of over te brengen;”. Er zijn verschillende middelen uit deze groep die in de (biologische) landbouw voor gewasbescherming mogen worden ingezet. staat sub 15 de volgende definitie: „micro-organismen”: een microbiologische eenheid, met inbegrip van schimmels en virussen, cellulair of niet-cellulair, die in staat is genetisch materiaal te vermeerderen of over te brengen;”. Er zijn verschillende middelen uit deze groep die in de (biologische) landbouw voor gewasbescherming mogen worden ingezet.

Overige producten

Plantweerbaarheidsmiddelen

Plantweerbaarheidsmiddelen hebben geen officiële definitie. Ze zijn alleen acceptabel (legaal) als ze niet onder de definitie van gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen vallen. In de praktijk vallen dergelijke producten al snel onder de definitie van gewasbeschermingsmiddelen. Dat komt ook doordat die definitie uit gaat van het gebruik waarvoor het middel is bestemd. Die bestemming kan worden afgeleid uit alle documentatie. Soms is er heel zorgvuldig op het etiket geen gewasbeschermingsbestemming opgenomen, maar valt het toch onder een gewasbeschermingsmiddel, omdat uit de rest van de informatie rondom het product blijkt dat het in feite daarvoor bedoeld is.

Biostimulanten

Biostimulanten moeten het probleem van de onduidelijkheid tussen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen oplossen. Deze middelen worden ook wel GNO - gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong - en biorationals genoemd. In EU-kader wordt gewerkt aan een herziening van de Verordening (EG) meststoffen nr. 2003/2003. In het huidige EU-herzieningsvoorstel (let op: het is nog een voorstel!) is een definitie opgenomen:

"34. "biostimulant voor planten": een product dat de voedingsprocessen van een plant stimuleert onafhankelijk van het gehalte aan nutriënten van het product, met als enige doel een of meer van de volgende eigenschappen van de plant te verbeteren:

- a) de efficiëntie van het gebruik van nutriënten;
- b) de tolerantie voor abiotische stress;
- c) de kenmerken in verband met de kwaliteit van het gewas."

In deze situatie zal artikel 46 van de Verordening (EG) nr. 1107/2009 worden gewijzigd:

“...het beïnvloeden van de levensprocessen van planten, zoals het beïnvloeden van hun groei, voor zover het niet gaat om nutriënten of biostimulanten voor planten;”.

Bijlage 2

2.1. Soorten gewasbeschermingsmiddelen

De EU Verordening Gewasbescherming 1107/2009 hanteert de volgende definitie voor een gewasbeschermingsmiddel:

‘Middelen in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd die geheel of gedeeltelijk bestaan uit werkzame stoffen, beschermstoffen of synergisten, en die bestemd zijn voor een van de volgende toepassingen:

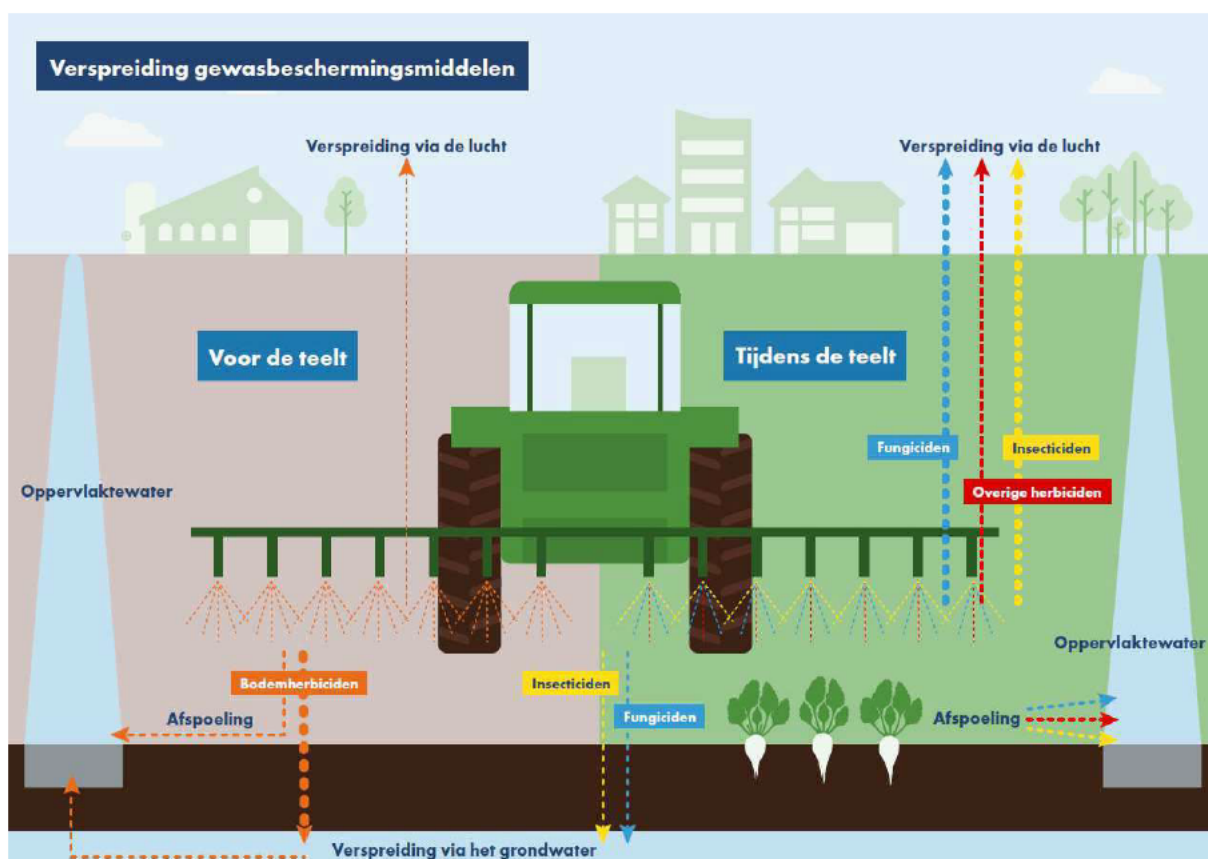
1. *De bescherming van planten of plantaardige producten tegen alle schadelijke organismen (...);*
2. *Het beïnvloeden van de levensprocessen van planten, zoals het beïnvloeden van hun groei, voor zover het niet gaat om nutriële stoffen;*
3. *De bewaring van plantaardige producten (...);*
4. *De vernietiging van ongewenste planten of delen van planten (...);*
5. *De beperking of voorkoming van de ongewenste groei van planten (...).”*
- 6.

De middelen zijn onder te verdelen in verschillende groepen naar gelang hun doel.

- Insecticiden: voor de bestrijding van schadelijke insecten
- Fungiciden: voor de bestrijding van schimmels en schimmelziekten
- Herbiciden: voor de bestrijding van onkruiden
- Acariciden voor de bestrijding van spin-achtigen (mijten en teken)
- Nematiciden: voor de bestrijding van schadelijke bodemaaltjes

De verspreidingsroutes en daarmee de impact van deze soorten middelen op de omgeving is verschillend. (Bodem) herbiciden worden meestal vlak boven de grond toegepast op het moment dat er nog geen of een klein cultuurgewas aanwezig is. Verspreiding in het milieu verloopt daardoor vooral via de aquatische route (o.a. na regen) richting oppervlakte- en grondwater. Een deel van deze middelen wordt met name in de drinkwaterwinning teruggevonden (met extra zuiveringskosten tot gevolg).

Fungiciden en insecticiden verspreiden zich vooral via de lucht (drift) en worden onder meer in oppervlaktewater, natuurgebieden en bebouwde omgeving teruggevonden. Deze groepen fungiciden en insecticiden worden daarom vooral in verband gebracht met effecten op de gezondheid. In onderstaande figuur zijn de verspreidingsroutes in beeld gebracht.

Figuur emissieroutes

Er zijn drie belangrijke emissieroutes van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater: door drift, door af- of uitspoeling van het perceel en door afspoeling van het erf. Daarnaast komt er in het oppervlaktewater ook nog aanvoer vanuit het buitenland terecht. De verhouding tussen de drie emissieroutes wordt ingeschat op 10% drift (verwaaiing tijdens toepassing), 35% perceelsaf- of uitspoeling (bijv. door neerslag na toepassing) en 55% erfafspoeling (door schoonmaken van machines of door neerslag bij stallen buiten op het erf).

Ook worden in waterkwaliteitsmetingen nog steeds middelen gevonden die al lang in de Nederlandse landbouw verboden zijn. Dit komt vooral omdat vroeger juist het gebruik van persistente middelen gebruikelijk was. Dit zijn middelen die langzaam afbreken, en daardoor lang effectief waren tegen ziekten en plagen. Deze categorie middelen kunnen soms decennia na een verbod nog worden teruggevonden in het milieu,

De huidige middelen die op de markt zijn en komen, moeten binnen een bepaalde tijd afgebroken zijn, anders worden zij binnen Europa niet toegelaten.

Gewasbeschermingsmiddelen kunnen zowel van chemische, als natuurlijke oorsprong zijn. De Middelen van natuurlijke oorsprong zijn ook toegelaten in de biologische landbouw. Vaak (maar niet altijd) hebben ze een lagere milieu-impact en zijn ze minder schadelijk voor de gezondheid van mens en dier. Anderzijds is de werking soms minder effectief dan de chemische varianten en zijn er meer kilo's van dit middel, of meerdere bespuitingen nodig.

Gewasbeschermingsmiddelen bestaan uit een combinatie van de werkzame stof en hulpstoffen. Gebruikscijfers uitgedrukt in kg gewasbeschermingsmiddelen gaat dus altijd over het gecombineerde gewicht.

Milieubelasting en kilogram actieve of werkzame stof zijn niet hetzelfde.

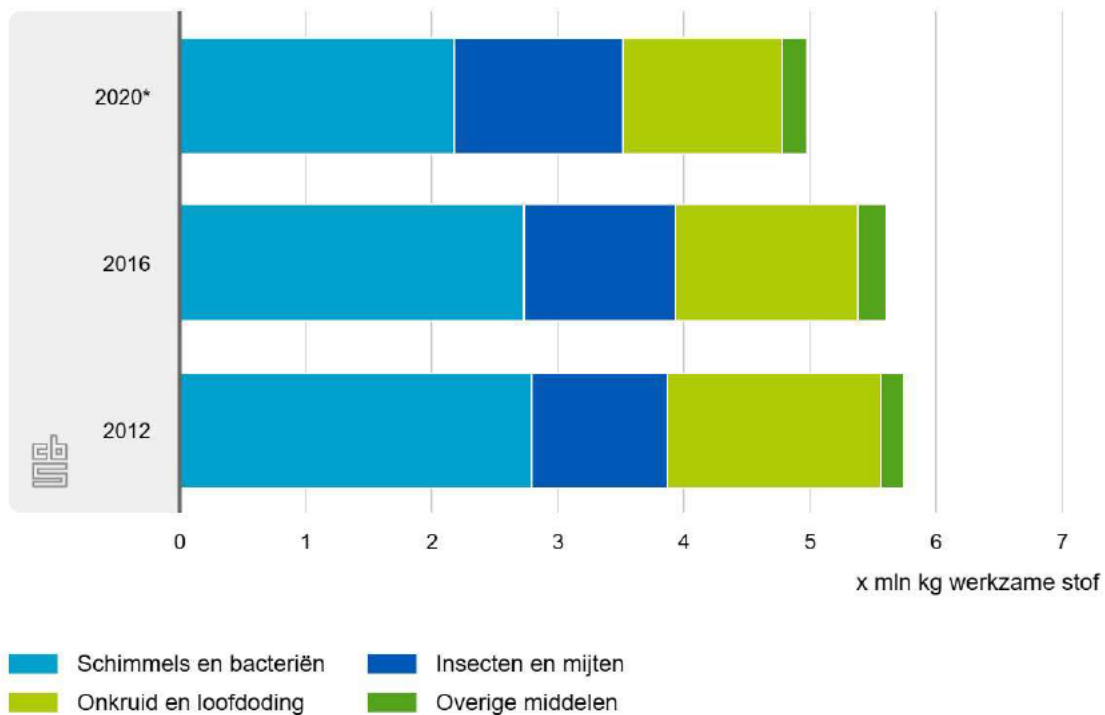
De **milieubelasting** is een maat voor de impact die middelen hebben op het milieu, en houdt rekening met verschillende factoren zoals toxiciteit voor waterorganismen, bodemleven en waterkwaliteit.

Gebruikscijfers over kilogram actieve stof geven dus een gedetailleerder inzicht maar zegt niets over de ecologische impact ervan op het milieu, die wel blijkt uit de milieubelasting.

2.2 Gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Het huidige gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bedraagt ongeveer 5 miljoen kg actieve stof (in 2020; <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/02/landbouw-gebruikt-minder-gewasbeschermingsmiddelen>) een daling van ruim 11 procent ten opzichte van 2016. Ook per hectare nam het gebruik af met zo'n 13,4 procent, maar het areaal waarop middelen werden gebruikt ging omhoog. Er zijn nog geen gegevens beschikbaar van 2024.

Gebruik gewasbeschermingsmiddelen landbouw

Figuur: Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw in Nederland in 2012, 2016 en 2020 in miljoen kg werkzame stof. Bron: CBS

De gegevens uit de grafiek komen van enquêtes die het CBS gehouden heeft onder een groot aantal agrariërs. Een exacte registratie is in Nederland niet beschikbaar. Telers leggen dit vaak wel vast in hun managementsystemen, maar hoeven deze niet te delen. Om een beter inzicht te krijgen in het daadwerkelijke middelengebruik per gebied/regio, zou dit wel essentieel zijn. Ook

om hier een gedegen beleid op in te zetten. Zo lang dit nog niet beschikbaar is, is de informatie van het CBS en de registratie van de afzet in Nederland, de beste manier om inzicht te krijgen in het gebruik.

2.3 Ambitie

EU en NL ambitie

In het kader van de Green Deal, die de vervuiling van lucht, water en bodem moet verminderen en voorkomen heeft de Europese Commissie als doel gesteld om het gebruik van chemische en gevaarlijke pesticiden tegen 2030 met 50% te verminderen. Deze doelstelling is opgenomen in de Farm to Fork strategie, de biodiversiteitsstrategie en het Zeropollution actieplan. Daarom kwam de Commissie in 2022 met een voorstel tot een Verordening inzake het duurzame gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die Richtlijn 2009/128/EG inzake het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moest vervangen en ecologische klimaatgeoriënteerde landbouw zou bevorderen. Door de richtlijn om te zetten in een verordening, zouden de regels rechtstreekse werking hebben en direct toepasselijk zijn in de lidstaten.

Eind 2023 wees het Europees Parlement dit voorstel van de Commissie af. De Commissie heeft daarop in maart 2024 het voorstel ingetrokken, Richtlijn 2009/128 blijft derhalve van kracht.

Reductiedoelen

Op basis van de Green Deal zijn er voor Nederland twee reductiedoelen opgesteld. Zo moet de verkochte hoeveelheid van chemische werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen naar 50 (dit is een relatief getal, ten opzichte van het gemiddelde van 2015-2017, wat als 100 bestempeld wordt). In 2022 was de trend al 55.

De tweede indicator is de trend van de verkochte hoeveelheid van werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen die in aanmerking komen om te worden vervangen (vaak de meer gevaarlijke stoffen). Ook hier is de periode van 2015-2017 de referentie (100). In 2022 was de trend 80, waar het streven 50 is.

2.4 Rol overheden bij toelating en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

2.4.1 Europa

De Europese Unie heeft regels vastgesteld voor de goedkeuring van werkzame stoffen en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. In de Europese Verordening voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen 1107/2009, [laatst gewijzigd in 2022](#) is vastgelegd waaraan en hoe werkzame stoffen en gewasbeschermingsmiddelen moeten worden getoetst. De EU moet eerst de werkzame stof van het middel goedkeuren en pas daarna mag een lidstaat een gewasbeschermingsmiddel met die werkzame stof toelaten. Een werkzame stof kan pas worden toegelaten als voldaan is aan in de Verordening nauw omschreven voorwaarden op het gebied van veiligheid voor mens, dier en milieu. Daarbij worden de effecten op natuurgebieden niet integraal meegenomen. De gezondheidsrisico's van het betreffende middel worden onderzocht op basis van wetenschappelijke studies naar blootstelling en gezondheidkundige grenswaarden. Daarbij is in de Verordening ook aandacht voor het zgn. voorzorgsbeginsel. De uitgebreide toelatingsprocedure van werkzame stoffen en nieuwe gewasbeschermingsmiddelen vraagt meestal een doorlooptijd van 8-10 jaar. Bij de beoordeling zijn twee Europese instituten, de ECHA en EFSA betrokken. Het European Chemical Agency (ECHA) speelt een belangrijke rol

bij de beoordeling of een stof al dan niet kankerverwekkend is, terwijl de European Food Safety Authority (EFSA) de coördinatie en besluitvorming heeft over de totale beoordeling van stoffen.

Naast een Europese verordening voor toelating van werkzame stoffen en middelen is er ook een Europese richtlijn voor duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, richtlijn duurzaam gebruik 2009/128/EG, [laatst gewijzigd 2019](#).

Een Europese verordening heeft een rechtstreekse werking voor de lidstaten, terwijl een richtlijn eerst omgezet moet worden in wetgeving/regels binnen de verschillende lidstaten. De meeste bepalingen uit deze richtlijn zijn inmiddels in Nederlandse wetgeving opgenomen.

2.4.2 Nationale overheid

Toelating gewasbeschermingsmiddelen

Het Rijk is bevoegd gezag op het gebied van toelating van gewasbeschermingsmiddelen en op het stellen van algemene regels voor gebruik van gewasbeschermingsmiddelen via het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)

In Nederland beoordeelt het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) volgens de internationale afspraken en de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden of gewasbeschermingsmiddelen en biociden – bij juist gebruik – veilig zijn voor mens, dier en milieu én of ze werkzaam zijn. Op grond van deze beoordeling besluit het college of het middel in Nederland verkocht of gebruikt mag worden. Daarbij stelt het college ook duidelijke voorschriften verplicht, die minimaal op het etiket moeten staan.

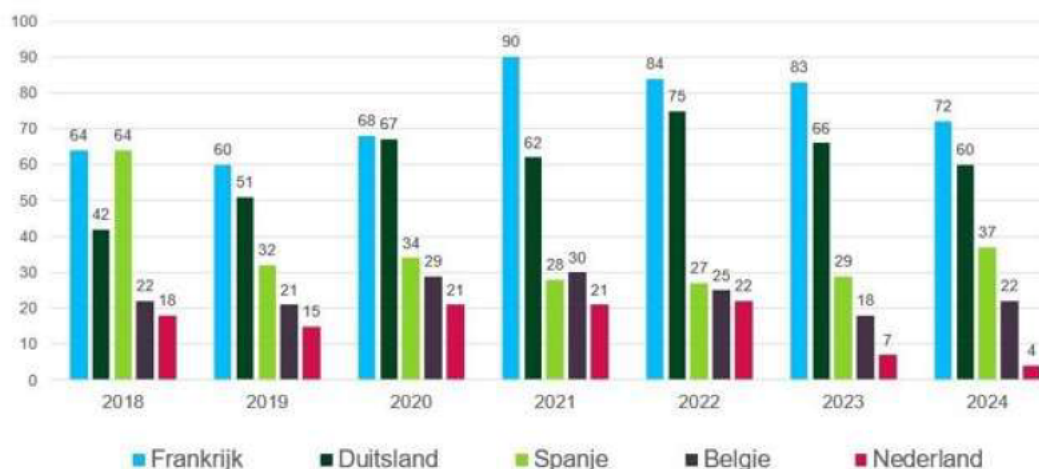
Vrijstellingen voor een gewasbeschermingsmiddel

Wanneer er sprake is van een noodsituatie kan een vrijstelling worden aangevraagd. De teelt wordt bedreigd, en het gevaar is op geen enkele andere redelijke manier te beheersen. De sector mag ook een vrijstelling aanvragen als het middel nodig is voor geïntegreerde gewasbescherming (ook wel: IPM, Integrated Pest Management). Dit systeem beperkt het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen, onder andere door eerst preventieve maatregelen te nemen. Chemische middelen worden alleen ingezet als het echt niet anders kan. Soms is een vrijstelling nodig om dit systeem overeind te houden of te bevorderen. Op basis van adviezen van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en het Ctgb beslist de minister van LNV over een vrijstellingsaanvraag. Vorig jaar is een vrijstelling verleend voor bestrijding van een insect in de kersenteelt. De NVWA heeft recent gemeld dat de naleving van de voorschriften bij deze vrijstelling zeer te wensen overliet.

Figuur : overzicht van verleende vrijstellingen in verschillende Europese lidstaten.

Vrijstellingen voor gewasbeschermingsknelpunten in Europa

Aantal vrijstellingen in Nederland en omliggende landen sinds 2018

Bron: [Search for Emergency Authorisations \(europa.eu\)](https://searchforemergencyauthorisations.europa.eu)

Eisen aan vakbekwaamheid, technische eisen apparatuur en verantwoord gebruik

In de Wet- en het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden staan diverse verplichtingen op het gebied van vakbekwaamheidseisen voor de toepasser en technische eisen voor de toepassingsapparatuur. Daarnaast is de bepaling opgenomen dat er volgens het principe van geïntegreerde gewasbescherming op basis van EU richtlijn duurzaam gebruik gewerkt moet worden en dat per bedrijf een gewasbeschermingsmonitor bijgehouden moet worden. Alle bepalingen hebben als doel het verantwoord en deskundig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te bevorderen en te waarborgen, waarbij de effecten van middelen op de omgeving geminimaliseerd worden.

In het Bal staan verdere regels om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu te verlagen. Het gaat dan om:

- teeltvrije zones langs oppervlaktewater aanhouden;
- spuitapparatuur gebruiken die drift (verwaaiing) met minimaal 75% omlaag brengt;
- zuiveringsinstallaties gebruiken om het afvalwater uit kassen te reinigen met minimaal 95% van de residuen van gewasbescherming

Milieubeleid

Het nationale milieubeleid is vastgelegd in het Nationaal Milieubeleidskader. Hierin is onder meer opgenomen dat elke burger recht heeft op een veilig, schoon en functioneel niveau en dat hiervoor de volgende mitigatiehiërarchie geldt:

- preventie- en voorzorgbeginsel
- mitigatie van milieuschade: achtereenvolgend brongericht, volumegericht en effectgericht Herstellen van milieuschade
- compenseren van milieuschade

Daarbij wordt bovendien uitgegaan van de beginselen stand-still (schone situaties schoonhouden en geen achteruitgang), toepassing van best beschikbare praktijken en de vervuiler betaalt. Zeker het beginsel van “geen achteruitgang” is relevant bij omschakeling naar minder milieuvriendelijkere teelten.

2.4.3 Provincie

De provincie beschikt over verschillende type instrumenten – van ‘zachte’ communicatieve en stimulerende instrumenten (zoals subsidies) tot ‘harde’ regulerende en realiserende instrumenten - om het gebruik en de emissies van gewasbeschermingsmiddelen te minimaliseren. In hoofdstuk 2.6 staat beschreven welke nieuwe activiteiten en instrumenten de provincie Noord-Brabant mogelijk in wil inzetten. In deze paragraaf staan kort de wettelijke mogelijkheden voor de inzet van regulerende instrumenten beschreven.

Regulering gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Zoals hiervoor beschreven is de toelating en gebruik van individuele gewasbeschermingsmiddelen geregeld via de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) en Verordening (EU) 1107-2009. De provincie kan alleen vanuit een specifiek belang of wettelijke taak nadere regels stellen aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zoals natuur, waterkwaliteit (KRW) of drinkwater. Het betreft hier alleen een mogelijk totaalverbod op toepassing van (alle) gewasbeschermingsmiddelen in een gebied (of aanwijzing van spuitvrije zones), tenzij er een concrete onderbouwing is dat er een (forse) overschrijding is van een bepaalde stof die vanuit provinciaal belang of wettelijke taak de doelen voor een gebied schaadt. In dat geval kunnen vanwege het provinciaal doel specifieke gewasbeschermingsmiddelen of niet-biologische middelen worden verboden in een specifiek gebied, bijvoorbeeld een grondwaterbeschermingsgebied of nabij N 2000-gebieden. Of – zodra het wettelijke stelstel hierin voorziet – reguleren via doelsturing op basis van een maximale milieubelasting.

De noodzaak van maatregelen in de specifieke gebieden moet daarbij stevig worden onderbouwd. Met name de invloed/het beïnvloedingsgebied en het effect van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op natuurdoelen is nog onbekend. Inmiddels is er relevante jurisprudentie op dit vlak aan het ontstaan. De provincie heeft in principe ook mogelijkheden om via haar Omgevingsverordening aan gemeenten instructieregels te stellen met betrekking tot teeltverboden. Het verbieden van bepaalde teelten is juridisch gezien echter ingewikkeld. Meestal heeft niet de teelt zelf effect op zijn omgeving (zoals hydrologie, milieu, natuur), maar het verrichten van specifieke activiteiten, zoals het gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen. Dit maakt het onderbouwen van teeltverboden vanuit dit oogmerk vrijwel onmogelijk, ook omdat er telers zijn die nu of in de toekomst zonder deze bepaalde gewasbeschermingsmiddelen zullen kunnen telen.

2.4.4 Gemeenten

Aanspreekpunt inwoners en telers

Wanneer er zorgen bestaan over of hinder wordt ervaren van agrarische activiteiten bij een specifiek bedrijf waarvoor de gemeente bevoegd gezag is, zoals bespuiting met gewasbeschermingsmiddelen, door omwonenden, dan is de gemeente het eerste aanspreekpunt. De gemeente kan een rol spelen door partijen (proactief) bijeen te roepen en het gesprek te faciliteren. Daarnaast kan de gemeente in het gesprek bemiddelen of tips geven aan inwoners over hoe zij het gesprek het beste kunnen aangaan. Inwoners, telers en gemeente kunnen ook wederzijdse afspraken vastleggen, bijvoorbeeld over wanneer er gespoten wordt, windkracht en – richting tijdens het spuiten etc. Dit kan bijvoorbeeld in een convenant.

Regulering gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Op grond van de Omgevingswet wordt de uitoefening van taken en bevoegdheden in eerste instantie aan de gemeenten overgelaten, tenzij daarover andere regels zijn gesteld. De provincie is aan zet als dit nodig is met het oog op een provinciaal belang en dat belang niet op doelmatige en doeltreffende wijze door het gemeentebestuur kan worden behartigd (artikel 2.3 van de Omgevingswet). Gelet op de doelen die de provincie heeft vastgelegd in de Omgevingsvisie en het beleidskader Gezondheid is er ook sprake van een provinciaal belang. Vooralsnog ligt het gelet op het subsidiariteitsbeginsel, zoals vastgelegd in de Omgevingswet, niet voor de hand de verantwoordelijkheid daarvoor primair bij de provincie te leggen. Behalve dat het voorbij gaat aan het subsidiariteitsbeginsel betekent dat ook dat de provincie gehouden zal zijn de hieruit voortvloeiende nadeelcompensatie te vergoeden. Om die reden is de lijn gekozen dat we deze verantwoordelijkheid bij de gemeenten laten, maar ze wel pro-actief ondersteunen om hun taak voortvarend op te pakken.

Uit vooral buitenlands epidemiologisch onderzoek zijn er aanwijzingen dat er een correlatie bestaat tussen gezondheid en het gebruik van bepaalde, gewasbeschermingsmiddelen. Uit deze studies kunnen echter geen conclusies getrokken worden over oorzaak en gevolg. Er is namelijk geen causaal verband tussen het optreden van ziekten en een specifiek chemisch middel vastgesteld. Deze directe relatie kan niet worden gelegd omdat er meerdere factoren zijn die de gezondheid kunnen beïnvloeden. In actuele discussies en rechtszaken wordt vaak verwezen naar het voorzorgsbeginsel uit de EU verordening en de tekortkomingen bij de toelatingsmethoden. Hierop zal in paragraaf X nader worden ingegaan.

Op grond van de regelgeving over de ruimtelijke ordening zijn er mogelijkheden om uit voorzorg voor de bescherming van de volksgezondheid spuitvrije zones in te stellen bij kwetsbare functies/groepen. Deze mogelijkheden hebben altijd betrekking op nieuwe situaties en zijn vooral gericht op het creëren en waarborgen van 'afstand' tot de bron en de ontvangers of op ruimtelijke afscherming. Op basis van eerdere jurisprudentie is op dit moment een spuitvrijzone van 50 meter tot gevoelige functies algemeen aanvaard.

Voor maatwerk in nieuwe situaties, dus bij overschakeling naar een nieuw gewas of uitbreiding, is het mogelijk om te werken met een aanlegvergunningstelsel in het omgevingsplan. Er wordt dan een vergunningplicht opgenomen voor de aanplant van nieuwe teelt, maar ook voor de uitbreiding van bestaande teelt. (bron: 'Nabuurchap' bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, ministerie van LNV).

Stichting Natuur en Milieu heeft samen met Urgenda recent een 'Gemeentelijke handreiking Regulering bestrijdingsmiddelen' opgesteld en aan de VNG aangeboden. Bij Brabantse gemeenten lijkt er behoefte te bestaan aan kennisdeling en samenwerking, onderling en met de provincie, om te komen tot juiste afwegingen en onderbouwing in geval van regulerende maatregelen.

2.4.5 Waterschappen

Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. Het regionale waterbeheer bestaat uit beheer van de hoeveelheid grond- en oppervlaktewater in het werkgebied, en de kwaliteit daarvan. (Restanten van) gewasbeschermingsmiddelen zijn een indicator voor de waterkwaliteit.

Rioolwaterzuivering

In Nederland worden de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) beheerd door de waterschappen (Waterwet art.3.4). Waterschappen zijn verplicht om het afvalwater dat via het rioolstelsel wordt aangevoerd, zodanig te zuiveren dat het effluent voldoet aan de algemene milieukwaliteitseisen, en de KRW-doelen niet in gevaar brengt. Effluent is het gezuiverde restwater dat op het oppervlaktewater wordt geloosd. De zuivering gebeurt in hoofdzaak bacterieel, waardoor vooral nutriënten worden verwijderd. Voor verwijdering van chemische stoffen zoals medicijnen en gewasbeschermingsmiddelen zijn aanvullende technieken nodig.

De herziene UWWTD (Urban Waste Water Treatment Directive; EU okt. 2024) vereist dat lidstaten een aanvullende, vierde zuiveringsstap (quaternaire zuivering) implementeren in rwzi's om microverontreinigingen, zoals medicijnresten, effectief te verwijderen. Deze stap zal ook (resten van) gewasbeschermingsmiddelen effectiever verwijderen. Deze stap is van belang voor Brabant, omdat een groot deel van de Brabantse beken wordt gevoed vanuit effluentwater.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW is de vereniging van en voor alle Nederlandse waterschappen. Om de waterkwaliteit in Nederland te verbeteren heeft de UvW een centrale en actieve rol in regulering en terugdringen van gebruik en emissies van o.a. gewasbeschermingsmiddelen. Mbt wetgeving pleit de UvW er voor dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen rekening houdt met de waterkwaliteitsnormen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW).

De UvW publiceert jaarlijks rapporten over de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater, zoals het "Landelijk Meetnet Gewasbescherming land- en tuinbouw".

Deze rapporten helpen bij het monitoren van de voortgang richting de KRW-doelen.

De UvW ondersteunt de website [OnkruidVergaat.nl](https://www.onkruidvergaat.nl), gericht op o.a. niet-chemische onkruidbestrijding door particulieren en professionals buiten de landbouw.

Brabantse waterschappen

Beleid voor het regionale waterbeheer is bij de Brabantse waterschappen opgenomen in de eigen Waterschapsverordening. Daarbij is er een specifiek waterbeheerprogramma of waterbeheerplan met doelen voor 2022-2027 (de huidige bestuursperiode).

2.5 Toezicht en handhaving

Rijksoverheid

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), de Nederlandse Arbeidsinspectie en de Inspectie voor de Leefomgeving en Transport (ILT) controleren en handhaven regels. Zij controleren of de wettelijke gebruiksvoorschriften worden opgevolgd, de voorraad van middelen, het bewijs van vakbekwaamheid, technische eisen en administratieve verplichtingen. De NVWA is de instantie die in de meeste gevallen op het agrarisch bedrijf komt. Vanwege beperkte capaciteit worden vooral steekproefsgewijze controles uitgevoerd. Jaarlijks wordt aan de Minister van LNV gerapporteerd over de bevindingen van deze inspecties.

Provincie/gemeenten

De provincie en gemeenten zijn gezamenlijk opdrachtgever voor de Omgevingsdiensten. Gemeenten moeten toezien op naleving van het Omgevingsplan als daarin regels staan over gewasbeschermingsmiddelen. De Omgevingsdiensten zien ook toe op het naleven van milieuvoorschriften voor verschillende bedrijfsactiviteiten. Voor het onderwerp gewasbeschermingsmiddelen betreft dit tot nu toe het veilig en juist opslaan van gewasbeschermingsmiddelen. Wanneer vanuit gemeenten of provincie verdergaande

regulerende maatregelen worden getroffen kan dit leiden tot uitbreiding van toezicht- en handhavingstaken bij de Omgevingsdiensten.

Waterschappen

Waterschappen zien toe op de kwaliteit van het oppervlaktewater via bemonstering en analyse. Daarnaast controleren zij, samen met de NVWA, op de aanwezigheid van teeltvrijezones langs watergangen en de naleving van de voorschriften die daarbij horen. Binnen deze zone mag geen cultuurgewas worden verbouwd. Binnen de teeltvrije zone mag niet worden gespoten en bemest, er is alleen plaatselijke & gerichte onkruidbestrijding toegestaan (met afscherpende spuitdop). In deze zone mag bv wel een bloemrijke rand worden in gezaaid.

3. Jurisprudentie en voorzorgsbeginsel

3.1 Jurisprudentie

De afgelopen jaren (vanaf 2020) zijn er diverse rechtszaken gevoerd over mogelijk nadelige effecten op natuur, milieu en gezondheid van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt. De lelieteelt gaat veelal gepaard met een grote inzet van gewasbeschermingsmiddelen. Een belangrijk deel hiervan is de zgn. minerale olie (paraffine), bedoeld om virusoverdracht tegen te gaan. Deze stof is voor dit doel ook in biologische teelten toegestaan.

De gevoerde rechtszaken zijn onder te verdelen in twee categorieën;

1. Effecten van gewasbescherming in lelieteelt nabij N2000-gebieden
2. Gezondheidseffecten van gewasbescherming in lelieteelt op omwonenden

Een uitgebreidere beschrijving van de uitspraken in de verschillende rechtszaken is in bijlage opgenomen.

Ad1. Effect op N2000-gebieden

De belangrijkste uitspraak op dit onderdeel is die van de Raad van State van 2 april jl.

Milieudefensie heeft in 2020 een rechtszaak gevoerd tegen de provincie Drenthe over de aanwezigheid van lelieteelt nabij het N2000-gebied het Holtingerveld. De rechtbank kwam op 18-06-2021 tot het oordeel dat lelieteelt in nabijheid van het Holtingerveld aan te merken is als project dat onder de werking van artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming (Wnb) (oud) valt. Er is geen sprake van voortzetting van bestaand gebruik. Er is o.a. drainage op percelen aangebracht. Beoordeeld moet worden of dit project significante gevolgen kan hebben voor het Holtingerveld. De provincie heeft in dit geval onvoldoende onderzoek verricht. Er is geen onderzoek gedaan naar cumulatieve effecten ten aanzien van grondwaterstand en evenmin objectieve gegevens verzameld over (gebruik van) gewasbeschermingsmiddelen op grond waarvan kan worden uitgesloten dat er significante effecten zijn. Daarom is een passende beoordeling vereist waarin de effecten op het Natura 2000-gebied worden onderzocht. Omdat een passende beoordeling vereist is, geldt een omgevingsvergunningplicht voor de natura 2000-activiteit. De provincie Drenthe is in beroep gegaan bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. De Afdeling heeft op 2 april jl. uitspraak gedaan en o.a. geoordeeld dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de teelt van lelies natuurvergunningplichtig kan zijn. Zij bevestigt daarmee de uitspraak van de rechtbank. De Afdeling maakt hiermee voor het eerst duidelijk dat telers die gewasbeschermingsmiddelen gebruiken, moeten kunnen aantonen dat het gebruik daarvan geen negatieve effecten heeft op Natura 2000-gebieden. Als dit niet met

zekerheid kan worden uitgesloten, dan moet de teler over een natuurvergunning beschikken. De Afdeling constateert dat artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb wordt overtreden, aangezien er gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt zonder dat vooraf is aangetoond dat deze geen negatieve effecten hebben op Natura 2000-gebieden, terwijl er wel aanwijzingen zijn voor zulke effecten.

Gevolg van deze uitspraak:

Wanneer een teler lelies (of andere gewassen) in de nabijheid van N2000-gebieden wil gaan telen zal de teler een passende beoordeling moeten opstellen waarin de effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden worden beoordeeld. De teler moet hierbij ook rekening houden met de eventuele cumulatieve effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op andere nabijgelegen percelen. Omdat onduidelijk is welke wetenschappelijke methodes hiervoor gebruikt kunnen worden (als deze al voorhanden zijn), zal dit de komende tijd nog tot de nodige discussies gaan leiden. Het is verder de vraag wanneer er volgens de Afdeling voldoende aanwijzingen zijn voor de noodzaak om een passende beoordeling op te stellen. De uitspraak biedt ook geen inzicht in een 'veilige afstand' tot een Natura 2000-gebied, waarbij deze effecten kunnen worden uitgesloten. Dat maakt dat de omvang van het onderzoeksgebied onduidelijk is. De uitspraak van de Afdeling ziet weliswaar op lelieteelt, maar het lijkt evident dat deze uitspraak ook van toepassing is op andere teelten waarbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt in de nabijheid van Natura 2000-gebieden. De impact van deze uitspraak op landbouwactiviteiten rond Natura 2000-gebieden is dus aanzienlijk. Inmiddels heeft de Tweede Kamer de Minister van LNVN op 15 mei in debat gevraagd naar de duiding van deze uitspraak. De Minister heeft aangegeven met de provincies in gesprek te gaan over de vraag wat nodig is om tot een haalbare werkwijze te komen voor het opstellen van een passende beoordeling en toetsing daarvan door provincies i.v.m. een vergunningplicht. De Minister heeft aangegeven bereid te zijn medewerking te verlenen bij het opstellen van een handreiking voor een beoordelingskader.

Overigens wordt verkend in het Programma Overgangsgebieden of en zo ja op welke wijze omgegaan moet of kan worden met de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op de doelen voor N2000-gebieden.

Ad 2. Gezondheidseffecten van gewasbeschermingsmiddelen in lelieteelt op omwonenden.

De afgelopen jaren zijn ook verschillende rechtszaken gevoerd door omwonenden van leliepercelen. De percelen lagen in de verschillende zaken tussen 0-250 meter van de woningen.

Hoewel de gerechtelijke uitspraken niet geheel gelijklopend zijn komt het volgende beeld wel naar voren:

Er is ruimte voor de Nederlandse rechter om op grond van het (Europese) voorzorgsbeginsel (EU Verordening 1107/2009) onder omstandigheden een verbod uit te spreken op het gebruik van toegelaten gewasbeschermingsmiddelen. Het voorzorgsbeginsel brengt anderzijds niet mee dat elk risico moet worden uitgesloten.

Het in de EU Verordening en de Nederlandse Wet gewasbescherming en biocoden (Wgb) neergelegde stelsel van toezicht op de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen lijkt vanwege een tekort aan onderzoek naar neurotoxiciteit en neurodegeneratieve gevolgen bij mensen onvolkomen te zijn en geen afdoende zekerheid te bieden op de afwezigheid van een verhoogd risico op neurodegeneratieve ziekten voor

omwonenden, zodat op grond van het voorzorgsbeginsel beperkende maatregelen zouden kunnen worden getroffen.

Of die maatregelen ook daadwerkelijk moeten worden getroffen, en zo ja: welke dat moeten zijn, hangt af van de omstandigheden van het concrete geval en de uitkomst van een belangenafweging.

Het is daarnaast uit de verschillende uitspraken niet duidelijk welke afstand tussen een perceel en gevoelige functies voldoende is om gezondheidsrisico's uit te sluiten.

Gevolg van de uitspraken:

Hoewel er voor één zaak nog een Hoger beroep loopt, lijkt het al wel duidelijk dat meer/ander onderzoek nodig is naar gezondheidseffecten (met name neurodegeneratieve effecten, maar ook cumulatieve effecten) bij de beoordeling van middelen en er dient duidelijkheid te komen over de te hanteren afstand tot kwetsbare functies.

Over de verbetering van onderzoeksprotocollen heeft het Ctgb al het volgende gezegd:

“Het Ctgb merkt daarbij op dat specifieke studieprotocollen om te kunnen bepalen of chemische stoffen neurodegeneratieve aandoeningen kunnen veroorzaken nog niet beschikbaar zijn. Dit geldt voor alle chemische stoffen, niet voor glyfosaat in het bijzonder. Het Ctgb vindt het belangrijk dat deze protocollen worden ontwikkeld en steunt de inzet van het ministerie van LNV en het RIVM op dit vlak.”

Dit betekent dat er inmiddels vanuit de Rijksoverheid bij de EU wordt gepleit voor de ontwikkeling van betere onderzoeksprotocollen.

Op 15 mei jl. is in het Kamerdebat over gewasbescherming door de staatssecretaris van VWS en de Minister van LNV wel gesteld dat er op dit moment geen afdoende wetenschappelijke onderbouwing is die aanleiding geeft tot het verbieden of herbeoordelen van eerder toegelaten middelen.

3.2 Voorzorgsbeginsel

De Minister van LNV heeft in een Kamerbrief van 19 november 2024 toelichting gegeven op verschillende juridische uitspraken en het voorzorgsbeginsel uit de EU verordening. Daaruit blijkt dat het Europees Hof geconcludeerd heeft dat een nationale beoordelingsautoriteit (in Nederland het Ctgb), ook gelet op het voorzorgsbeginsel, gebruik mag – en in bepaalde gevallen zelfs moet – maken van de op het moment van beoordeling beschikbare relevante en betrouwbare wetenschappelijke en technische kennis, als bij de eerdere beoordeling daarmee geen rekening is gehouden en daaruit een onaanvaardbaar risico voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu blijkt.

De Minister geeft in haar brief tevens aan dat er sprake is van zeer complexe zaken voor de rechter in kort geding vanwege de specifieke wetenschappelijke en technische aspecten die hierin een rol spelen. Verder kan al wel worden afgeleid dat de diverse, in de afzonderlijke procedures aangehaalde, wetenschappelijke en technische inzichten steeds naar juiste relevantie moeten worden gewogen. Een kortgedingprocedure is, vanwege de aangevoerde spoedeisendheid, naar zijn aard niet geschikt om de veelal uitgebreide relevante wetenschappelijke en technische feiten, omstandigheden en bewijsmiddelen volledig en naar juiste waarde te kunnen beoordelen. Een bodemprocedure is daarvoor meer geschikt,

Het voorzorgsbeginsel is in toenemende mate een grote rol gaan spelen binnen zowel het ruimtelijke als het milieuspoor. Het voorzorgsbeginsel wordt toegepast indien het vermoeden

bestaat van een potentieel risico, maar er nog wetenschappelijke onzekerheid bestaat over de werkelijke gevolgen van een ruimtelijke ontwikkeling voor het milieu of de volksgezondheid. Op grond van het voorzorgsbeginsel dienen maatregelen genomen te worden indien er redelijke gronden zijn om gevaar voor de volksgezondheid aan te nemen en daarnaast moet de gevreesde schade significant zijn.

Het voorzorgsbeginsel is gecodificeerd in de Omgevingswet, onder andere in artikel 3.3. Dat artikel bepaalt dat in een omgevingsvisie rekening wordt gehouden met het voorzorgsbeginsel. Zo wordt in de Brabantse omgevingsvisie een streven naar een verdere beperking van de impact van de primaire landbouw op de omgeving beschreven.

Het Rijk, de provincies en de gemeenten hebben een gezamenlijke taak om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te waarborgen. Op grond van het subsidiariteitsbeginsel, vastgelegd in artikel 2.3 van de Omgevingswet, geldt het uitgangspunt dat de fysieke leefomgeving zo veel mogelijk op gemeentelijk niveau wordt gereguleerd. Gezondheidsrisico's zullen, met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties waarin ook zorg en gezondheid een rol spelen, in veel gevallen voldoende kunnen worden geborgd in het omgevingsplan van gemeenten. Zodra er op goede gronden gevreesd wordt voor gezondheidsrisico's die verder kunnen reiken dan de directe woonomgeving, zal taakuitoefening door de provincie eerder voor de hand liggen.

4 Trends en ontwikkelingen rond gewasbeschermingsmiddelen

4.1 Algemeen

Klimaatverandering

Onder invloed van klimaatverandering verandert het klimaat in Nederland op verschillende manieren. Zo stijgen de temperaturen en wordt er vaker extremer weer verwacht, zoals hevige regenval, hittegolven en droogte. De verwachting is dat deze veranderingen in de toekomst alleen maar zullen toenemen en extremer worden. Dit kan gevolgen hebben voor de land- en tuinbouw. Zo worden er nieuwe ziekten en plagen verwacht die zich door de veranderde omstandigheden kunnen vestigen in Nederland, terwijl dat eerder niet kon. Ook kan het leiden tot langere groeiseizoenen, wat betekent dat gewassen langer blootgesteld zijn aan ziekten en plagen. De extreme weersomstandigheden, zoals hevige regenval en droogte kunnen de effectiviteit van gewasbeschermingsmiddelen beïnvloeden, waardoor hogere doseringen nodig zijn voor hetzelfde resultaat. Het veranderende klimaat kan zeker een negatieve invloed hebben op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en zelfs op de mogelijkheden om bepaalde gewassen nog te telen.

Klimaatverandering speelt niet alleen in Nederland. Ook in andere delen van de wereld verandert het klimaat. Dat zorgt ervoor dat het bereiken van een voldoende mate van voedselzekerheid waarschijnlijk moeilijker wordt. Recent is ook bekend geworden dat de productie van groenten in de EU de afgelopen 4 jaar met 7% is gedaald. In bepaalde delen van Europa, waar ook veel tuinbouw plaatsvindt, zoals in Spanje, is de beschikbaarheid van zoet water, droogte en hevige regenval een steeds groter probleem. Hierdoor is de verwachting dat het klimaat daar steeds minder geschikt wordt voor de teelt van bepaalde gewassen. Deze teelten zullen dan in de toekomst op andere plaatsen geteeld moeten worden.

4.2 Bij overheden

Rijksontwikkelingen

Toekomstvisie en Uitvoeringsprogramma gewasbescherming 2030

Met de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 wil het Rijk bereiken dat planten en teeltsystemen weerbaarder waardoor ziekten en plagen veel minder kansen krijgen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zoveel mogelijk worden voorkomen. Daar waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, is dit conform de principes van geïntegreerde gewasbescherming, nagenoeg zonder emissies naar het milieu en nagenoeg zonder residuen. Hiermee wordt tegelijkertijd een blijvend economisch perspectief voor de land- en tuinbouw gerealiseerd.

Het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 geeft uitvoering aan de visie door de doelen voor langere periode te verbinden met de uitdagingen van vandaag. Bij het Uitvoeringsprogramma is een brede groep stakeholders betrokken van overheden, NGO's en agrarische organisaties. De acties richten zich vooral op de agrarische ondernemers. Elk jaar wordt een Jaarplan opgesteld. Het Uitvoeringsprogramma helpt kansrijke nieuwe ideeën in de praktijk en investeert in het ontwikkelen van (fundamentele) kennis. Hiermee krijgen agrarische ondernemers handvatten om stapsgewijs weerbare planten en teeltsystemen toe te gaan passen. Recent is een evaluatie van de periode 2020-2023 alsmede het Jaarplan 2025 aan de Tweede Kamer aangeboden.

[Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030](#)

Provinciale ontwikkelingen

Binnen de provincie zijn er verschillende dossiers in behandeling waarover in dit Actieplan teksten zijn opgenomen. We noemen daarbij de dossiers Sturen op grondgebruik, de KRW-Impuls, de aanpak van de Overgangsgebieden en de Aanpak Landelijk Gebied. De uitkomsten van deze verschillende trajecten kunnen op termijn de scope van dit actieplan verder beïnvloeden.

Daarnaast is het niet uit te sluiten dat er de komende tijd in juridische trajecten bij verschillende provincies nog gerechtelijke uitspraken worden gedaan die op onderdelen van beleid van invloed zijn. Een goede afstemming van deze verschillende trajecten is daarom essentieel.

Dit voorjaar is in IPO-verband besloten om te onderzoeken of het thema gewasbescherming als provincie-overstijgend thema bestempeld moet worden. Een nadere analyse en uitwerking volgt. Het lijkt wenselijk om in ieder geval te zorgen voor uitwisseling en afstemming tussen alle provincies. Daarmee wordt het ook beter mogelijk om lobbyacties in gang te zetten en in gesprek te komen met het Rijk.

4.3 In de land- en tuinbouwsector

De provincie stimuleert biologische en natuurinclusieve landbouw. Ook omdat die respectievelijk geen of minder gebruikmaken van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast worden er in de land- en tuinbouw diverse stappen gezet om het middelengebruik verder te verlagen. Hieronder een aantal voorbeelden van ontwikkelingen en innovaties.

Groene/biologische gewasbeschermingsmiddelen

Fabrikanten van gewasbeschermingsmiddelen zoeken ook naar meer milieuvriendelijkere opties om ziekten en plagen te bestrijden. Dat doen ze door middel van groene gewasbeschermingsmiddelen. Dit zijn middelen van natuurlijke oorsprong of op natuurlijke wijze afgeleide stoffen. Over het algemeen is de milieu-impact van deze stoffen lager dan die van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Daarentegen is van een aantal groene middelen wel bekend dat zij minder effectief zijn, vaker gebruikt moeten worden en daardoor ook duurder zijn

dan de chemische middelen. Vanwege de relatief kleine markt, strenge toelating, de hoge kosten hiervan en de lange doorlooptijd, kiezen fabrikanten er steeds vaker voor om groene middelen niet in Nederland of Europa in te schrijven, wat een zorgelijke ontwikkeling is richting de toekomst. Groene middelen zijn dus nog geen volwaardige vervanger van chemische middelen en de vraag is of dat in de toekomst wel het geval gaat zijn, of dat deze middelen in de teelt als eerste, meest milieuvriendelijke optie, ingezet worden, en wanneer dat dit niet effectief blijkt, alsnog gekozen wordt voor chemische middelen.

Integrated Crop Management

Een van de punten in dit document is het werken via Integrated Crop Management (ICM), oftewel Geïntegreerde gewasbescherming. Het is een landbouwbenadering die gericht is op het minimaliseren van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het doel is om gezonde gewassen te telen met duurzame methoden en tegelijkertijd een rendabel bedrijf te runnen.

Wageningen UR verdeelt ICM in vijf belangrijke pijlers:

1. Gewasdiversiteit: Het telen van verschillende soorten gewassen in een specifieke volgorde en ruimtelijke indeling helpt om de impact van ziekten, plagen en onkruiden te verminderen.
2. Ras en teeltwijze: De keuze voor het juiste ras en de manier van telen hebben invloed op de gezondheid van het gewas en het verminderen van onkruiden.
3. Bodem, water en bemesting: Een goede verzorging van de bodem en het juiste gebruik van water en mest zorgen voor sterke gewassen.
4. Gerichtte bestrijding: Als er ziekten, plagen of onkruiden optreden, worden deze doelgericht bestreden, zoveel mogelijk alleen daar waar ze optreden en op het beste moment, met minimale inzet van gewasbeschermingsmiddelen.
5. Monitoring en evaluatie: door te meten wordt het effect van keuzes duidelijk en kan worden bijgestuurd.

Daarnaast benadrukt WUR dat ICM werkt met drie mechanismen:

1. Voorkomen dat een ziekte, plaag of onkruid zich kan vestigen in een gewas;
2. Zorgen dat een gewas zo wordt geteeld dat het zo weinig mogelijk hinder ondervindt van een ziekte, plaag of onkruid als ze toch optreden;
3. Beperken van de verspreiding of vermeerdering van een ziekte, plaag of onkruid om toekomstige problemen te minimaliseren

Milieu-indicator Gewasbescherming

De milieu-indicator gewasbescherming (MIG) is een tool die de impact van gewasbeschermingsmiddelen op het milieu en de biodiversiteit meet. Het doel van deze indicator is om telers te helpen duurzamer te telen door de milieubelasting van verschillende gewasbeschermingsstrategieën inzichtelijk en transparant te maken.

De MIG biedt een objectieve manier om de effecten van gewasbeschermingsmiddelen te beoordelen. Daarnaast is hij ontwikkeld in samenwerking met verschillende sectoren (vollegrond en glastuinbouw), marktpartijen en maatschappelijke organisaties, gefinancierd door het ministerie van LNV. Het idee achter de MIG is dat deze ook internationaal toepasbaar is. De MIG zou ook onderdeel kunnen worden van de Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw, waarin niet alleen naar gewasbescherming gekeken wordt, maar waarin de bredere verduurzaming van de sector per bedrijf in kaart gebracht wordt. Voor de provincie kan de MIG een interessante tool zijn om inzicht te krijgen in de milieu-impact op bedrijfsniveau, maar kunnen er ook eisen

gesteld worden in bijvoorbeeld kwetsbare gebieden, om daar een bepaald niveau van milieu-impact toe te staan die lager is dan in andere delen van de provincie. Telers kunnen dan zelf invullen hoe ze deze 'gebruiksruimte' invullen, mits ze onder de norm blijven.

Hoewel er al een aantal jaar gewerkt wordt aan de MIG, laat de introductie nog op zich wachten. Op zijn vroegst is er in 2026 een eerste versie klaar.

Robotisering en precisielandbouw

Twee belangrijke ontwikkelingen in de landbouw zijn robotisering en precisielandbouw. Op het gebied van gewasbescherming kunnen die aanzienlijke voordelen bieden.

Robotisering gaat vooral over autonome voertuigen en robots. Deze technologieën worden steeds vaker ingezet voor taken als het monitoren van gewassen, het detecteren van ziekten en plagen en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen. Robots uitgerust met sensoren en AI kunnen ziekten en plagen al in een zeer vroeg stadium opmerken en met grote precisie werken (zowel mechanisch als chemisch), wat leidt tot een efficiënter gebruik van middelen en minder verspilling.

Bij precisielandbouw gaat het vooral om het gebruik van sensoren om gedetailleerde gegevens te verzamelen over de toestand van gewassen en boden. Deze gegevens worden gebruikt om nauwkeurige beslissingen te nemen over gewasbescherming, zoals waar en wanneer middelen toegepast moeten worden. Gewasbeschermingsmiddelen kunnen hierdoor variabel toegepast worden, wat betekent dat alleen de delen van het veld die het nodig hebben (zoals waar onkruid staat), behandeld worden. Doordat dit zowel op een mechanische als een chemische manier kan, vermindert dit het gebruik van chemische middelen en minimaliseert de milieueffecten.

Geconditioneerde teelten

Mede als gevolg van klimaatverandering, maar ook door het wegvallen van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen, wordt een verschuiving van de teelten van buiten naar binnen verwacht. Meer gewassen worden onder geconditioneerde omstandigheden geteeld, met name uit de grond of in de kas, omdat deze beschermde teelten de effecten van klimaatverandering verminderen en zo zorgen voor een lager gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dit is een trend die de afgelopen jaren speelt in de aardbeienteelt. Deze werden eerst in de vollegrond geteeld, daarna in stellingen op hoogte met daaroverheen een regenkap, maar de laatste jaren worden steeds meer aardbeien in kassen geteeld. Ook in de boom- en sierteelt worden steeds meer planten in potten geteeld voor een jaarronde levering. Dat gebeurt veelal op zogenoemde containervelden.

De trend die we zien in aardbeien, komt langzaam ook op gang in andere vollegrondsteelten, zoals de teelt van sla. Door klimaatverandering, Kaderrichtlijn Water, Nitraatrichtlijn en het wegvallen van essentiële gewasbeschermingsmiddelen, zien telers zich genoodzaakt om onder beschermde omstandigheden sla te gaan telen. Dit betekent overigens wel dat er een kleiner areaal nodig is voor de teelt, door de intensievere teelt en meerdere teelten per jaar, wordt er in het geval van sla evenveel productie gehaald van 1 ha in de kas als buiten in de vollegrond op 10 ha. Dit wordt gerealiseerd met minder water- en nutriëntenverbruik per kg sla dan in de vollegrond en met een zeer sterke reductie van gewasbeschermingsmiddelen (tot wel 97%). Als deze vorm van intensivering op de juiste manier ingezet wordt, kan dit een verlaging van het noodzakelijke areaal betekenen en kan het overgebleven areaal voor andere doeleinden ingezet worden. Overigens is het niet zo dat dit geschikt is voor alle gewassen. Uiteindelijk zullen met name de hoogrenderende gewassen hiervoor in aanmerking komen. Voor laag-renderende gewassen kan het financieel niet uit om deze onder glas te telen, zoals ijsbergsla, prei, sperzieboon, bospeen, kool etc.

BIJLAGE 5: Arealen van de belangrijkste gewassen in Noord-Brabant in 2024 in ha

Gewas	2024	% van totaal
Cultuurgrond, totaal	234156	100,0
Akkerbouw, totaal	72367	30,9
Aardappelen, totaal	20903	8,9
Consumptieaardappelen, totaal	18820	8,0
Pootaardappelen, totaal	1824	0,8
Akkerbouwgroenten, totaal	13528	5,8
Erwten (groen te oogsten)	1080	0,5
Knolselderij	418	0,2
Spinazie	657	0,3
Stamsperziebonen	2102	0,9
Uien, totaal	6245	2,7
Poot- en plantuien	2005	0,9
Zaaiuien	4164	1,8
Waspeen	1238	0,5
Granen, totaal	16275	7,0
Gerst, totaal	2252	1,0
Mais, corncob mix	2324	1,0
Mais, korrel	2956	1,3
Tarwe, totaal	8173	3,5
Graszaden	1330	0,6
Handelsgewassen, totaal	1975	0,8
Suikerbieten	11171	4,8
Tuinbouw open grond, totaal	17565	7,5
Bloembollen en -knollen, totaal	1056	0,5
Lelies	715	0,3
Bloemkwekerijgewassen, totaal	310	0,1
Boomkwekerij en vaste planten, totaal	7893	3,4
Fruit open grond, totaal	1605	0,7
Tuinbouwgroenten, totaal	6702	2,9
Aardbeien, totaal	1345	0,6
Asperges, totaal	1102	0,5
Prei	902	0,4
Sla	768	0,3
Tuinbouw onder glas, totaal	1506	0,6

Bloemkwekerijgewassen, totaal	163	0,1
Boomkwekerij en vaste planten, totaal	153	0,1
Fruit onder glas, totaal	59	0,0
Glasgroenten, totaal	1132	0,5
Aubergines	44	0,0
Aardbeien, totaal	329	0,1
Komkommers	175	0,1
Paprika's, totaal	180	0,1
Tomaten, totaal	270	0,1

**Grasland en
groenvoedergewassen,
totaal**

totaal	142718	61,0
Grasland, totaal	96629	41,3
Snijmaïs	44025	18,8

Bron: CBS

Gewassen met een hoog gebruik aan gewasbeschermingsmiddelen (landelijke gegevens)

In 2020 is van het totale gebruik aan gewasbeschermingsmiddelen 90 procent toegepast in elf gewassen. Het gaat dan om het totaalareaal landelijk van een betreffend gewas x het gebruik in kg werkzame stof per ha. Consumptieaardappelen, pootaardappelen en zetmeelaardappelen zijn samen goed voor 44 procent van het totale gebruik. Daarnaast nemen de volgende teelten een hoog percentage in van het totale gebruik van gewasbeschermingsmiddelen: lelies(bol) (12 procent), tulpen open grond (8 procent), suikerbieten en zaaiuien (7 procent), peren (4 procent), en appels, snijmaïs en wintertarwe (elk 3 procent). Bron: CBS

<https://www.clo.nl/indicatoren/nl000608-gebruik-van-gewasbeschermingsmiddelen-in-de-landbouw-per-gewas-2012-2016-2020>

Bijlage 6 Huidige activiteiten die (mede) zorgen voor vermindering van gebruik en verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen naar de omgeving

Het onderwerp gewasbeschermingsmiddelen is niet nieuw voor de provincie. Er lopen op dit moment (medio 2025) uiteenlopende trajecten met als doel de afhankelijkheid en de schadelijke impact van gwbm op water, bodem en (bodem)biodiversiteit te verminderen. De focus van deze activiteiten ligt met name op de prioritaire gebieden waarvoor de provincie zelf aan de lat staat. Zoals de overgangsgebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, af- en uitspoelingsgevoelige gebieden, de KRW-impuls (Kaderrichtlijn Water) en de Natura 2000-beheerplannen.

De lopende activiteiten die de provincie wil voortzetten, zijn opgenomen in deze bijlage

6.1. Hoofdlijn 1: Beter in beeld brengen wat het huidig gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is en wat de negatieve gevolgen zijn van het gebruik.

1. Ontwikkeling Biodiversiteitsmonitoren voor agrarisch ondernemers

Doel: prestaties van bedrijven op de thema's duurzaamheid en biodiversiteit monitoren en op uniforme wijze inzichtelijk maken.

Ambitie: (financiële) beloning voor agrarische bijdrage aan maatschappelijke doelthema's

Uitvoering: ontwikkeling biodiversiteitsmonitoren voor verschillende sectoren op basis van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's).

Randvoorwaarde: agrariërs bepalen zelf welke maatregelen zij nemen om de scores op de indicatoren te verbeteren.

- **Gewasbeschermingsmiddelen:** één van de KPI's in de biodiversiteitsmonitoren beoordeelt de milieu-impact van gewasbeschermingsmiddelen. Hoe lager de milieu-impact, hoe hoger de score.

Voortgang: er zijn drie biodiversiteitsmonitoren ontwikkeld:

- Brabantse Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij (ca 500 deelnemers)
- Brabantse Biodiversiteitsmonitor Graasdierhouderij
- Biodiversiteitsmonitoren Akkerbouw Zuidwestelijke Delta en Zandgrond

Trekkers: Provincie Noord-Brabant samen met andere partijen

2. Bedrijfsadministratiesystemen met registratie van gewasbeschermingsmiddelen

Doel: inzicht krijgen in gebruik gewasbeschermingsmiddelen in Noord-Brabant

Ambitie: monitoring van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Noord-Brabant op gebiedsniveau

Uitvoering: nader te ontwikkelen met partners vanuit overheid en bedrijfsleven

Achtergrond: Ondernemers zijn verplicht een gewasmiddelenadministratie bij te houden. Dat kan in een los overzicht, maar veel bedrijven zijn of gaan over naar een real-time overall bedrijfsadministratiesysteem, waarin alle bedrijfsdata samenkomen. Met als doel een beter zicht op de interacties en daarmee een betere sturing van de bedrijfsprocessen. Dit proces wordt vaak parallel aan lopende ontwikkelingen en innovaties opgepakt. Denk aan acties vanuit de provincies voor:

- a) het stimuleren van bedrijfssystemen die eisen stellen aan gewasbescherming
- b) het stimuleren van moderne technieken als precisielandbouw en monitoringsystemen
- c) Boerderij van de Toekomst Zuidoostelijk Zandgebied

6.2. Hoofdlijn 2:

Sturen op duurzaam grondgebruik in overgangsgebieden rondom Natura2000-gebieden en in grondwaterbeschermingsgebieden door middel van-regulerende en stimulerende maatregelen. In de uit- en afspoelingsgevoelige gebieden, waaronder, de beekdalen, zetten we in op stimulerende maatregelen.

Zoals beschreven in hoofdstuk 2.2, neemt de provincie in de overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden en in grondwaterbeschermingsgebieden regulerende maatregelen. Ter ondersteuning van de transitie worden in de tussenliggende periode tevens stimulerende (vrijwillige) maatregelen ingezet. De nadere uitwerking van zowel de regulerende als de stimulerende aanpak gebeurt in samenwerking met betrokken partijen.

Hieronder volgt een overzicht van kansrijke stimulerende maatregelen voor het terugdringen van het gebruik en de emissie van gewasbeschermingsmiddelen.

1. *Actieplan Biologische landbouw 2024-2027 (uitgewerkt in 6.4.3)*
2. *Stimulering Natuurinclusieve Landbouw*

Doel: de omschakeling naar [natuurinclusieve landbouw](#) bevorderen. Bij natuurinclusieve landbouw produceren agrariërs voedsel en gewassen in harmonie met milieu, natuur en landschap. Zij doen dit door natuurlijke processen in de bedrijfsvoering te integreren, te zorgen voor een gezond bodem- en watersysteem, een aantrekkelijk landschap en meer biodiversiteit, passend binnen een economisch rendabele bedrijfsvoering.

Ambitie: verdienvermogen halen uit de regionaal belangrijke maatschappelijke opbrengsten die deze bedrijfsvorm oplevert door versterking van o.a.: de lokale biodiversiteit, een aantrekkelijk landschap en kwaliteitsverbetering van water en bodem.

Uitvoering: Samen met partners biedt de provincie hulp bij omschakeling. O.a. door een ondernemerscoach aan te bieden die de agrariër helpt een omschakelplan op te stellen, een 1^e stap in het omschakelplan. Ook is er een grondregeling die ondernemers in staat stelt extra gronden d.m.v. een erfpachtcontract in gebruik te nemen.

Voorwaarden: aan deze erfpacht zijn kwalitatieve eisen verbonden. Het gebruik moet leiden tot verbetering van het bodem- en watersysteem, verbetering van de biodiversiteit en een aantrekkelijker landschap.

Gewasbeschermingsmiddelen: Bij natuurinclusieve landbouw worden zo min mogelijk gewasbeschermingsmiddelen gebruikt, maar is de inzet er van niet verboden zoals bij gecertificeerde biologische landbouw.

Trekkers: Provincie Noord-Brabant samen met: Rijksoverheid

3. *Stimulering agroforestry*

Doel: het realiseren van klimaatbestendige & economisch duurzame landbouwsystemen, die door hun interne diversiteit economische risico's spreiden en tegelijkertijd beter bestand zijn tegen onder meer de effecten van klimaatverandering. D.m.v. landbouwsystemen waarin op hetzelfde stuk land bewust houtige bomen en struiken gecombineerd worden met veeteelt of land- en tuinbouwgewassen,.

Ambitie: het realiseren van inkomen uit de land- en tuinbouwactiviteiten, plus vanuit het leveren van ecosysteemdiensten zoals het behalen van landschappelijke en ecologische waarden en/of carbon credits.

Uitvoering: De provincie heeft de oprichting van het [Agroforestry netwerk Brabant](#) en het [Agroforestry Netwerk Nederland](#) financieel en m.b.v. eigen inzet gestimuleerd. Deze netwerken bieden informatie en ondersteuning aan agrariërs die willen starten met agroforestry, of daarmee al ervaring hebben. M.b.v. Werkgroepen en individuele ondersteuning.

In 2021 startte Brabants Bodem het project '[Agroforestry in Van Gogh Nationaal Park](#)'.

Gewasbeschermingsmiddelen: binnen agroforestrysystemen worden minder gewasbeschermingsmiddelen gebruikt dan in de monocultuurteelten.

4. *Schoon Water voor Brabant*

Doel: minder en slimmer gebruik maken van gewasbeschermingsmiddelen om het (grond)water schoon te houden. Door *het gebruik* van chemische gewasbeschermingsmiddelen verminderen, en *de uitspoeling* van chemische middelen naar grond- en oppervlaktewater te verminderen.

Gewasbeschermingsmiddelen: focus van het project en de deelnemers is:

- *het gebruik* van chemische gewasbeschermingsmiddelen verminderen, en
- *de uitspoeling* van chemische middelen naar grond- en oppervlaktewater te verminderen.

Uitvoering: vrijwillige stimuleringsmaatregel voor agrariërs. Deze krijgen begeleiding van een onafhankelijk adviseur, en advies over welke maatregelen zij kunnen nemen. Daarnaast brede kennisdeling d.m.v. kennisbijeenkomsten en demonstraties voor alle agrarische doelgroepen.

Toelichting: In 2001 is het project [Schoon Water voor Brabant](#) gestart in de grondwaterbeschermingsgebieden. In 2012 is besloten om deze succesvolle aanpak in heel Brabant uit te rollen. Op dit moment doen ongeveer 600 ondernemers mee aan het project, waaronder 110 grote bedrijven met intensieve teelten. De ongeveer 500 kleinere deelnemers krijgen via nieuwsbrieven en demonstratiebijeenkomsten informatie over maatregelen die zij kunnen nemen. Op verzoek kunnen ook zij gebruikmaken van een bedrijfsadviesgesprek.

Trekkers: Provincie Noord-Brabant, samen met Brabant Water, de Brabantse Waterschappen en ZLTO (Stuurgroep en ambtelijke werkgroep).

5. *GLB-subsidie productieve investeringen*

Doel: EU-subsidie verstrekken aan agrarische ondernemers voor het kunnen doen van productieve investeringen die bijdragen aan verduurzaming van de bedrijfsvoering.

Uitvoering: vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van Europa is geld beschikbaar voor het kunnen doen van productieve investeringen. Deze gelden vanuit het GLB worden via de Provincie toegekend aan individuele initiatiefnemers.

Gewasbeschermingsmiddelen: Deze [GLB-subsidies](#) hebben ook betrekking op gewasbescherming. In de afgelopen ontvingen de volgende ontwikkelingen investeringssubsidie:

- Strokenteelt en vaste rijpaden
- Agroforestry: o.a investering op plantmateriaal en (aanpassing) machines
- Autonome en semi-autonome niet-chemische bestrijding
- Machines en apparatuur waarmee op basis van (automatische) waarnemingen onkruiden in het veld selectief worden bestreden. Bijv. schoffeltuig, vinger- of torsiewieders en wiedegeen
- Precisiegewasbescherming voor onkruid, ziekten en plagen: machines en apparatuur waarmee op basis van automatische waarnemingen plagen in het veld selectief worden bestreden. Denk aan investering in camerabesturing, voor niet- chemische bestrijding d.m.v. bijv. laser, perslucht, wieden, en voor precisiegebruik gewasbeschermingsmiddelen bijv. spot-spray.
- Insectengaas voor glastuinbouw en open teelten

- Waterbeheervoorzieningen, zoals spoelplaatsen spuitmachines. Doel: minimalisering grond- en oppervlaktewaterverontreiniging door erfafspoeling of afvalwater. Doelgroep: veehouderij, akkerbouw, bloembollen-, boom-, fruit-, vollegronds- of bedekte teelt.

Trekker: Provincie Noord-Brabant

6. *Praktijkproject BodemUP*

Doel: op grote schaal bodemmaatregelen realiseren op agrarische bedrijven in Noord-Brabant door een zo groot mogelijke deelname van Brabantse boeren en tuinders te realiseren

Ambitie: percelen met een vitale en robuuste bodem zijn weerbaarder tegen natuurlijke invloeden als droogte en wateroverlast. Houdt nutriënten beter vast en heeft minder gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest nodig om een goede gewasopbrengst te realiseren.

Uitvoering: Brabantse boeren kunnen zich aanmelden voor het [praktijkproject BodemUP](#) en voor drie jaar gebruik maken van een bodemcoach. Samen gaan ze aan de slag met het nemen van bodemmanagementmaatregelen. Meer informatie: [Bodemupbrabant](#).

Trekkers: BodemUP is een samenwerking van provincie, Brabant Water en de Brabantse Waterschappen.

6.3. Hoofdlijn 3: Proactief samenwerken met gemeenten aan het verminderen van gezondheidsrisico's nabij kwetsbare gebieden/functies zoals woonwijken en speeltuinen.

Op dit moment zijn er nog geen provinciale activiteiten voor het beperken van potentiële gezondheidseffecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op mensen

6.4. Hoofdlijn 4: Extra inzet op verduurzaming in gebieden met ruimte voor hoogproductieve, duurzame landbouw.

1. *Landbouwinnovatie Brabant (LIB)*

De [Stuurgroep Landbouw Innovatie Noord-Brabant \(LIB\)](#) is een samenwerkingsverband van de provincie en de ZLTO. Het LIB bestaat in 2025 30 jaar. [Bron](#)

Doel: gezamenlijk werken aan een duurzame en vitale land- en tuinbouw die bijdraagt aan de kwaliteit van het platteland. Vanuit een integrale visie op de land- en tuinbouw en platteland.

Uitvoering: Binnen de Stuurgroep LIB trekken provincie en ZLTO gezamenlijk op in meningsvorming, de organisatie van ontwikkelkracht en het uitvoeren van experimenten en projecten. Jaarlijks zijn enkele projecten en bijeenkomsten specifiek gericht op het minimaliseren van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Enkele voorbeelden daarvan zijn:

- Verminderen gebruik van herbiciden door gebruik van afdekmaterialen in de boomkwekerij (laanbomen)
- Engerlingen bestrijden in de boomkwekerij, met een beluchtingsmachine
- Laser toepassing in de boomkwekerij: opbouw database foto's onkruiden
- Vergroten plaag bestrijdende biodiversiteit in de glastuinbouw
- Pneumatische verwijdering van eitjes van de koolvlieg op koolgewassen (met luchtstoten)
- [Colorado Beetle Catcher](#) – schud- en opvangmachine voor bestrijding in aardappelteelt
- Precisie onkruidbestrijding met inzet lasertechniek
- Robot demonstraties in de vollegronds-groentesector
- Sensoren in de akkerbouw, detectie van ziektes in een heel vroeg stadium

Trekkers: Provincie en ZLTO

2. *Boerderij van de Toekomst Zuidoostelijk Zandgebied*

Bij de [Boerderij van de Toekomst Zuidoostelijk Zand](#) (BvdT ZOZ) wordt samengewerkt met boeren, partners en overheden aan toekomstige bedrijfssystemen in het zuidoostelijk zandgebied. Dat wordt binnen de kaders van verschillende maatschappelijke- en milieu-uitdagingen gedaan. Daarbij is het vinden van nieuwe methoden om ziekten, plagen en onkruiden te beheersen bij een afnemend middelenpakket een belangrijke uitdaging. In BvdT ZOZ worden oplossingen gezocht die uitgerold kunnen worden in het gehele deelgebied.

Trekker: Provincie Noord-Brabant, samen met:

3. *Actieplan Biologische landbouw 2024-2027*

Doel: Het [actieplan Biologische Landbouw](#) is in 2024 opgesteld om uitvoering te geven aan de provinciale ambitie om in 2030 op 15% van het Brabantse landbouwareaal biologische landbouw plaats te laten vinden.

Uitvoering: realiseren van faciliterende en stimulerende maatregelen zoals:

- Betere toegang tot grond en regelingen
- Steun in het omschakelproces (adviesgesprekken en studiegroepen)
- Innovatie en kennisontwikkeling in de keten (hightech verwerking en verhandeling, dmv robotisering en samenwerking),
- Afzetvergrotenende maatregelen voor een substantiële afzet van biologische producten (in catering en bioregio's)
- Opnemen van biologisch produceren & ondernemen in het curriculum van agrarisch onderwijs.

Voorwaarde: de biologische landbouw maakt geen gebruik van kunstmatige gewasbeschermingsmiddelen. Wel van gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong (mits goedgekeurd voor biologische teelt door o.a. Ctgb en Skal) .

Trekker: Provincie Noord-Brabant, ism met rijksoverheid, andere provincies

4. *Financiering start-ups en scale-ups*

a. *Ketenontwikkeling onkruidrobotica*

Doel: Het ondersteunen van Nederlandse onkruidrobotica start-ups naar marktrijpe producten in samenwerking met verschillende stakeholders in de keten door ecosysteemontwikkeling en opzetten ontwikkelprojecten en verkennen alternatieve bedrijfsmodellen.

Uitvoering:

- Het verenigen van techleveranciers, start-ups, overheden, afnemers, onderzoekinstellingen, OEM'ers, bracheorganisaties en belangenbehartigers in een ecosysteem ten behoeve van het praktijkrijp maken van Nederlandse onkruidrobotica, waarvan ten minste één Brabantse start-up (Trabotyx).
- Het opzetten van ontwikkelprojecten om last-mile problemen weg te werken.
- Het ontwikkelen van een bedrijfsmodel waarin onkruidrobotica als dienstverlening door loonbedrijven worden geoperationaliseerd
- Regionaal inventariseren van ontwikkeluitdagingen om deze in nationale programma's op te pakken met LVVN, WUR, ILVO, etc.

Voorwaarde: beschikbaarheid van financiële overhead om makkelijk te kunnen schakelen ter bevordering van ecosysteemontwikkeling, medewerking ketenpartijen, boeren die bereid zijn early-adopters te worden, ontbreken voucher systematiek om hand-en-spandiensten, garantiefonds onkruidrobotica ivm snelle afschrijving onkruidrobotica door snelle ontwikkeling

Trekker: Provincie Noord-Brabant, Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM)

b. Smart Farming Academy

Doel: Het ontwikkelen van e-learning modules om agrarische ondernemers te onderwijzen in smart farming en precisielandbouw praktijken.

Uitvoering:

- 2000 Brabantse telers onderwijzen in precisielandbouw en smart farming.
- E-learning modules ontwikkelen binnen het Smart Farming Academy platform ten behoeve van gebruik- en emissiereductie gewasbeschermingsmiddelen.
- Het beschikbaar stellen van e-learning modules op het Smart Farming Academy platform.
- Modules ontwikkelen die overheidsprogramma's ondersteunen, zoals BodemUP, DAW, RegeNL, etc.

Voorwaarde: Boeren moeten meerwaarde zien voor hun bedrijfssysteem in deelname Smart Farming Academy en bereid zijn tijd en energie te steken in de modules.

Trekker: Provincie Noord-Brabant, ism VDBorne Campus.

6.5. Hoofdlijn 5: Duurzamer agrarisch grondgebruik van provinciale pachtgronden.

1. Grondregeling natuurinclusieve landbouw (link zoeken)

Doel: Via de grondregeling natuurinclusieve landbouw helpt de provincie natuurinclusieve veehouderijen om meer agrarische grond in gebruik te krijgen, zonder dat daar grote investeringen voor nodig zijn.

Uitvoering: d.m.v. een erfpachtconstructie is er de mogelijkheid om de aankoop van grond volledig te financieren, of om geld te genereren waarmee in het bedrijf geïnvesteerd kan worden.

Gestelde randvoorwaarde: op deze gronden mag geen chemische gewasbescherming gebruikt worden.

Trekker: Provincie Noord-Brabant

2. Beleidsregel grond voor graasdierhouderij (link zoeken)

Doel: Graasdierhouderijen rond de Natura2000-gebieden, Natte Natuurparels en in beekdalen die willen extensiveren ondersteunen met een grondaankoop/pacht constructie.

Uitvoering: Grondeigenaren kunnen hun grond aan de provincie verkopen en tegen een aantrekkelijke prijs grond terug pachten.

Gestelde randvoorwaarde : deze pachtgrond mag alleen als grasland gebruikt worden.

Gewasbeschermingsmiddelen: gewasbescherming zijn op deze pachtgronden nog toegestaan. Op grasland worden vrijwel geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt, deze beleidsregel draagt direct bij aan behoud en uitbreiding van grasland.

Trekker: Provincie Noord-Brabant.

3. Pachtuitgifte provinciale agrarische gronden.

De provincie heeft grond in eigendom die verpacht wordt aan o.a. agrariërs. Sinds 2025 is voor de clusters binnen 1 km van N2000-gebieden het pachtpakket gewijzigd naar [Duurzame pacht](#)

Op deze clusters mogen onder andere geen chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden en is ook geen kunstmest toegestaan.

De komende jaren gaan we aan de hand van verschillende beleidsontwikkelingen (BOS 2.0,

Overgangsgebieden etc) kijken wat dit betekent voor de duurzame pachtpakketten.

CONCEPT

Bijlage 7 Rechtszaken en gevolgen

7.1 Inleiding

De afgelopen jaren (vanaf 2020) zijn er diverse rechtszaken gevoerd over mogelijk nadelige effecten op natuur, milieu en gezondheid van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt. De lelieteelt gaat veelal gepaard met een grote inzet van gewasbeschermingsmiddelen. Een belangrijk deel hiervan is de zgn. minerale olie (paraffine), bedoeld om virusoverdracht tegen te gaan. Deze stof is voor dit doel ook in biologische teelten toegestaan.

De gevoerde rechtszaken zijn onder te verdelen in twee categorieën: effecten van gewasbescherming in lelieteelt nabij N2000-gebieden en effecten van gewasbescherming in lelieteelt op omwonenden.

7.2 Lelieteelt nabij N2000

Handhavingsverzoeken Meten=Weten bij provincies

De aandacht voor lelieteelt nabij N2000- gebieden is ontstaan door activiteiten van Vereniging Meten=Weten (M=W). Deze vereniging is opgericht door bezorgde burgers in Drenthe waar het areaal lelieteelt de afgelopen decennia sterk gestegen is. M=W heeft onderzoek laten verrichten naar de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in Drentse N2000-gebieden. Omdat restanten van verschillende middelen werden aangetroffen heeft men in 2021 in eerste instantie bij de provincie Drenthe, maar later ook bij vrijwel alle andere provincies, handhavingsverzoeken ingediend. Bij het handhavingsverzoek was een lijst van 14 aangetroffen stoffen gevoegd. Inmiddels zijn twee van deze stoffen door het Ctgb niet meer toegelaten. M=W stelt dat de kwaliteit van N2000-gebieden door toepassing van deze middelen achteruitgaat. Toepassing van gewasbeschermingsmiddelen is daarom mogelijk vergunningplichtig op grond van art. 2.7 Wet natuurbescherming (Wnb). M=W stelt dat handhavend opgetreden moet worden tegen alle agrariërs die deze gewasbeschermingsmiddelen toepassen en niet over een relevante Wnb-vergunning beschikken.

De provincies hebben de handhavingsverzoeken in eerste instantie afgewezen waarbij twee redeneerlijnen zijn gevolgd nl.

1) voortgezet agrarisch gebruik op basis van de referentiesituatie (aanwijzingsmoment N2000-gebieden)

2) toelating en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen vallen onder het Rijksbelang (Ctgb) en niet onder de bevoegdheden van provincies.

M=W gaat tegen de provinciale afwijzingen in beroep. In 4 beroepszaken heeft de rechtbank inmiddels uitspraak gedaan. In twee gevallen (Friesland en Drenthe) is het beroep van M=W gegrondverklaard. In de Drentse zaak is de rechtbank (uitspraak 24-04-2025) van oordeel dat op het moment van het nemen van het bestreden besluit niet vaststond dat het project, hetzij afzonderlijk, hetzij in combinatie met andere projecten, geen significante gevolgen voor het Drents-Friese Wold & Leggelderveld kon hebben. Voor dat project was daarom een vergunning nodig. Omdat die niet was verleend was er sprake van een overtreding. Het college van Gedeputeerde Staten moet een nieuwe beslissing op het bezwaarschrift van M=W nemen.

In de Friese zaak is de rechtbank (uitspraak 22-10-2024) van oordeel dat de rapportages over door de provincie en teler genomen monsters in N2000-gebieden, waarin geen gewasbeschermingsmiddelen zijn aangetroffen, onvoldoende zijn om als voortoets i.v.m. effecten op N2000 aan te merken. Ook het toelatingsonderzoek van het Ctgb geeft niet de vereiste zekerheid. Ten tijde van besluitvorming stond onvoldoende vast dat gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij lelieteelt geen significante gevolgen heeft voor Natura 2000-gebied. Het college van Gedeputeerde Staten moet een nieuw besluit nemen.

In een zaak van M=W tegen de provincie Overijssel is het beroep afgewezen. De rechtbank (uitspraak 05-06-2024) oordeelt dat de lelieteelt activiteiten plaatsvinden in overeenstemming met het vastgestelde beheerplan en er derhalve geen sprake is van overtreding van artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming. Voor zover M=W het niet eens is met het beheerplan, hadden zij destijds beroep kunnen en moeten instellen tegen de vaststelling daarvan. M=W heeft aangekondigd hoger beroep in te stellen.

Provincie Noord-Brabant heeft het handhavingsverzoek van M=W eveneens afgewezen. Argumentatie daarvoor was de referentiesituatie en het voortgezet agrarisch gebruik van de 9 in het handhavingsverzoek genoemde percelen. In het tegen dit besluit ingestelde beroep heeft M=W aangegeven dat eigenlijk is verzocht om op grond van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn te handhaven door het gebruik van de veertien genoemde bestrijdingsmiddelen generiek te verbieden. Dit betekent het wijzigen of vaststellen van een algemeen verbindend voorschrift. Volgens de Awb staat geen bezwaar of beroep open tegen een besluit inhoudende een algemeen verbindend voorschrift. Dit is ook van toepassing op de weigering een algemeen verbindend voorschrift vast te stellen. Op 1 april jl heeft de zitting plaatsgevonden. Er is nog geen uitspraak gedaan.

In een vergelijkbare zaak van M=W tegen de provincie Zeeland is het beroep van M=W afgewezen. Provincie Zeeland had het bezwaar van M=W tegen haar besluit niet ontvankelijk verklaard. De rechtbank (uitspraak 1-10-2024) oordeelt dat het college het bezwaarschrift terecht niet-ontvankelijk heeft verklaard, omdat het bezwaar zich richt tegen een weigering om een algemeen verbindend voorschrift vast te stellen of te wijzigen.

Rechtszaak Milieudefensie en recente uitspraak Raad van State

Naast de rechtszaken van M=W tegen verschillende provincies heeft Milieudefensie in 2020 ook een rechtszaak gevoerd tegen de provincie Drenthe over de aanwezigheid van lelieteelt nabij het N2000-gebied het Holtingerveld. De rechtbank kwam op 18-06-2021 tot het oordeel dat lelieteelt in nabijheid van het Holtingerveld aan te merken is als project dat onder de werking van artikel 2.7 van de Wnb valt. Er is geen sprake van voortzetting van bestaand gebruik. Er is oa drainage op percelen aangebracht. Beoordeeld moet worden of dit project significante gevolgen kan hebben voor het Holtingerveld. De provincie heeft in dit geval onvoldoende onderzoek verricht of een passende beoordeling noodzakelijk is. Er is geen onderzoek gedaan naar cumulatieve effecten ten aanzien van grondwaterstand en evenmin objectieve gegevens verzameld over (gebruik van) gewasbeschermingsmiddelen op grond waarvan kan worden uitgesloten dat er significante effecten zijn. De provincie Drenthe is in beroep gegaan bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. De Afdeling heeft op 2 april jl. uitspraak gedaan en o.a. geoordeeld dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de teelt van lelies natuurvergunningplichtig kan zijn. De Afdeling maakt hiermee voor het eerst duidelijk dat telers die gewasbeschermingsmiddelen gebruiken, moeten kunnen aantonen dat het gebruik daarvan geen negatieve effecten heeft op Natura 2000-gebieden. Als dit niet met zekerheid kan

worden uitgesloten, dan moet de teler over een natuurvergunning beschikken. De Afdeling constateert dat artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb wordt overtreden, aangezien er gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt zonder dat vooraf is aangetoond dat deze geen negatieve effecten hebben op Natura 2000-gebieden, terwijl er wel aanwijzingen zijn voor zulke effecten.

Gevolg van deze uitspraak

Wanneer een teler lelies in de nabijheid van N2000-gebieden wil gaan telen zal de teler een passende beoordeling moeten opstellen. De teler moet hierbij ook rekening houden met de eventuele cumulatieve effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op andere nabijgelegen percelen. Omdat onduidelijk is welke wetenschappelijke methodes hiervoor gebruikt kunnen worden (als deze al voorhanden zijn), zal dit de komende tijd nog tot de nodige discussies gaan leiden. Het is verder de vraag wanneer er volgens de Afdeling voldoende aanwijzingen zijn voor de noodzaak om een passende beoordeling op te stellen. De uitspraak biedt ook geen inzicht in een 'veilige afstand' tot een Natura 2000-gebied, waarbij deze effecten kunnen worden uitgesloten. Dat maakt dat de omvang van het onderzoeksgebied onduidelijk is. De uitspraak van de Afdeling ziet weliswaar op lelieteelt, maar het lijkt evident dat deze uitspraak ook van toepassing is op andere teelten waarbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt in de nabijheid van Natura 2000-gebieden. De impact van deze uitspraak op landbouwactiviteiten rond Natura 2000-gebieden is dus aanzienlijk.

7.3 Effecten van lelieteelt op omwonenden

De afgelopen jaren zijn ook verschillende rechtszaken, via kort geding, gevoerd door bezorgde omwonenden van leliepercelen tegen de betreffende telers. De percelen lagen in de verschillende zaken tussen 0-250 meter van de woningen.

(Voorlopige) uitkomsten

- Dwingeloo rechtbank legde de teler (12-06-2023) een volledig verbod op voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, in hoger beroep gaf het hof (10-07-2023) de teler de mogelijkheid om 4 specifieke middelen (fungicide, herbicide, minerale olie) tot het einde van het teeltseizoen te gebruiken.
- Diever teler heeft na dagvaarding afgezien van lelieteelt
- Noordwolde-Zuid teler heeft na dagvaarding afgezien van lelieteelt
- Sevenum volledig verbod opgelegd door rechtbank Roermond, hoger beroep loopt bij rechtbank Oost-Brabant, zitting eerste kwartaal 2025, uitspraak nog niet bekend
- St Michielsgestel uitspraak 19-07-2024 gedeeltelijk verbod; de rechtbank verbiedt de teler om tot het einde van het teeltseizoen (2024) méér of andere gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken dan vermeld op het door hem ter zitting overgelegde schema over de periode 6 juli 2024 tot einde oogst 2024, welk schema als bijlage aan dit vonnis wordt gehecht, van welk verbod zijn uitgezonderd het middel olie H en andere gewasbeschermingsmiddelen die voor SKAL-gecertificeerde lelieteelt zijn toegestaan. En beveelt de teler op eerste verzoek van (een vertegenwoordiger van) omwonenden een door de teler na iedere spuitbeurt nauwgezet bijgehouden spuitregistratie te overleggen, waaruit kan worden afgeleid welke gewasbeschermingsmiddelen op het perceel zijn gebruikt en (per middel) in welke hoeveelheden.

• Uden verbod afgewezen uitspraak 23-08-2024 Beroep op Europeesrechtelijk voorzorgsbeginsel zoals neergelegd in artikel 191 lid 2 VWEU en nader uitgewerkt in de artikelen 4 en 7 van Verordening EG 178/2002 en artikel 1 lid 4 van Verordening 1107/2009, slaagt niet. Het belang van het gewasbeschermingsbedrijf om gedurende de resterende weken van het teeltseizoen gewasbeschermingsmiddelen te kunnen blijven gebruiken weegt zwaarder dan het belang van eiser bij een verbod op het gebruik van die middelen teneinde verschoond te blijven van voorsnog in velerlei opzichten onzekere gezondheidsrisico's, mede in aanmerking nemende dat het voorzorgsbeginsel niet toe strekt ieder risico uit te sluiten. Daarnaast geeft de rechtbank aan dat de teler voldoende aannemelijk heeft gemaakt serieuze maatregelen te hebben getroffen om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de (mogelijk) schadelijke effecten voor omwonenden zoveel als mogelijk te beperken. Teler heeft in dat verband specifiek gewezen op een groot aantal niet gemotiveerd door eisers weersproken maatregelen.

Daarnaast zijn er nog verschillende zaken die zijn geschikt na gesprekken van omwonenden met de betreffende teler.

Hoewel de gerechtelijke uitspraken niet geheel gelijklopend zijn komt het volgende beeld wel naar voren;

Het is niet duidelijk welke afstand tussen een perceel en gevoelige functies voldoende is om gezondheidsrisico's uit te sluiten.

Er is ruimte voor de Nederlandse (kort geding) rechter om op grond van het (Europese) voorzorgsbeginsel (EU Verordening 1107/2009) onder omstandigheden een verbod uit te spreken op het gebruik van toegelaten gewasbeschermingsmiddelen. De omstandigheid dat het voorzorgsbeginsel al is geïncorporeerd in de EU Verordening staat er niet aan in de weg dat de Nederlandse (kort geding) rechter onder omstandigheden een verbod kan uitspreken op het gebruik van toegelaten middelen. Het voorzorgsbeginsel brengt anderzijds niet mee dat elk risico moet worden uitgesloten.

Het in de EU Verordening en de Nederlandse Wet gewasbescherming en biocoden (Wgb) neergelegde stelsel van toezicht op de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen lijkt vanwege een tekort aan onderzoek naar neurotoxiciteit en neurodegeneratieve gevolgen bij mensen onvolkomen te zijn en geen afdoende zekerheid te bieden op de afwezigheid van een verhoogd risico op neurodegeneratieve ziekten voor omwonenden, zodat op grond van het voorzorgsbeginsel beperkende maatregelen zouden kunnen worden getroffen.

Of die maatregelen ook daadwerkelijk moeten worden getroffen, en zo ja: welke dat moeten zijn, hangt af van de omstandigheden van het concrete geval en de uitkomst van een belangenafweging.

Gevolg van de uitspraken:

Er is meer/ander onderzoek nodig naar gezondheidseffecten bij de beoordeling van middelen en er dient duidelijkheid te komen over de te hanteren afstand tot gevoelige functies.

Over de verbetering van onderzoeksprotocollen heeft het Ctgb al het volgende gezegd:

“Het Ctgb merkt daarbij op dat specifieke studieprotocollen om te kunnen bepalen of chemische stoffen neurodegeneratieve aandoeningen kunnen veroorzaken nog niet beschikbaar zijn. Dit geldt voor alle chemische stoffen, niet voor glyfosaat in het bijzonder. Het Ctgb vindt het

belangrijk dat deze protocollen worden ontwikkeld en steunt de inzet van het ministerie van LNV en het RIVM op dit vlak.”

Dit betekent dat er inmiddels vanuit de Rijksoverheid bij de EU wordt gepleit voor de ontwikkeling van betere onderzoeksprotocollen.

CONCEPT

Reeds openbaar

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 30 december 2025 11:18
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: RE: tekst statenvragen

Categorieën: RES; Natura2000

Beste ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e},

Hierbij alvast een reactie met betrekking tot het gewasbeschermingsmiddelen en het **N2000 beheerplan Schoorlse Duinen** dat in januari de besluitvorming ingaat.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is binnen het Natura 2000-gebied Schoorlse Duinen geen huidig gebruik. Buiten het Natura 2000-gebied is er geen vergunningplicht als dit gebruik al legaal aanwezig was op de referentiedatum en het gebruik van de grond sinds die datum niet wezenlijk is gewijzigd. De toepassing van bestrijdingsmiddelen vond al ruim voor de referentiedatum plaats.

Sinds de invoering van het Lozingenbesluit Open Teelt en Veehouderij in 2000 zijn de regels ten aanzien van het gebruik van deze middelen strenger geworden en erop gericht de verspreiding van bestrijdingsmiddelen naar de omgeving te beperken, waardoor het niet te verwachten is dat de eventuele verspreiding in dit gebied is toegenomen sinds de referentiedatum. Als gevolg van de aankoop van gronden voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) zal het areaal aan landbouwgrond de komende jaren verder afnemen en hiermee naar verwachting ook het gebruik van bestrijdingsmiddelen rondom het Natura 2000-gebied.

Tekstvoorstel PS vraag 6

Het voorzorgsbeginsel in de Habitatrictlijn (art.6 lid 3) verplicht de provincie om activiteiten in en nabij Natura 2000 en NNN-gebieden pas toe te staan als aangetoond kan worden dat er geen significant negatief effect op de natuur is. In de Natura 2000-beheerplannen staat op welke wijze onder 'Huidig gebruik' wordt omgegaan met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, waaronder glyfosaat. Er is geen vergunningplicht als dit gebruik al legaal aanwezig was op de referentiedatum, zijnde de start van de beschermingsstatus, en het gebruik van de grond sinds die datum niet wezenlijk is gewijzigd. Dit geldt voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnen en nabij Natura 2000 en NNN-gebieden. Het gebruik van door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden toegestane bestrijdingsmiddelen wordt vergunningvrij in het beheerplan opgenomen (categorie 4b). Voor niet bestaand gebruik is onderzoek nodig en eventueel een vergunningplicht (categorie 3).

Indien nieuwe (wetenschappelijke) inzichten aantonen dat er een significant negatief effect is op de natuur van gewasbeschermingsmiddelen die vallen onder 'Huidig gebruik' in de Natura 2000 beheerplannen, dan is dat aanleiding om het beheerplan hierop aan te passen.

Het is belangrijk om goed op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen en inzichten en gezamenlijk te bepalen in hoeverre wij eenduidig het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de beheerplannen opnemen. Hierin past ook de afweging welke gevolgen dit heeft in de praktijk en de maatschappelijke onrust die dit zou kunnen geven.

Hartelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e – Sector Natuur en Recreatie

M: 06 5.1.2e
Houtplein 33 2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl
5.1.2e @noord-holland.nl

Werkdagen: ma, di, woe, do, vrijdagochtend

Van: 5.1.2e @Noord-Holland.nl>
Verzonden: dinsdag 30 december 2025 09:41
Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl>
CC: 5.1.2e @noord-holland.nl>
Onderwerp: tekst statenvragen

Hoi 5.1.2e
Ik had nog wel een vraag over je tekst die je in de statenvragen als antwoord geeft. Zie het onderstreepte deel hieronder.
Wat je hier schrijft is dat hoe het op dit moment gebeurt? We passen het voorzorgsbeginsel in de interpretatie die je er achter schrijft volgens nu niet zo toe, dus volgens mij klopt het niet met de huidige praktijk wat je nu opschrijft, en is wat je hier stelt juist hoe het in theorie zou moeten? We hebben nog geen praktische invulling hieraan gegeven. Zijn we al bezig om dit aan te passen in de beheerplannen? Gaan we dit meenemen in de nieuwe plannen bv?

Volgens mij moeten we dit nog wat scherper formuleren. Misschien met een conclusie dat we in de beheerplannen die we actualiseren altijd bekijken of er nieuwe informatie beschikbaar gekomen is die de beoordeling van de impact van bepaalde activiteiten nog anders zou doen uitvallen. Ook Masja even in de cc gezet, er is nu al een aantal plannen geactualiseerd, daarin is dit nog niet anders beoordeeld dan voorheen, klopt dat? In welke plannen kunnen we dat wel doen?

Naardermeer?

We kunnen hier komende week nog wel even over afstemmen.

Vraag 6:

Hoe geeft GS uitvoering aan het voorzorgsbeginsel en de plicht voor overheden om op basis van het EU-recht kwetsbare locaties zoals scholen, kinderopvang en woningen en kwetsbare natuur en grondwaterbeschermingsgebieden te beschermen?1

Antwoord 6:

Met betrekking tot scholen en kinderopvang is er verantwoordelijkheid bij het Rijk en zijn gemeenten het bestuursorgaan om de lokale afwegingen te maken.

Wij verwijzen wij u naar de kamerbrief van de staatssecretaris Tielen (Jeugd, Preventie en Sport) die is gestuurd naar de Tweede Kamer op 10 december 2025. Met een reactie op de petitie 'Bescherm onze gezondheid en natuur met minder bestrijdingsmiddelen'. De brief verwijst onder meer dat er onderzoeken zijn gestart op het gebied van gezondheid en gewasbeschermingsmiddelen. Tevens wordt in de brief een onderzoek van WUR en RIVM vermeld dat de minister van LNVN financiert. Het betreft een onderzoek naar de haalbaarheid van een rekenmethode voor het bepalen van veilige spuitvrije zones bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in bebouwde of nog te bebouwen gebieden. Als dit haalbaar blijkt, zou deze rekenmethode een ondersteunend middel voor decentrale overheden kunnen zijn om lokale belangen, waaronder die van bedrijven en omwonenden, af te wegen. Ook wordt er een verkenning uitgevoerd naar een informatiepunt voor omwonenden in de bestaande structuur. Dit draagt bij aan het beter en breed informeren over mogelijke gezondheidsrisico's [brief staatssecretaris](#)

Met betrekking tot kwetsbare natuur geldt het voorzorgsbeginsel vanuit de Habitatrichtlijn, en dus met name in de Natura 2000-gebieden en NNN-gebieden. iWe geven uitvoering aan dit beginsel door activiteiten in en nabij deze gebieden pas toe te staan als aangetoond kan worden dat er geen significant negatief effect op de natuur is. In s in de Natura 2000 –beheerplannen staat voor enkele gebieden opgenomen op welke wijze onder 'Huidig gebruik' wordt omgegaan met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in brede zin, waarvan glyfosaat er een is. Jurisprudentie en beleidsontwikkelingen kunnen leiden tot aanpassingen in deze beheerplannen zo nodig. De omgevingswet is hierin leidend.

groetjes,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e –Sector Natuur en Recreatie

T: +31 23 514 5.1.2e

M: +31 6 5.1.2e

Houtplein 33 2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

HEESAKKERSM@Noord-Holland.nl

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 11 november 2025 15:22
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: RE: tulpenbollen en Natura2000 Eilandspolder

Categorieën: RES; Natura2000

Gelet op de bekende uitspraak over gbm's en N2000 lijkt het mij waarschijnlijk dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen hier natuurvergunningplichtig is. De OD NHN moet dan hier haar normale stappen zetten.

Het is overigens mogelijk ook relevant om te kijken of het omgevingsplan van de gemeente dit omzetten toestaat. Ik weet de locatie niet precies, maar waarschijnlijk ligt het in het werkingsgebied "Grondbewerkingen voor permanente bollenteelt uitgesloten" van de Omgevingsverordening NH2022.

We bespreken het a.s. dinsdag wel verder.

5.1.2e

Van: 5.1.2e <[redacted]@noord-holland.nl>
Verzonden: dinsdag 11 november 2025 14:18
Aan: 5.1.2e <[redacted]@noord-holland.nl>; 5.1.2e <[redacted]@Noord-Holland.nl>; 5.1.2e <[redacted]@noord-holland.nl>
CC: 5.1.2e <[redacted]@noord-holland.nl>; 5.1.2e <[redacted]@odnhn.nl>; 5.1.2e <[redacted]@noord-holland.nl>
Onderwerp: RE: tulpenbollen en Natura2000 Eilandspolder

Besten, ik snap de ratio maar wil dit nog even in een breder verband beschouwen, tijdens de check-in gewasbeschermingsmiddelen van dinsdag aanstaande (waar 5.1.2e overigens ook bij aanwezig is). Als dit de lijn wordt, wat betekent dat dan? Dan zullen we (wie?) bijvoorbeeld iets moeten doen in onze communicatie naar de sector. En we moeten in conclaaf met HHNK ... En wat doen andere provincies? Zomaar wat eerste gedachten. Vandaar.

5.1.2e
5.1.2e – Sector GLK

M: +3165.1.2e
 Houtplein 33 2012 DE Haarlem

Aanwezig: maandag tot en met donderdag

Van: 5.1.2e [@noord-holland.nl](mailto:5.1.2e@noord-holland.nl)>

Verzonden: dinsdag 11 november 2025 09:24

Aan: 5.1.2e [@Noord-Holland.nl](mailto:5.1.2e@Noord-Holland.nl)>; 5.1.2e [@noord-holland.nl](mailto:5.1.2e@noord-holland.nl)>; 5.1.2e [@noord-holland.nl](mailto:5.1.2e@noord-holland.nl)>

Onderwerp: FW: tulpenbollen en Natura2000 Eilandspolder

Ha collega's,

Lijkt mij een goede insteek van de OD. Wat vinden jullie? En als jullie vinden dat er getoetst moet worden of een vergunning nodig is, hoe zetten we dat dan in gang?

Groeten,

5.1.2e

Van: 5.1.2e [@odnhn.nl](mailto:5.1.2e@odnhn.nl)>

Verzonden: maandag 10 november 2025 16:47

Aan: 5.1.2e [@noord-holland.nl](mailto:5.1.2e@noord-holland.nl)>; 5.1.2e [@noord-holland.nl](mailto:5.1.2e@noord-holland.nl)>

CC: 5.1.2e [@odnhn.nl](mailto:5.1.2e@odnhn.nl)>; 5.1.2e [@odnhn.nl](mailto:5.1.2e@odnhn.nl)>; 5.1.2e [@odnhn.nl](mailto:5.1.2e@odnhn.nl)>; 5.1.2e [@odnhn.nl](mailto:5.1.2e@odnhn.nl)>

Onderwerp: RE: tulpenbollen en Natura2000 Eilandspolder

Hallo 5.1.2e en 5.1.2e

5.1.2e had vorige week onderstaande vraag aan de ODNHN gesteld mbt de ingediende klacht over de bollenteelt in de polder Sapmeer, grenzend aan N2000-gebied Eilandspolder.

Vanuit de ODNHN hebben wij voor de plannen voor de omzetting van blijvend grasland in akkerland voor de teelt van tulpenbollen op 18 ha. Grond in polder Sapmeer geen natuurvergunning afgegeven, of andere vergunning. Bij het team vergunningverlening Gebieden/Natura 2000-activiteit hebben we de casus besproken en komen wij tot de conclusie dat dit project getoetst moet worden aan de wet, of hier een natuurvergunning voor nodig is. De reden hiervoor is dat het om een nieuwe activiteit gaat op deze locatie; tot nu toe was er op deze locatie blijvend grasland aanwezig, waarop koeien werden gehouden. Het blijvend grasland is of wordt omgezet in akkerland, waarbij op 18 ha. Tulpenbollen worden gekweekt. Het zou kunnen dat het om een éénjarige teelt van tulpenbollen gaat, omdat daarvoor een wisselteelt geldt van één keer per 7 jaar, maar dat zal nagevraagd moeten worden. Omdat bij de tulpenbollenteelt relatief veel bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, die negatieve effecten kunnen hebben op de natuurwaarden van het aangrenzende N2000-gebied Eilandspolder, dienen deze mogelijke effecten getoetst te worden.

Wij begrijpen dat dit een ingrijpend besluit is, omdat tot nu toe geen natuurvergunningplicht gold voor de bollenteelt, maar in dit geval lijkt toch echt geen ander besluit mogelijk.

Wij zijn benieuwd hoe de provincie Noord-Holland hierover denkt en als er een vergunningplicht zou gaan gelden, hoe we dit traject vorm kunnen geven.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

.....
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)

T 088 5.1.2e | 088 102 1300

E 5.1.2e @odnhn.nl

W www.odnhn.nl

Ik ben aanwezig op maandag, dinsdag, woensdagochtend, donderdag en vrijdagochtend

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>

Verzonden: woensdag 5 november 2025 09:39

Aan: 5.1.2e @odnhn.nl>

CC: 5.1.2e @noord-holland.nl>

Onderwerp: RE: tulpenbollen en Natura2000 Eilandspolder

Dag 5.1.2e

Inmiddels is bij HHNK een klacht ingediend. Daarom vraagt HHNK of wij een natuurvergunning hebben afgegeven. Weet je daar inmiddels al meer over?

Hartelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e

T +31 6 5.1.2e

Houtplein 33 2012 DE Haarlem

5.1.2e @noord-holland.nl

Werkdagen: maandag t/m donderdag

www.noord-holland.nl

Van: 5.1.2e @noord-holland.nl>

Verzonden: dinsdag 21 oktober 2025 15:29

Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @noord-holland.nl>; 5.1.2e @odnhn.nl>

Onderwerp: FW: tulpenbollen en Natura2000 Eilandspolder

Zie onder. Interessante en verontrustende casus.

@5.1.2e weet jij of er in dit geval grasland tot bollengrond omgekat mag worden?

5.1.2e weet jij of er vanuit N2000 een haakje is om actie te ondernemen?

@5.1.2e kan jij vanuit mandaat ODNHN kijken of hier een vergunning voor aangevraagd had moeten worden?

Van: 5.1.2e @staatsbosbeheer.nl>

Verzonden: dinsdag 21 oktober 2025 14:29

Aan: 5.1.2e @noord-holland.nl>

CC: 5.1.2e @staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2e @quicknet.nl>; 5.1.2e @staatsbosbeheer.nl>

Onderwerp: tulpenbollen en Natura2000 Eilandspolder

Beste 5.1.2e

Deze mail stuur ik vooral als verontruste burger, maar ook als SBB.

Bij Graft 5.1.2e ligt de polder Sapmeer. Dit is 5.1.2e altijd grasland geweest (en daarvoor nog langer zeer waarschijnlijk). Het bedrijf is sinds kort verkocht en inenen werd het grasland doodgespoten (en gedraineerd) en staan er sinds afgelopen zaterdag tulpenbollen op alle rode percelen (zie bijlage). Dit is 18 hectare. Op website tulpenteler vind ik niets over biologische bollen dus ik neem aan dat hier fors gespoten gaat worden. De Sapmeer ligt op 50 meter van de N2000 Eilandspolder oost (SBB) en ook 50 m van N2000 Eilandspolder west.

Ik heb al contact gezocht met de omgevingsdienst of hier een vergunning voor aangevraagd is ikv N2000. Dit is niet het geval.

Gemeente Alkmaar heb ik nog niet te pakken gekregen ivm of dit past in het omgevingsplan.

Waterschap heeft contact met teler gehad ivm aanleg dammen waar vd winter vergunning voor aangevraagd wordt. Ik heb nog geïnformeerd of dit soort activiteiten niet vergunningsplichtig zijn ivm Kader Richtlijn Water, maar dat is niet het geval volgens waterschap.

Ik weet niet of je er iets aan kunt doen, maar weet dat dit gewoon gebeurt. Het voelt, net als bij stikstof, als dweilen met de kraan open.....

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e

Staatsbosbeheer

5.1.2e (NH) | provinciale eenheid Noord-Holland

E 5.1.2e @staatsbosbeheer.nl

M 06 5.1.2e | T 030 5.1.2e

Locatie: Amsterdam

=====
Disclaimer OD NHN: Deze informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en mag niet worden gedeeld zonder toestemming van de zender. Als dit bericht verkeerd verzonden is, wilt u dan de zender daarover informeren? Doorsturen, openbaar maken, vermenigvuldigen of anderszins verstrekking van deze informatie aan derden is alleen met toestemming van de zender toegestaan.
=====

5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 21 oktober 2025 21:17
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: Vragen gewasbescherming, beheerplan, huidig en bestaand gebruik
Bijlagen: Vragen beheerplan gewasbescherming bestaand en huidig gebruik.docx; Gewasbeschermingsmiddelen in de beheerplannen.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Categorieën: RES; Natura2000

Dag 5.1.2e

Bijgaand een memo met een antwoord op je vragen. Ik heb het in een memo gezet, omdat het qua omvang niet geschikt is voor de mail. Voor de volledigheid sluit ik het door jou opgestelde document bij waar de vragen en antwoorden over gaan.

Ik ben de komende dagen vrij, maar als je nog vragen hebt, kun je me bellen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e - Juridische Zaken

T (023) 5.1.2e

M (06) 5.1.2e

Houtplein 33 2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

5.1.2e @noord-holland.nl

Aan

5.1.2e

Kopie aan

5.1.2e

Uw contactpersoon

5.1.2e

CZ/JZ

Telefoonnummer +31235145.1.2e

5.1.2e@noord-holland.nl

**Betreft: Vragen over beheerplan, gewasbescherming, bestaand en
huidig gebruik**

Memo

21 oktober 2025

1|5

Vraag

Ik ben e.e.a. aan het uitzoeken m.b.t. gewasbeschermingsmiddelen. Ik heb de duingebieden gecheckt, en in 5 van de 7 gebieden staat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen opgenomen in het beheerplan bij huidig gebruik buiten het Natura 2000-gebied, waardoor deze activiteiten vergunningsvrij zijn. Zie bijlage voor de relevante passages uit de beheerplannen.

Het gaat om deze gebieden:

- Kennemerland-Zuid
- Noordhollands Duinreservaat
- Abtskolk & De Putten (officieel geen duingebied maar ligt nabij de kust)
- Zwanenwater & Pettemerduinen
- Duinen Den Helder- Callantsoog

In Schoorlse Duinen en Duinen en Lage Land Texel staat er niets over gewasbescherming.

Nu heb ik ook het Natura 2000-beheerplan gecheckt van het Drents-Friese Wold & Leggelderveld (ook bijgevoegd), het Natura 2000-gebied van de uitspraak in Drenthe. Daar staat wel iets over gewasbescherming in onder 2.1 Beschrijving huidige activiteiten:

“De invloed van de landbouw binnen de begrenzing voor de doelstellingen manifesteert zich door de uitstoot van ammoniak, gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de hydrologie ten behoeve van de landbouw. De invloed van de landbouw buiten de begrenzing voor de doelstellingen manifesteert zich door de uitstoot van ammoniak.”

En:

“Ten behoeve van het voorkomen van ziekten, plagen en infecties worden voor de gewasteelt gewasbeschermingsmiddelen toegepast. Dit vindt vooral plaats vlak voor het groeiseizoen, in het groeiseizoen en direct na het groeiseizoen (april tot en met oktober).”

Het valt mij op dat er in het Natura 2000-beheerplan van het Drents-Friese Wold & Leggelderveld niet specifiek staat of dit gaat over binnen of buiten het Natura 2000-gebied. Dat harde onderscheid hebben wij wel in onze Noord-Hollandse beheerplannen. Hoe lees jij dit? Ik zou zeggen dat dit gaat over binnen...

Antwoord

Je geeft aan dat we een hard onderscheid hebben in onze beheerplannen tussen binnen en buiten het gebied. Dat lijkt misschien zo te zijn omdat wordt gesproken over activiteiten binnen of buiten de begrenzing van het gebied, maar dat is in het kader van Natura 2000 niet de harde scheidslijn. In het kader van Natura 2000 moet namelijk rekening worden gehouden met de zogenaamde *externe werking*. Dit gaat om activiteiten die *buiten* de begrenzing van het gebied plaatsvinden, maar wel een effect kunnen hebben op de doelstellingen *binnen* het Natura 2000 gebied. Er mogen *in* het gebied dus geen activiteiten (zonder beoordeling of toestemming) plaatsvinden die de Natura 2000-doelen voor het gebied in gevaar brengen. Daarom is het huidig gebruik getoetst aan deze doelen. Maar ook activiteiten *buiten* de begrenzing van het gebied kunnen een effect hebben op de Natura 2000-doelen (externe werking), deze zijn daarom ook getoetst. M.a.w. gebruik binnen of buiten de grenzen van het Natura 2000 gebied is getoetst als sprake is van mogelijke effecten op Natura 2000.

Voor gewasbeschermingsmiddelen geldt dat we ten tijde van het vaststellen van de beheerplannen uitgingen van een volledige toetsing door het Ctgb. Uit de verschillende plannen blijkt dat men op basis van de informatie die toen gold en de gebruiksvoorwaarden er van uit ging dat effecten konden worden uitgesloten:

Natura 2000-beheerplan Kennemerland-Zuid: “Het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen vindt plaats volgens de geldende wet- en regelgeving (Meststoffenwet, Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden). Deze regelgeving is gericht op minimalisering van de effecten op de omgeving. Hiermee is voldoende gewaarborgd dat er geen ecologische relevante effecten optreden op het duingebied.”

Natura 2000-beheerplan Zwanenwater & Pettemerduinen “De toepassing van deze stoffen vindt al ruim voor de referentiedatum in 2004 plaats. Sinds die tijd zijn de regels steeds strenger geworden, waardoor niet te verwachten is dat de effecten nog zijn toegenomen. Mogelijke verontreiniging via het oppervlaktewater is niet aan de orde, aangezien er geen oppervlaktewater vanuit de binnenduinrand het duingebied ingaat.”

Natura 2000-beheerplan Noordhollands Duinreservaat “Bij de uitvoering van deze activiteiten wordt gebruik gemaakt van meststoffen, onkruidbestrijdingsmiddelen en insecticiden. Deze zouden kunnen leiden tot mogelijke effecten van verontreiniging door verwaaiing. Het toedienen van deze middelen wordt zodanig uitgevoerd, dat wordt voorkomen dat de stoffen zich verspreiden naar de lucht en het oppervlaktewater. De toepassing is gereguleerd in het kader van de Meststoffenwetgeving en de Wet Gewasbestrijdingsmiddelen en biociden. Deze wetgeving is er onder andere op gericht de emissie naar de omgeving te beperken. Verspreiding van deze stoffen naar het duingebied wordt bij toediening conform deze wetgeving dan ook niet verwacht en bovendien gezien de heersende windrichting beperkt.”

Uit de citaten blijkt dat er vanuit werd gegaan dat de effecten niet of zeer beperkt aanwezig waren zodat het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen vergunningvrij (categorie 4a) kon plaatsvinden. Categorie 4a betekent: niet vergunningplichtige activiteiten zonder specifieke voorwaarden Dit zijn de activiteiten die niet vergunningplichtig zijn én geen of geen negatieve effecten hebben op het bereiken van de Natura 2000 doelen. Deze activiteiten hebben over het algemeen geen relatie met de Natura 2000 doelen. Er zijn dan ook geen beperkingen of maatregelen nodig, mits de activiteiten op dezelfde wijze worden voortgezet.

5.1.2i

Vraag

In Noord-Holland hebben wij dus wel dat harde onderscheid, waarbij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten het gebied vrij letterlijk is opgenomen in 5 beheerplannen. Ik vraag me af wat dit betekent voor eventuele handhavingsverzoeken voor Noord-Holland. Want feit zal blijven dat de effecten niet duidelijk zijn, maar we hebben in deze beheerplannen dus bepaald dat er geen vergunning nodig is. Maakt dit handhaven irrelevant? Hoe kijk jij hiernaar?

Antwoord

Het feit dat de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in de beheerplannen als vergunningvrij is gecategoriseerd, betekent niet dat geen sprake kan zijn van een vergunningplicht is of dat handhaving, zoals jij vraagt, irrelevant is. [5.1.2i](#)

5.1.2i

5.1.2i

Dat betekent ook dat handhaving mogelijk is. Het beheerplan vervangt bij categorie 4, anders dan bij categorie 1 en 2 immers niet de vergunning. Activiteiten uit categorieën 1 en 2 kunnen zich beroepen op het beheerplan (en dan nog kan handhaving aan de orde zijn). Categorie 4 zijn vergunningvrije activiteiten die vanwege het ontbreken van significant negatieve effecten, al dan niet onder voorwaarden, vergunningvrij zijn. Daar is het beheerplan op zichzelf niet bepalend voor.

5.1.2i

Vraag

Ben benieuwd hoe ver je hier mee bent, benieuwd of mijn gedachtegang klopt - of het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen vergunningsvrij is buiten de 5 onderstaande gebieden, en wat dat betekent voor eventuele handhavingsverzoeken.

Antwoord

Het gebruik van gewasbescherming is niet per definitie vergunningvrij omdat dit in het beheerplan in categorie 4a vergunningvrij is geplaatst.

5.1.2i

Vraag

Hier stelde ik vanmorgen een vraag over in ons overleg. In GS ging het dus blijkbaar over 'bestaand gebruik'. In de Natura 2000-beheerplannen wordt altijd gesproken over 'huidig gebruik', zowel binnen als buiten het desbetreffende gebied. Ik ben benieuwd naar wat er juridisch verstaan wordt onder 'bestaand gebruik', en hoe dit samenhangt met 'huidig gebruik', een categorie die vergunningsvrij is opgenomen in Natura 2000-beheerplannen.

Antwoord

Huidig gebruik is het gebruik zoals dat plaatsvindt in en rondom een Natura 2000 gebied. Anders dan je lijkt te stellen, is huidig gebruik niet in volle omvang vergunningvrij of vrijgesteld van de vergunningplicht.

Het huidig gebruik is ingedeeld in 4 categorieën, zie de verschillende beheerplannen met toelichting op die categorieën.

Bestaand gebruik is een juridisch begrip en komt voort uit eerdere wetgeving en jurisprudentie. Het is gebruik dat al plaatsvond vóór de aanwijzing van het Natura 2000 gebied en waarvoor op dat moment een toestemming gold. In dat geval mogen die activiteiten doorgaan zonder natuurvergunning, mits het gebruik ongewijzigd is en het gebruik de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. Als het gebruik is gewijzigd, is meestal sprake van een vergunningplicht (voor zover significant negatieve effecten niet zijn uit te sluiten). Als bestaand gebruik tot negatieve effecten leidt kan het gebruik worden beperkt met een passende maatregel.

Huidig gebruik kan dus ook juridisch bestaand gebruik zijn en, voor zover dat ongewijzigd is, als zodanig vergunningvrij. Maar huidig gebruik en bestaand gebruik zijn dus niet per definitie hetzelfde en er is ook geen sprake van een samenhang tussen die begrippen.

BEHEERPLANNEN:

- ➔ **In Natura 2000-beheerplan Noordhollands Duinreservaat, onder 5.2.2 Beoordeling huidig gebruik buiten het Natura 2000-gebied:**

Landbouw

Aan de binnenduinrand vindt akkerbouw, tuinbouw open grond en teelt van gras- en groenvoederwassen plaats. Aangrenzend aan het duingebied bevinden zich daarnaast agrariërs met graasdieren en/of hokdieren met stallen, graslanden en mestopslag. Bij de uitvoering van deze activiteiten wordt gebruik gemaakt van meststoffen, onkruidbestrijdingsmiddelen en insecticiden. Deze zouden kunnen leiden tot mogelijke effecten van verontreiniging door verwaaiing. Het toedienen van deze middelen wordt zodanig uitgevoerd, dat wordt voorkomen dat de stoffen zich verspreiden naar de lucht en het oppervlaktewater. De toepassing is gereguleerd in het kader van de Meststoffenwetgeving en de Wet Gewasbestrijdingsmiddelen en biociden. Deze wetgeving is er onder andere op gericht de emissie naar de omgeving te beperken. Verspreiding van deze stoffen naar het duingebied wordt bij toediening conform deze wetgeving dan ook niet verwacht en bovendien gezien de heersende windrichting beperkt. Mogelijke verontreiniging via het oppervlaktewater is ook niet aan de orde, aangezien er geen oppervlaktewater vanuit de binnenduinrand het duingebied instroomt. Categorie 4a.

- ➔ **In Natura 2000-beheerplan Zwanenwater & Pettemerduinen onder 5.2.2 Beoordeling effecten huidig gebruik buiten Natura 2000-gebied:**

“Landbouw in de open grond. Mogelijke effecten op de Natura 2000-doelen: vermessing/verontreiniging alle habitattypen/leefgebied van vogels. Aan de binnenduinrand vindt bollenteelt, akkerbouw, tuinbouw open grond en teelt van gras- en groenvoederwassen plaats. Aangrenzend aan het duingebied bevinden zich daarnaast agrariërs met graasdieren en/of hokdieren met stallen, graslanden en mestopslag. Bij de uitvoering van deze activiteiten wordt gemaakt van bemesting, onkruidbestrijdingsmiddelen en insecticiden. Deze zouden kunnen leiden tot mogelijke effecten van verontreiniging door verwaaiing en/of uitspoeling. Het toedienen van deze middelen wordt op basis van de hiervoor geldende wettelijke regels (Meststoffenwetgeving en de Wet Gewasbestrijdingsmiddelen en biociden) uitgevoerd, die er op gericht is de verspreiding van deze stoffen naar de lucht, bodem en het oppervlaktewater in de omgeving zoveel mogelijk te beperken. De toepassing van deze stoffen vindt al ruim voor de referentiedatum in 2004 plaats. Sinds die tijd zijn de regels steeds strenger geworden, waardoor niet te verwachten is dat de effecten nog zijn toegenomen. Mogelijke verontreiniging via het oppervlaktewater is niet aan de orde, aangezien er geen oppervlaktewater vanuit de binnenduinrand het duingebied ingaat. Dit betekent dat de bestaande activiteiten als bestaand gebruik in het beheerplan kunnen worden opgenomen en daarmee vergunning vrij zijn. Categorie 4a.”

- ➔ **In Natura 2000-beheerplan Duinen Den Helder – Callantsoog onder 5.2.2 Beoordeling effecten huidig gebruik buiten het Natura 2000 gebied**

Landbouw

Landbouw in de open grond. Mogelijke effecten op de Natura 2000 doelen: vermessing/verontreiniging alle habitattypen. Aan de binnenduinrand vindt bollenteelt, akkerbouw, tuinbouw open grond en teelt van gras- en groenvoederwassen plaats. Aangrenzend aan het duingebied bevinden zich daarnaast agrariërs met graasdieren en/of hokdieren met stallen, graslanden en mestopslag. Bij de uitvoering van deze activiteiten wordt gemaakt van bemesting, onkruidbestrijdingsmiddelen en insecticiden. Deze zouden kunnen leiden tot mogelijke effecten van verontreiniging door verwaaiing en/of uitspoeling. Het toedienen van deze middelen wordt op basis van de hiervoor geldende wettelijke regels (Meststoffenwetgeving en de Wet Gewasbestrijdingsmiddelen en biociden) uitgevoerd, die er op gericht is de verspreiding van deze stoffen naar de lucht, bodem en het oppervlaktewater in de omgeving zoveel mogelijk te beperken. De toepassing van deze stoffen vindt al ruim voor de referentiedatum in 2004 plaats. Sinds die tijd zijn de regels steeds strenger geworden, waardoor niet te verwachten is dat de effecten nog zijn toegenomen. Mogelijke verontreiniging via het oppervlaktewater is niet aan de orde, aangezien er geen oppervlaktewater vanuit de binnenduinrand het duingebied ingaat. Dit

betekent dat de bestaande activiteiten als bestaand gebruik in het beheerplan kunnen worden opgenomen en daarmee vergunning vrij zijn. Categorie 4a.

→ **In het Natura 2000-beheerplan Abtskolk & De Putten onder Bijlage 2 - Beoordelingstabel 1.7**

Gewasverzorging

Bespuiten met bestrijdingsmiddelen op grasland en akkerland. Op gepachte delen onder natuurbeheer zijn chemische bestrijdingsmiddelen volgens de Gedragscode Natuurbeheer niet toegestaan. Het gebruik vindt plaats in de periode 1 april tot 1 oktober.

→ **In het Natura 2000-beheerplan Kennemerland-Zuid onder 5.2.1 Beoordeling Effecten huidig gebruik binnen het Natura 2000-gebied**

Landbouw

De landbouwactiviteiten binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied vinden plaats op de volkstuinen, natuurakkers en landgoederen. Mogelijke effecten zijn effecten van vermessing en verontreiniging door het verwaaien van meststoffen of bestrijdingsmiddelen. Het gebruik van de volkstuinen vindt al sinds voor de referentiedatum plaats en is sindsdien niet wezenlijk gewijzigd. Het gebruik is daarbij kleinschalig en de mogelijke effecten daarbij gering en lokaal. Ecologisch relevante effecten zijn hierbij niet aan de orde. Het gebruik van de natuurakkers is extensief en duurzaam, waardoor effecten op de omgeving evenmin aan de orde zijn. Het beheer van fruitbomen op het landgoed is lokaal. **Het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen vindt plaats volgens de geldende wet- en regelgeving** (Meststoffenwet, Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden). Deze regelgeving is gericht op minimalisering van de effecten op de omgeving. Hiermee is voldoende gewaarborgd dat er geen ecologische relevante effecten optreden op het duingebied. Categorie 4a.

→ **In het Natura 2000-beheerplan Kennemerland-Zuid onder 5.2.2 Beoordeling Effecten huidig gebruik buiten het Natura 2000-gebied**

Landbouw

Aan de binnenduinrand vindt akkerbouw, tuinbouw open grond, en teelt van gras- en groenvoederwassen plaats. Aangrenzend aan het duingebied bevinden zich daarnaast agrariërs met graasdieren en/of hokdieren met stallen, graslanden en mestopslag. **Bij de uitvoering van deze activiteiten wordt gebruik gemaakt van bemesting, onkruidbestrijdingsmiddelen en insecticiden.** Deze zouden kunnen leiden tot mogelijke effecten van verontreiniging door verwaaiing en/of uitspoeling. Het toedienen van deze middelen wordt zodanig uitgevoerd dat wordt voorkomen dat de stoffen zich verspreiden naar de lucht en het oppervlaktewater. De toepassing is gereguleerd in het kader van de Meststoffenwetgeving en de Wet Gewasbestrijdingsmiddelen en biociden. Deze wetgeving is er onder andere op gericht de emissie naar de omgeving te beperken. Verspreiding van deze stoffen naar het duingebied wordt bij toediening conform deze wetgeving dan ook niet verwacht en bovendien gezien de heersende windrichting beperkt. Mogelijke verontreiniging via het oppervlaktewater is ook niet aan de orde, aangezien er geen oppervlaktewater vanuit de binnenduinrand het duingebied ingaat. Categorie 4a.

Aan
GS/ Staven
Kopie aan

Bijlagen:

-

Uw contactpersoon

5.1.2e

CZ/JZ

Telefoonnummer +31235 5.1.2e

5.1.2e noord-holland.nl

Betreft: Nader memo jurisprudentie gewasbeschermingsmiddelen **Memo**

4 september 2025

1|10

In de gezamenlijke staf van 24 juni 2025 is gevraagd om een nadere juridische toelichting op de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 2 april 2025 over het natuurvergunningplichtig zijn van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (gbm's): Wat is de reikwijdte van deze uitspraak? En wat zijn de mogelijke gevolgen hiervan voor de provincie? Sindsdien (op 22 juli 2025) is er ook een civiele uitspraak van het Hof van Den Bosch, waarbij een teler tot 2028 is verboden om binnen een afstand van 250 m van woningen gewasbeschermingsmiddelen toe te passen.

Beide uitspraken worden hierna besproken.

Welke belangen en welke procedures?

Er wordt vanuit verschillende belangen, verschillende partijen en met verschillende procedures juridisch geageerd tegen gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dit leidt tot een complex beeld. Onderstaande matrix is bedoeld om hierin overzicht te bieden, waarbij op de ene as de aangevoerde mogelijk negatieve effecten zijn gezet en op de andere as het soort procedure. De twee procedures die in dit memo worden besproken zijn ingevuld. Van belang is dat beoordelingskaders per belang en per procedure verschillend zijn.

	Belang/ mogelijke negatieve effecten				
		1 Beschermd natuur (N2000)	2 Waterkwaliteit	3 Gezondheid	4 Milieu
Soorten procedures	A civielrechtelijke onrechtmatige daad procedures			<i>Omwonenden die procederen tegen ondernemers om een verbod op het gebruik van gbm's af te dwingen omdat gebruik onrechtmatig is gelet op hun gezondheidsbelang (zie uitspraak Hof in dit memo)</i>	
	B Bestuursrechtelijke handhaving	<i>Verzoek aan provincies om handhavend op te treden tegen gebruik van gbm's zonder natuurvergunning terwijl effecten op N2000 niet kunnen worden uitgesloten (zie uitspraak ABRvS in dit memo)</i>			
	C Bestuursrechtelijke toestemmingen (plannen, vergunningen)				

Bestuursrechtelijke handavingsprocedures over de effecten op beschermde natuur

Inhoud uitspraak

De uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak (verder: de Afdeling) van 2 april 2025¹ betreft een handavingsverzoek van Milieudefensie ingediend bij GS van Drenthe over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen bij Ielieteel in relatie tot Natura 2000-

¹ ABRvS 2 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1428, gepubliceerd op de [site van de Raad van State](#) en op [rechtspraak.nl](#)

gebieden. De uitspraak is gedaan in hoger beroep op een uitspraak van de Rechtbank Noord-Nederland van 18 juni 2021².

De Afdeling formuleert als rechtsregel dat indien niet op voorhand op grond van objectieve gegevens significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten en er wel aanwijzingen zijn dat deze effecten zich *kunnen* voordoen, voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een natuurvergunning³ (en een passende beoordeling) nodig zijn waaruit de zekerheid wordt verkregen dat het project niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden. Het is dan aan degene die de activiteit wil verrichten om, daaraan voorafgaand, te onderzoeken of significante gevolgen kunnen worden uitgesloten⁴.

Uit de uitspraak wordt bovendien duidelijk:

- dat een afstand van 250 m tussen de percelen en N2000 niet voldoende is om bij voorbaat significante effecten uit te sluiten. Deze afstand uit het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO) van het RIVM is niet wetenschappelijk onderbouwd maar onderdeel van de onderzoeksopzet. Bovendien betreft dit onderzoek niet de effecten op natuur⁵;
- dat uit het feit dat een gewasbeschermingsmiddel is toegelaten door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen (verder: Ctgb) niet volgt dat effecten op Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten. De beoordeling door het Ctgb dat een middel veilig is voor mens, dier en milieu is, zo overweegt de Afdeling, een andere beoordeling dan is vereist op grond van de Wet natuurbescherming. Het Ctgb beoordeelt niet de gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden⁶.

Als agrarische gronden al voor de aanwijzing van een Natura 2000-gebied in gebruik zijn, kan er sprake zijn van voortgezet vergunningvrij gebruik. Bij de rechtbank is in deze zaak hierop een beroep gedaan door GS van Drenthe. Dit is door partijen in hoger beroep niet meer ter discussie gesteld, zodat de Afdeling hier ook niet op ingaat.

De rechtbank formuleert als kader voor voortgezet vergunningvrij gebruik, dat het daarbij moet gaan om één enkele verrichting die zich kenmerkt door een gemeenschappelijk doel, continuïteit en volledige overeenstemming, met name wat betreft de plaatsen waar en de

---

² Rechtbank Noord-Nederland, 18 juni 2021, ECLI:NL:RBNNE:2021:2483, gepubliceerd op rechtspraak.nl

³ Formeel was dit onder de oude wetgeving een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming. Onder de Omgevingswet is dit een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit.

⁴ Rechtsoverweging 13.2 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

⁵ Rechtsoverweging 5.4 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

⁶ Rechtsoverweging 5.4 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

voorwaarden waaronder de activiteit wordt uitgevoerd⁷. In deze casus was sprake van de uitbreiding van het areaal van 1 naar 100 ha, zodat alleen daarom al geen sprake was van voortgezet vergunningvrij gebruik⁸.

Het is te verwachten dat de Afdeling een vergelijkbaar kader voor voortgezet gebruik bij gewasbeschermingsmiddelen zal hanteren, indien dit aan haar wordt voorgelegd. De rechtbank baseert zich namelijk op de EU Hof jurisprudentie over het project-begrip in het natuurbeschermingsrecht en het al eerder door de Afdeling geschetste beoordelingskader bij beweiden en bemesten.

Reikwijdte uitspraak

De reden achter het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, in deze casus het telen van lelies, speelt in de uitspraken nauwelijks een rol. Uiteraard draait het in deze casus wel om lelieteelt, maar uit de uitspraak kan niet worden afgeleid dat de uitspraak zich hiertoe ook beperkt. Sterker nog: Het gaat duidelijk om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de systematiek die vanuit de natuurregelgeving daarvoor geldt. Dit betekent dat de uitspraak relevant is voor elk gebruik van gewasbeschermingsmiddelen waarbij significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en er wel aanwijzingen zijn dat deze effecten zich kunnen voordoen.

De uitspraak betekent dat wanneer er voldoende aanwijzingen zijn dat effecten op Natura 2000-gebieden zich kunnen voordoen, het aan de betreffende initiatiefnemer is om aan te tonen dat deze effecten zijn uitgesloten. Wanneer sprake is van voldoende aanwijzingen is nog niet uitgekristalliseerd. In de uitspraak van de Afdeling zijn deze aanwijzingen aangenomen op basis van het standpunt van Milieudefensie dat uit diverse onderzoeken blijkt dat gewasbeschermingsmiddelen zich kunnen verspreiden tot op grote afstanden van de locatie waar deze worden toegepast. Concreet is in deze casus de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in vegetatiemonsters op een afstand van 4 km van de landbouwpercelen aangetoond⁹. Concreet worden stoffen met een fungicidewerking genoemd. Stoffen met fungicidewerking worden veel in de bloembollenteelt gebruikt¹⁰.

De door GS van Drenthe gehanteerde afstand van 250 m is niet wetenschappelijk onderbouwd¹¹. Het naar analogie gebruiken van de teeltvrije zones uit het Activiteitenbesluit is ook niet bruikbaar volgens de Afdeling, omdat deze teeltvrije zones bedoeld zijn om de drift van

---

⁷ Rechtsoverweging 3.4.2 in de Rb uitspraak (voetnoot 2)

⁸ Rechtsoverweging 3.4.3 in de Rb uitspraak (voetnoot 2)

⁹ Rechtsoverweging 5.1 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

¹⁰ Rechtsoverweging 5.3 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

¹¹ Rechtsoverweging 5.4 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te reduceren en niet zijn ingesteld om gevolgen op Natura 2000-gebieden uit te sluiten¹².

In de situaties dat er sprake is van voldoende aanwijzingen dat er effecten kunnen zijn, zal de initiatiefnemer ten behoeve van zijn aanvraag en passende beoordeling moeten aantonen dat het voorgenomen gebruik van de betreffende gewasbeschermingsmiddelen geen significante effecten heeft op het Natura 2000-gebied. Deze onderzoekslast is voor een individuele ondernemer op dit moment onuitvoerbaar.

Een beroep doen op 'voortgezet vergunningvrij gebruik' zal bij de door de rechtbank geformuleerde kader slechts zeer beperkt bruikbaar zijn om vergunningplicht te vermijden.

Mogelijke consequenties voor provincie Noord-Holland

Uit de uitspraak volgt dat voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit nodig is, indien er voldoende aanwijzingen zijn dat effecten op Natura 2000-gebieden mogelijk zijn. Derde-belanghebbenden, zoals omwonenden of natuurclubs, kunnen GS (de Omgevingsdienst NHN) verzoeken om handhavend op te treden tegen het zonder een dergelijke omgevingsvergunning toepassen van gewasbeschermingsmiddelen. De derde-belanghebbenden zal dan aannemelijk moeten maken dat er 'voldoende aanwijzingen' zijn dat effecten op de Natura 2000-gebieden mogelijk zijn. Dit is relatief makkelijk te doen, gelet op het beschikbare onderzoek dat in deze casus door Milieudefensie is overlegd. Bij gebruik dat in aard en intensiteit vergelijkbaar is met lelieteelt gaat het om meerdere kilometers vanaf het agrarisch perceel. Er is geen onderzoek beschikbaar dat aanknopingspunten biedt om effecten op Natura 2000-

---

¹² Rechtsoverweging 5.4 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

gebieden bij bepaalde afstanden of toepassingen bij voorbaat uit te sluiten. Zonder een dergelijk onderzoek zullen GS (OD NHN) een handhavingstraject moeten starten.

Bij handhaving kan beleid worden gehanteerd¹³, zie voor dit beleid bijvoorbeeld de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)¹⁴. Bij een dergelijke strategie wordt de overtreding qua ernst en urgentie ingeschaald, voor wat betreft gevolgen voor de fysieke leefomgeving¹⁵ en het type gedrag¹⁶. In deze zaak hebben GS van Drenthe de overtreding niet in de hoogste categorie ingeschaald¹⁷. GS van Drenthe hebben de teler een waarschuwing gegeven en de gelegenheid geboden de overtreding te beëindigen, met een begunstigingstermijn van bijvoorbeeld een jaar¹⁸. Dit kan door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te staken of door alsnog een vergunning aan te vragen en verkrijgen 5.1.2i

5.1.2i

5.1.2i Ook hier is het nodig dat er wetenschappelijk onderzoek plaatsvindt naar de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden. Inzicht ontbreekt over de effecten op de diverse habitattypen in Natura 2000-gebieden van de vele toegelaten stoffen. Bovendien worden gewasbeschermingsmiddelen vaak in combinaties (cocktails) toegepast en gedragen de stoffen zich in deze cocktails mogelijk anders. Dat maakt het uitvoeren van een bruikbaar en wetenschappelijk verantwoord onderzoek, ondanks de noodzaak daartoe, op dit moment niet goed mogelijk.

Als wèl sprake is van significante effecten op Natura 2000-gebieden, dan is vergunningverlening alleen mogelijk bij dwingende redenen van groot openbaar belang (menselijke gezondheid, openbare veiligheid of gunstige effecten voor het milieu). Bovendien mogen er dan geen reële

¹³ Rechtsoverweging 13.3 in de ABRvS uitspraak (voetnoot 1)

¹⁴ <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/vergunningverlening-toezicht-handhaving/landelijke-handhavingsstrategie-omgevingsrecht/>

¹⁵ In de LHSO is dit een vierpuntschaal van '4 vrijwel nihil' tot en met '1 aanzienlijk e/o onomkeerbaar'.

¹⁶ In de LHSO is dit een vierpuntschaal van 'A goedwillend' tot en met 'D notoir/crimineel'.

¹⁷ Bijvoorbeeld A (goedwillend) 3 (van belang)

¹⁸ GS van Drenthe hebben het eerst geven van een waarschuwing en het bieden van een herstelkans ook als beleid gecommuniceerd: <https://www.provincie.drenthe.nl/actueel/nieuwsberichten/2025/juni/provincie-drenthe-zet-onderzoek/>

alternatieven zijn voor deze wijze van teelt en moet natuurcompensatie plaatsvinden¹⁹. Dit spoor zal door het ontbreken van dwingende redenen van groot openbaar belang en door het beschikbaar zijn van reële alternatieven (teelt zonder gbm's of teelt elders) bij de meeste toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen niet bruikbaar zijn. Bovendien zal ook voor het bepalen van de noodzakelijke compensatie inzichtelijk moeten zijn wat de effecten op het Natura 2000-gebied zijn. Indien sprake is van effecten op prioritaire habitats of soorten, is bovendien toestemming van de Europese Commissie nodig.

Samengevat is er dus onderzoek nodig om te kunnen onderbouwen onder welke omstandigheden effecten op Natura 2000-gebieden bij voorbaat kunnen worden uitgesloten. In dat geval is dan geen sprake van een vergunningplicht.

Indien de provincie (al dan niet op basis van handhavingsverzoeken) gaat handhaven, is het geven van een waarschuwing met een periode van een jaar om de overtreding te beëindigen waarschijnlijk wel houdbaar.

Privaatrechtelijke onrechtmatige daad procedures over effecten op gezondheid

Inhoud uitspraak

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan kwalificeren als een onrechtmatige daad²⁰ van de betreffende ondernemer jegens derden, zoals omwonenden. Omwonenden hebben op basis hiervan in kort geding een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de lelieteelt gevraagd, vanwege het verhoogde risico op neurodegeneratieve ziekten (waaronder Parkinson). Dit heeft op 8 mei 2024 bij de Rechtbank Limburg²¹ geleid tot een toegewezen verbod op het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, dat vervolgens op 22 juli 2025 bij het Hof Den Bosch²² in stand is gebleven, met een beperking van de duur van het verbod tot en met 2028.

Het Hof overweegt dat het Europese en nationale toelatingssysteem voor gewasbeschermingsmiddelen een verfijnd systeem is dat met de nodige waarborgen is omgeven. Op grond hiervan is het oordeel gerechtvaardigd dat de ondernemer en de omwonenden in beginsel mogen vertrouwen op de uitkomsten hiervan²³. Bijzondere omstandigheden kunnen echter meebrengen dat hierop een

---

¹⁹ Deze criteria worden tezamen ook wel afgekort als ADC: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compensatie.

²⁰ Artikel 162 Burgerlijk Wetboek Boek 6

²¹ Rechtbank Limburg 08-05-2024, ECLI:NL:RBLIM:2024:2330, gepubliceerd op rechtspraak.nl

²² Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 22 juli 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:2043, gepubliceerd op rechtspraak.nl

²³ Rechtsoverweging 3.24 in de uitspraak van het Hof (voetnoot 22)

uitzondering moet worden gemaakt. Hiervan is in dit geval sprake omdat het toelatingssysteem niet voorziet in een toetsing van de betrokken gewasbeschermingsmiddelen op risico's op neurodegeneratieve ziektes die op latere leeftijd optreden, zoals de ziekte van Parkinson en op risico's op ontwikkelingsstoornissen voor jonge en ongeboren kinderen. Dit blijkt uit publicaties van zowel de European Food Safety Authority (EFSA), de Gezondheidsraad als het RIVM²⁴. De omwonenden hebben bovendien met verklaringen van drie deskundigen onderbouwd dat de toepassing van het betrokken middel ook in deze casus potentieel schadelijke gevolgen heeft.

Het Hof concludeert dat het gebruik van het betrokken gewasbeschermingsmiddel in de daarvoor benodigde omvang leidt tot een onrechtmatige daad van de teler ten opzichte van de omwonenden. De teler moet bekend worden geacht met de gevaren voor de gezondheid van gewasbeschermingsmiddelen. Hij is voorts bekend met het gegeven dat geen onderzoek is verricht naar risico's op neurodegeneratieve ziektes die op latere leeftijd optreden, zoals de ziekte van Parkinson en risico's op ontwikkelingsstoornissen voor jonge en ongeboren kinderen. Dit terwijl de te gebruiken middelen wel een potentieel gevaar opleveren voor het ontstaan van deze aandoeningen. De toelating van het middel door het Ctgb is op dit punt (kenbaar) gebrekkig, en de teler kan daarom niet vertrouwen op het resultaat van de toelatingsprocedure bij het Ctgb voor de door hem te gebruiken middelen voor de lelieteelt²⁵. Onder deze omstandigheden geldt voor de teler een verhoogde zorgvuldigheidsnorm met het oog op de belangen van de omwonenden die zich bevinden in de directe nabijheid van zijn teeltlocatie waar hij met de hier aan de orde zijnde gewasbeschermingsmiddelen wil gaan werken in de omvang die nodig is voor de lelieteelt. Onder 'nabijheid' moet in dit geval worden verstaan 'ten minste 250 meter' gelet op de resultaten van het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO) van het RIVM. Het Hof stelt in dit kort geding een gebruiksverbod van het desbetreffende gewasbeschermingsmiddel in tot en met 2028, binnen die tijd kan een bodemprocedure worden doorlopen of kan nader onderzoek of nadere regelgeving tot stand komen.

In de uitspraak is voorts relevant hierbij dat het Hof uitspreekt dat de EU Richtlijn duurzame gewasbescherming²⁶ door Nederland niet volledig is geïmplementeerd in het Nederlands recht (zie r.o. 3.40 en verder). Artikel 12 van deze Richtlijn draagt de lidstaten op er zorg voor te dragen dat het gebruik van pesticiden in bepaalde specifieke gebieden

---

²⁴ Rechtsoverweging 3.26 en 3.35 in de uitspraak van het Hof (voetnoot 22)

²⁵ Rechtsoverweging 3.46 in de uitspraak van het Hof (voetnoot 22)

²⁶ Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex%3A32009L0128>

wordt geminimaliseerd of zelfs verboden. Deze specifieke gebieden betreffen gebieden waar kwetsbare groepen verblijven als zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven, ongeboren kinderen, zuigelingen en kinderen en ouderen, alsmede werknemers en bewoners die gedurende langere tijd blootstaan aan hoge doses pesticiden. Het hof constateert dat de wetgever die bepaling heeft omgezet door een algeheel verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Nederland in te voeren, waarvan de landbouw evenwel geheel is uitgezonderd. De gekozen manier van implementatie zorgt er voor dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw in de onmiddellijke nabijheid van woningen en omliggende tuinen, waar personen uit de kwetsbare groep verblijven en spelen niet onder dat verbod valt. Hiermee heeft lidstaat Nederland artikel 12 naar het oordeel van het hof onvolledig geïmplementeerd.²⁷

Mogelijke consequenties voor provincie Noord-Holland

Hoewel deze procedure zich afspeelt in de relatie tussen omwonenden en een teler, kan het door het Hof geconstateerde gebrek in de Europese toelatingsprocedure ten aanzien van neurodegeneratieve ziektes bij bepaalde gewasbeschermingsmiddelen wel gevolgen hebben voor de provincie.^{5.1.2i}

5.1.2i

De implementatie van EU Richtlijnen is primair een taak van de Rijksoverheid. Aan de volgens het Hof gebrekkige implementatie kunnen wel argumenten worden ontleend om op provinciaal of gemeentelijk niveau regels te stellen. Hierbij is wel relevant dat het Rijk

---

²⁷ Rechtsoverweging 3.40 en verder in de uitspraak van het Hof (voetnoot 22)

(noch GS van Limburg) partij zijn geweest in deze procedure en dus ook geen verweer hebben kunnen voeren.